

TASARRUFUN İPTALİ DAVALARINDA KAMBİYO SENETLERİ BAĞLAMINDA ALACAKLI BORÇ İLİŞKİSİ

*(The Relationship Between the Creditor Debt in the context of
Foreign Exchange Bills in the Cancellation of Savings)*

Dr. Ahmet Cahit İYİLİKLİ¹

ÖZ

İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen tasarrufun iptali davası, alacaklıya haciz ve satış yetkisi bahşeden şahsi bir alacak davası olduğundan, bu alacağın devir ve haczi mümkündür. Yargıtay tarafından geliştirilen iptal davasına konu tasarrufun, borcun doğumundan sonra yapılması gerekliliğine ilişkin şart, iptal davası açan alacaklının münhasır şahsından neşet eden bir alacak olmayıp, devir marifetiyle iktisap ettiği bir hak ya da alacak da olabilecektir. Nitekim iptal davası, münhasıran aciz vesikası lehtarına ya da borcun kurucu süjesi alacaklıya da mahsus değildir. Kaldı ki, davanın şahsi mahiyeti ve alacaklıya bahşettiği haciz ve satış yetkisi de buna müsait değildir. Borç hangi sebepten doğarsa doğsun, iptal davası ikame eden alacaklı kurucu ya da temel borç ilişkisinin bizatihi tarafı olmasa da, tasarruf tarihine nazaran borcun ilk doğduğu tarihe dayanacaktır. Takibin kambiyo senedine dayanması ihtimalinde devir şekillerine göre senedi iktisap eden şekli ve meşru hamil, kıymetli evrakta vücut bulan alacağına ilişkin takibi kesinleştirdikten sonra kıymetli evrakın vücutuna dayanak teşkil eden hukuki ilişkiye taraf olmasa dahi borcun doğduğu bu tarihe istinatla tasarrufun iptalini talep edebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Tasarrufun İptali, Kambiyo Senedi, Alacaklı, Borç İlişkisi

ABSTRACT

Since the cancellation of the savings regulated in the Execution and Bankruptcy Law is a personal claim case that gives the creditor a foreclosure and sale authority, the transfer and sequestration of this receivable is possible. The condition that the saving subject to the cancellation proceedings developed by the Court of Cassation should be made after the birth of the debt may not be a credit originating from the exclusive person of the creditor who filed the cancellation lawsuit, but

1 Büyükkçekmece Asliye Hukuk Mahkemesi Hakimi, aciyilikli@hotmail.com, ORCID ID: 0000 0002 8858 2580

may also be a right or receivable acquired by the transfer. As a matter of fact, the annulment case is not exclusive to the beneficiary of the incapable document or to the creditor of the founding subject of the debt. Moreover, the personal nature of the case and the foreclosure and sale authorization granted to the creditor are not suitable for this. Regardless of the reason the debt arises, the cancellation case will be based on the date on which the debt was first born compared to the saving date, even if the creditor is not the founder of the subordinate or the basic debt relationship itself. In the event that the follow-up is based on foreign exchange deed, the form that acquires the deed according to the transfer forms and the legitimate bearer, after finalizing the follow-up regarding the receivable contained in the precious documents, will be able to request the cancellation of the saving with respect to the date of the birth of the debt even if it is not a party to the legal relationship that constitutes the body of the precious documents.

Keywords: Cancellation of Savings, Bill of Exchange, Creditor, Debt Relationship.

GİRİŞ

Tasarrufun iptali davaları, şahsi nitelikli, alacaklıya takibe devamla haciz ve satış yetkisi bahşeden basit muhakeme ve genel hükümlere tabi davalardandır. Biz bu başlık altında tasarrufun iptali davalarını etraflıca tetkik edecek değiliz. Bu tespitten referansla, söz konusu çalışma, Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 07.04. 2014 gün, 2012/15972 esas ve 2014/5149 karar sayılı bozma ilamına da konu olan bonoya dayalı takipte son hamil cirantanın, dayanak sözleşmeye taraf olmadığı, dolayısıyla borcun tasarruftan sonra doğduğu gerekçesiyle son cirantanın alacaklı sıfatıyla tasarrufun iptali davası açamayacağına ilişkin içtihadına mebni ve münhasırdır. Eldeki çalışma, haciz yolu ile takiplere münhasır olup, kamu alacaklarına ilişkin tasarrufun iptali davası da konumuz dışındadır. Aşağıda öncelikle çalışmamızla ilgili olan tasarrufun iptali davasının Yargıtay tarafından geliştirilen özel dava şartlarını tetkik ettikten sonra meseleyi alacaklı sıfatının iktisap edildiği hususları maddi hukuk kuralları çerçevesinde öğreti ve Yargıtay içtihatları² ışığında ele alıp, kanaatlerimizi paylaşacağız.

I. GENEL OLARAK

Takip hukuku bağlamında borçlu gerçek ya da tüzel kişi, haciz ve iflastan önce malvarlığı üzerinde kural olarak herhangi bir kısıtlamaya tabi olmaksızın borçlandırıcı ve tasarruf işlem ehliyetini haizdir. Dolayısıyla

² Yargıtay kararları doğrudan Uypap üzerinden temin edilmiştir.

haciz ve iflastan önce yapılan söz konusu borçlandırıcı ve tasarruf işlemleri geçerlidir. Hayatın olağan akışı içerisinde işleri bozulan ve haciz ya da iflas takibine maruz kalması muhtemel olan borçluların takipleri akim ve semeresiz bırakmak saikiyle alacaklılarının zararına olarak malvarlığını gizlemek için bir takım tasarruflarda bulunduğu tecrübe edilmektedir. Böylesi ihtimallerde borçluya karşı takibi kesinleştiren alacaklılar, haciz aşamasında hiç ya da yeteri kadar haczi kabil malvarlığı bulunmaması ihtimalinde takip hukuk anlamında borçluya karşı giriştikleri çaba semeresiz kalmaktadır. İşte borçlunun haciz ya da iflastan önce gerçekleştirdiği ve hukuken geçerli olan tasarrufları, iptal davası marifetiyle borçluya aitmiş gibi hacze ve satışa devam imkanı bahşedip, alacaklıların para ile tatmini sağlanacaktır. Dava şartları, yargılama yapılması ve uyuşmazlığın esası hakkında karar tesisi için varlığı ya da yokluğu gerekli olan hususlardır. Dava şartlarının varlığı, yargılamanın her aşamasında resen göz önüne alınabilecektir (HMK m.115). Davanın şartlarının eksikliği davanın usulden reddini muciptir. Ancak, dava şartı eksikliğinin giderilmesi mümkün ise ikmalî kesin süre verilmesine tazammundur. Kesin süre içerisinde eksiklik ikmal edilmez ise dava usulden, dava şartlarının mevcut olması ihtimalinde ise uyuşmazlığın esasının incelenmesine geçilecektir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114. maddesinde sayılan hususlar tüm davalar yönünden geçerlilik taşıyan genel dava şartlarıdır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114/2 fıkrası; "Diğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümler saklıdır" hükmünü havidir. İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen iptal davası ikamesi için alacaklının elinde aciz belgesinin bulunması gerektiği İcra ve İflas Kanunu'nun 277/1-b.1. fıkrasının açık hükmüdür. Dolayısıyla iptal davası bakımından aciz vesikası almak özel bir dava şartıdır³. Aşağıda öncelikle iptal davasının niteliği gereği aciz belgesi dışında Yargıtay tarafından geliştirilen özel dava şartları incelenecektir⁴.

A. Tasarrufun İptali Davasının Dinlenilme Şartları

İcra ve İflas Kanunu'nun 277 ve devamı maddelerinde düzenlenen tasarrufun iptali davası, borçlunun, alacaklılarına zarar veren bazı

3 ÖZTEK Selçuk, Tasarrufun İptali Davalarında Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar ve Yargıtay'ın Bu sorunlara İlişkin Uygulaması, **Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan**, İstanbul 2003, s. 329; ÖZTEK Selçuk, **İcra ve İflas Hukukunda Borç Ödemeden Aciz Vesikası**, İstanbul 1994, s. 29; MUŞUL Timuçin, **İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları**, Ankara 2017, s. 226.

4 " Dava, İİK'nun 277 ve devamı maddelerine dayanılarak açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Bu tür davaların dinlenebilmesi için davacının davalı borçluda gerçek bir alacağının bulunması, borçlu hakkında yapılan bir icra takibinin kesinleşmiş olması, iptal konusu tasarrufun borcun doğumundan sonra yapılmış olması ve borçlu hakkında alınmış bir aciz belgesinin bulunması gerekli olup, bu şartların varlığı mahkemece resen değerlendirilmelidir." (17. HD 20.05.2009, 2951/3395).

tasarruflarını, davacı alacaklı bakımından, onun alacağı ölçüsünde hükümsüz hale getirmeye yarayan bir davadır. Alacaklının, borçlunun malvarlığı değeri üzerinden hakkını almasına engel olan ya da cebri icrayı devam imkânını sınırlayan⁵, güçleştiren yahut ortadan kaldırıp, borçlunun malvarlığını azaltıcı mahiyetteki⁶ zararına sebep olan hukuki fiiller⁷ tasarrufun iptali davasının konusunu oluşturacaktır⁸. Dolayısıyla iptal davasının genel koşullarından birisi de borçlunun iptale konu işleminin alacaklıları zarara uğratması⁹ ya da alacaklılardan birinin durumunun diğer alacaklılara nazaran ağırlaştırılmasıdır¹⁰. İptal davasında, davalının sorumluluğu, iptali mümkün tasarruftan önceki durumun iadesi ile sınırlıdır¹¹. İptal davası, aynı bir dava olmadığından, iptal isteminin kabul edilmesi halinde, takip konusu alacak miktarı ile sınırlı olarak, takip konusu alacak ve faiz ile masraf gibi eklentilerine yetecek oranda tasarrufun iptaline karar verilir ve alacaklıya dava konusu mal, hak ya da alacak üzerinde haciz ve satış istemi yetkisi tanınır¹². İptale tabi tasarrufla davalının zenginleşmesi şartı aranmaz¹³. Tasarrufun iptalinin kabulü kararı, hiçbir takyidattan etkilenmeden takip alacaklısı davacıya, tasarrufa konu mal, borçluya ait olarak hacze devam imkanı bahşeden şahsi¹⁴ bir alacak davasıdır. Tasarrufun iptali davası, aynı bir dava olmayıp, taşınmazlar bakımından tapuda herhangi bir değişiklik meydana getirme nitelik ve fonksiyonundan mahrum olduğundan¹⁵, tasarrufun

5 TUNCER Kazancı İdil, *Tasarrufun İptali Davalarında İspat*, Ankara 2015, s. 35.

6 UYAR Talih, *İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davasının Konusu*, ABD 2011/1, s. 212.

7 TUNCER Kazancı, s. 34; Uyar, *İptalin Konusu*, s. 212; ERDÖNMEZ Güray, *Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali*, İstanbul 2019, s. 124, 125.

8 Umar Bilge, *Türk İcra- İflas Hukukunda İptal Davası*, İstanbul 1963, s. 55.

9 “Danışıklı bir hukuki işlem ile üçüncü kişilere zarar verilmesi, onlara karşı işlenmiş bir haksız eylem niteliğinde olduğundan, kural olarak danışıklı işlem (muvazaalı muamele) nedeniyle hakları zarara uğratılan üçüncü kişiler, tek taraflı veya çok taraflı olan bu hukuki işlemlerin geçersizliğini ileri sürebilirler. Ancak, danışıklı işlem ile üçüncü kişilerin haklarının zarara uğratıldığının benimsenebilmesi için onların, danışıklı işlemde bulunandan alacakları bulunmalı ve danışıklı işlem o alacağın ödenmesini önlemek amacıyla yapılmış olmalıdır.” (17. HD 12.12.2016, 2014/21228, 2016/11433).

10 TUNCER Kazancı, s. 36; ERDÖNMEZ, s. 9.

11 YILDIRIM Kamil, *İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları*, İstanbul 1995, s. 62.

12 “Dava İİK'nun 277 ve devamı maddeleri gereğince açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Tasarrufun iptali davalarında İİK 281/II fıkra hükmüne göre hakim, iptale tabi tasarrufların konusu olan mallar hakkında alacaklının talebi üzerine ihtiyati haciz kararı verebilir. Teminatın lüzum ve miktarı mahkemece takdir ve tayin olunur. Anılan madde uyarınca ihtiyati haciz kararı verilebilmesi için ayrıca harç yatırılması gerekmediğinden kaldı ki davacı tarafından 27.4.2016 tarihinde ihtiyati haciz harcının da yatırılmış olması nedeniyle davacının talebi doğrultusunda davacının takip konusu alacak ve fer'ileriyle sınırlı olarak dava konusu taşınmaz hissesi üzerine anılan yasal düzenleme gereğince ihtiyati haciz konulması gerekirken yazılı gerekçe ile istemin reddine karar verilmiş olması doğru değildir.” (17. HD 27.09.2016, 10121/8295).

13 YILDIRIM, s. 162; ERDÖNMEZ, s. 152.

14 UMAR, *İptal*, s. 19; UYAR, *İptalin Konusu*, s. 217.

15 “Tasarrufun iptali davalarından maksat, tasarrufun butlanına hükmettirmektir. İptal davası

iptali davasının kabulü ile oluşan kesin hüküm otoritesi aynı taşınmaza ilişkin üçüncü kişiler tarafından tesis edilen şahsi kısıtlamaları doğrudan mürtefi kılamayacak ise de, alacaklı takibe devamla bu kısıtlamalara nazaran alacağını öncelikle elde etme hak ve yetkisini haiz olacaktır. Dolayısıyla tasarrufa konu mal üzerinde sınırlı aynı hak niteliğinde rehin ya da ipotek hakkı mevcut olsa bile, ihale bedeli rüçhanlı alacağa baliğ olmasına gerek kalmadan ihale konusu malın muhammen bedelinin yüzde ellisi oranından satışa çıkacaktır¹⁶. Yargıtay ise tasarruf işleminden sonra taşınmaza tescil edilen ipotek işleminin iptal davası açan alacaklıya karşı hüküm ifade etmeyeceğine¹⁷ ilişkin karar verdiği gibi, bu durumda

sabit olduğu takdirde, alacaklı davaya konu mal üzerinde cebri icra yoluyla hakkını alma yetkisi elde eder. Davanın konusu taşınmaz mal ise davalı üçüncü kişi üzerindeki tapu kaydının düzeltilmesine yer olmadan başka bir anlatımla, tapunun iptali ve tesciline gerek kalmadan o taşınmazın satışını isteyebilir. Bundan dolayı somut olayda, iptal şartlarının oluştuğunun tespit edilmesi halinde, tasarrufun davacının tasarruf tarihine kadar olan alacağının miktarını geçmemek üzere iptaline karar verilmesi gerekirken bu taşınmazın borçlu adına tapuya tesciline karar verilmesi de doğru olmamıştır..." (17. HD. 08.04.2013, E.2012/16475, K.2013/5036).

- 16 "Türk Medeni Kanunu'nun 858. maddesinde; "Taşınmaz rehni, tescilin terkinin veya taşınmazın tamamen yok olmasıyla sona erer" hükmü yer almaktadır. Bu madde uyarınca ipotek, tapudan terkin edilmediği sürece geçerliliğini sürdürür ise de tasarrufun iptali kararı ile taşınmazın kaydı durumu, iptal edilen tasarruftan önceki haline döner. Bu durumda, somut olayın incelenmesinde; şikayete konu taşınmazın borçlu tarafından 3. kişi Mustafa Çamlıdağ'a 02/11/2005 tarihinde satıldığı, adı geçen borcundan dolayı Garanti Finansal Kiralama A.Ş. lehine 06/09/2006 tarihli 1. dereceden ipotek tesis edildiği, buna göre ipoteğin tasarrufun iptaline konu devir işleminden sonra tesis edildiği, Adana 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 23/09/2010 tarih ve 2007/283 E., 2010/525 K. sayılı tasarrufun iptali konulu kararı ile şikayete konu taşınmazın 02/11/2005 tarihinde borçlu tarafından 3. kişi Mustafa Çamlıdağ'a yapılan satışına ilişkin tasarrufun iptali ile alacaklıya şikayete konu takip dosyasına münhasır ve takip konusu alacakla sınırlı olmak üzere haciz talep etme yetkisi tanındığı görülmüştür. Hal böyle olunca, taşınmaz kaydı durumu iptal edilen tasarruftan önceki hale döneneğinden iptal edilen satış işleminden sonra konulan ipotek nedeniyle ipotek alacaklısının ipotek hakkının mevcudiyetini korumayacağı kabulü gerekeceğinden mahkemenin ipotek alacağının rüçhanlı alacak olduğu ve İİK.'nin 129. maddesi gereğince ihale bedelinin rüçhanlı alacak olan bu ipotek bedelini de karşılaması gerektiğine ilişkin gerekçesi yerinde bulunmamıştır." (12. HD 30.10.2017, 2016/22604, 2017/13249). Bu karara yönelik eleştiri ve ipotek alacaklısının tapuya güvenden kaynaklanan kazanımının önceliğinin korunmasına ilişkin bkz. MERİÇ Nedim, Türk- İsviçre Hukukunda Paylaşırma Kuralları Ve Sıra Cetveline Müracaat Yolları, Ankara 2015, s. 127.

- 17 "Taraflar arasındaki sıra cetveline itiraz davasının yapılan yargılaması sonunda ilamda yazılı nedenlerden dolayı davanın reddine yönelik olarak verilen hükmün süresi içinde davalılar vekilince temyiz edilmesinde dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü: Bedeli paylaşımına konu 1047 parsel sayılı taşınmaz T. Filtre A.Ş. tarafından 29.8.1995 tarihinde O. Filtre A.Ş.'ne satılmıştır. Satıştan sonra bu taşınmaz üzerinde O. Bankası lehine 29.8.1995 tarihinde, İş Bankası lehine 22.11.1995 tarihinde ipotekler tesis edilmiştir. Davacı Vergi Daireleri T. Filtre A.Ş.'nin tasarrufunun iptali için açtığı dava kabul edilmiştir. İİK. nun 283. maddesine göre hacizde iptal davasını kazanan alacaklı, tasarruf konusu malın borçlununmuş gibi haciz ve satışını isteyebilir. Satış sonucu elde edilen paradan alacağını alır. Tasarruf, iptal davası açan alacaklıya karşı hüküm ifade etmeyeceğinden, sonradan lehine ipotek tesis edilen alacaklılar ile haciz uygulayan alacaklıların iptal edilmiş tasarruf oranında davayı kazanmış alacaklıya karşı önceliği bulunmamaktadır. Diğer bir anlatımla davayı kazanan alacaklıya iptal edilen tasarruf oranında, taşınmazı devralan kişinin verdiği ipoteklerle alacaklı olanlar ile sonradan haciz uygulayan alacaklılardan önce ödeme

dahi taşınmazı devralan üçüncü kişi alacaklının, sonradan tesis ettiği aynı teminatın (ipoteğin), ipotek sahibi bakımından cebri icra yetkisi verilen alacaklıya dahi önceliğini koruduğuna ilişkin karar¹⁸ da vermiştir.

Tasarrufun iptali davalarının amacı, borçlunun tasarruf yetkisinin kısıtlanmamış olduğu süreçte alacaklılarından mal kaçırmak saikiyle, muvazaalı ve kötü niyetli olarak aleyhine yapılan takipleri akim ve semeresiz kılan tasarrufları, alacaklı bakımından hükümsüz ve etkisiz sayan, borçlunun muvazaalı olarak malvarlığını aktif kısmından ötelediği dava konusu mal üzerinde sanki mülkiyet hakkı borçluya ait gibi cebri icraya devam imkanı sağlayarak¹⁹, davacı alacaklıyı bu malvarlığından tatmine hizmet etmektedir. İptal davası, alacaklıya alacağını tahsil olanağını sağlayan, şahsi nitelikte yasadan doğan bir dava olup, tasarrufa konu malların aynı ile ilgili değildir. Davanın kabulü halinde takip alacaklısı takip alacağı ile sınırlı olarak takibe devam imkanı sağlayıp, sicile kayıtlı malvarlığında herhangi bir değişikliğe mahal olmaksızın borçlu malikmiş gibi takibe devamla alacaklının tatmini sağlanır²⁰. Dolayısıyla iptal davası, halen mevcut malvarlığı için yapılabilecek tasarruf memnuniyetini daha evvel elden çıkarılmış olan mallara teşmil etmektedir²¹. Tasarrufun iptali davaları da şahsi dava niteliğinde olduğundan, dava sonucunda oluşacak kesin hüküm, dava ikamesinden önce tesis edilen şahsi ve aynı kısıtlamalar ile tedbir kararına etki etmeyecektir. Bu sebeple, bu kısıtlamalara yönelik

yapılmalıdır. Mercii hakimliğince bu yönler gözetilerek şikayetin kabulü gerekirken, yazılı gerekçeyle reddinde isabet görülmemiştir...” (19. HD., 30.11.2000, 7450/8250). Bu karara yönelik eleştiri ve ipotek alacaklısının tapuya güvenden kaynaklanan kazanımının önceliğinin korunmasına ilişkin bkz. MERİÇ, s. 127.

- 18 “İİK’nun 283/1.maddesine göre; “Davacı, iptal davası sabit olduğu takdirde, bu davaya konu teşkil eden mal üzerinde cebri icra yolu ile hakkını almak yetkisini elde eder ve davanın konusu taşınmazsa, davalı üçüncü şahıs üzerindeki kaydın tashihi mahal olmadan o taşınmazın haciz ve satışını isteyebilir.” Satış ile 3. kişiye geçen mülkiyet, tasarrufun iptaline karar verilmesi ile borçluya geri dönmez. Yalnızca, alacaklıya, 3. kişiye ait taşınmaz üzerine haciz koydurarak sattırarak suretiyle alacağını tahsil imkanı verir. Hacze dayanak yapılan tasarrufun iptali ilamında da, anılan yasa hükmüne uygun olarak yalnızca satış işleminin iptaline karar verilmesiyle yetinilmiş olup, 3. kişi adına olan tapu kaydının iptali ile borçlu adına tesciline dair bir hüküm kurulmamıştır. Bu nedenle taşınmazın mülkiyeti 3. kişiye aittir. Tasarrufun iptali davası, takip alacaklısı ile takip borçlusunu A. D.İ ve taşınmaz maliki İ. H.İ.G. arasında görülmüş olup, anılan davada ipotek alacaklısı banka taraf olmadığı gibi ipoteğin kaldırılması da söz konusu değildir. Dolayısıyla tesis edilen ipotek bedeli hala rüçhanlı alacak kapsamındadır.” (12. HD., 16.06.2015, 11663/16721).
- 19 “İİK’nun 281/2. maddesinde düzenlenmiş olan ihtiyati haczin, İİK’nun 257 ve devamı maddelerinde düzenlenen ihtiyati hacizden farklı olduğundan, davayı kazanan davacı alacaklının, İİK’nun 281/2. maddesi kapsamındaki ihtiyati haczin dayanağı olan ilamı bir aylık süre içinde, icra dairesine ibraz etmesinin zorunluluğu bulunmamaktadır. İİK’nun 264/3. maddesi hükmü burada uygulanmayacağından, tasarrufun iptali davası sırasında verilen ihtiyati haciz, tasarrufun iptali kararı ile kesin hacze dönüşür. Alacaklı, tasarrufun iptali ilamını asıl icra dosyasına ibraz ederek cebri icraya devam edebilir. İİK’nun 281/2. maddesine dayalı olarak konulan ihtiyati haciz kararları 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 389 ve devamı maddelerinde düzenlenen ihtiyati tedbir niteliğinde değildir.” (12. HD 05.11.2015, 19229/27046); Aynı yönde bkz. (17. HD 18.10.2010, 591/8433).
- 20 ÜSTÜNDAĞ, Tapu Kütüğü, s. 60.
- 21 AYİTER Kudret, **Medeni Hukukta Tasarruf Muameleleri**, Ankara 1953, s. 144.

olarak taşınmazın satışından sonra sıra cetveline itiraz davasında; alacağın varlığı ve sırası gündeme getirilecektir. İşte İİK 281. maddesinde²² kanun koyucunun yerinde ve haklı olarak ihtiyatî hacizden bahsetmesi buna güzel bir örnektir. Zira bu davalar şahsî alacak davası niteliğinde olduğundan, alacaklının tatminini sağlamaya daha elverişlidir. Aksi halde haksız öne geçmeler ve muvazaalı işlemlere kapı aralanacaktır. Takip hukuku bakımından tasarrufa konu olan hususa mahsus alacaklısına cebri icraya devam imkanı bahşeden bu davanın bazı dinlenebilirlik şartları vardır. Davacı alacaklının aciz belgesine sahip olması (İİK. m. 277/1/b.1)²³ ve borçlunun fiilinin alacaklıları zarara uğratmasına ilişkin dava şartlarından başka Yargıtay tarafından kabul edilen borcun tasarruftan öncesi doğması²⁴, davacı alacaklının, borçludaki alacağının gerçek olması²⁵

22 İİK 278 ve devamı maddelerinde düzenlenen tasarrufun iptali davaları şahsi dava niteliğinde olup, özünde alacaklının tatminine yöneliktir. Uygulamada özellikle tasarrufa konu taşınmazın tapudaki resmi değeri ile sürüm değeri arasında aşırı nispetsizliğe yönelik dava sebebi hukuka uygun ancak adalete aykırı sonuçlar doğurmaktadır. Bu davalar genellikle şekli gerçek maddi gerçeği gölgelemekte, sübjektif hak zedelenmekte hatta kötü niyetli üçüncü kişilere muvazaa için kapı ve ortam hazırlanmaktadır. Zira taşınmazların belediyelerdeki satış için öngörülen resmi değerler ile sürüm değerleri arasında aşırı fark bulunmaktadır. Her ne kadar hiç kimse kendi muvazaasına dayanamaz ise de sırf bu sebepten, yani yargı marifetiyle insanlar mağdur da edilmemelidir. Benzer durum şufa davaları için de geçerlidir. Devletin resmi kurumlarının verdiği taban değerlerin güncel sürüm değerine uygun olması gerekmektedir. Taşınır satışlarında noterler kasko değerini uyguladığından benzer duruma rastlanmamaktadır. Burada kanuna karşı hile de yani kanuna uygun davranarak kanunun istemediği, arzulamadığı bir durum yoktur. Bilakis kişiler taşınmaz satımında gerçek irade ile görünürdeki irade eşdeğerdir. Ancak resmi kurum olan belediyenin değerlerini baz almaktadır. Devletin resmi değerler ile güncel sürüm değerlerini eşitleyerek vergi oranını indirmesi de hem üçüncü kişilerin salt kanunun uygulayarak hukuki ilişkilerin taraflarına zarar vermesinin önüne geçmek hem de daha fazla taşınmaz satımından daha fazla gelir elde etmesi bakımından tavsiye edilecek idari bir tasarruftur. Kaldı ki HGK'nun satış vadedine dayalı tescil davalarında devletin yaptığı yargılama hizmeti bakımından alması gereken harç noktasında keşif yapılarak taşınmazın güncel değerinin hesaplanması gerektiğine ilişkin kararı özel hukuk yargılamalarında tarafların eşitliği ilkesine aykırılık oluşturacaktır.

23 “ Davacı tarafından aciz belgesinin davanın sonuna kadar hatta tashihi karar aşamasında dahi sunulabileceği dairemizin yerleşmiş içtihatlarındandır.” (17. HD 04.11.2013, 13055/14971); UYAR Talih, Tasarrufun İptali Davasının Tarafları, **Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan**, Ankara 2010, s. 2252; Aksi yöndeki görüşler için bkz. BERKİN, s. 498; OLGAC, s. 459; ÖZTEK, **Aciz Vesikası**, s. 71.

24 “Somut olayda 1.3.2000 tanzim, 5.4.2000 vadeli senet nedeniyle davalı Fuat borçlu, Fa. H. K. kefil sıfatıyla davacıya 10.000.00-YTL borçlu olup haklarındaki 15.3.2001 tarihli icra takibi 2.4.2001 tarihinde kesinleşmiştir. 12.4.2004 tarihli haciz tutanağından davalıların 350.00-YTL'lik menkul malları dışında başka haczi kabil malları olmadığı, Marmara Ereğlisi'ndeki taşınmazlarının değeri de 9.248.50-YTL olarak belirlenmiş ve davacı alacağından önce dört tane haciz olduğu dolayısıyla borçluların mevcut mallarının borca yetmediği 12.4.2004 tarihli haciz tutanağının İİK'nun 105.maddesindeki geçici aciz vesikası niteliğinde olduğu menkul anlaşılmalıdır. Takip konusu borç 1.3.2000 tarihinde doğmuş, takip 15.3.2001 tarihinde, tasarruf ise 18.4.2000 tarihinde yapıldığından borcun doğumundan sonra yapılan tasarruf süre yönünden diğer şartların varlığı halinde iptale tabidir...” (17. HD 08.10.2007, 4394/3010).

25 “İcra ve İflas Kanununun 277 ve izleyen maddelerinde düzenlenen tasarrufun iptali davalarında amaç, borçlunun haciz ya da iflasından önce yaptığı ve aslında geçerli olan bazı tasarrufların geçersiz ya da “iyiniyet kurallarına aykırılık” nedeniyle alacaklıya karşı sonuçsuz kalmasını ve dolayısıyla o mal üzerinden cebri icraya devamla alacağın

ve borçlu hakkındaki icra takibinin kesinleşmiş olmasına muhtaç özel dava şartları mevcut olmalıdır²⁶. Bu özel dava şartları aşağıda alt başlıklar halinde ele alınacaktır.

1. Takibin Kesinleşmesi

Tasarrufun iptali davasının dinlenilme koşulu, evvela dava tarihinden önce ya da dava sırasında alacaklı davacı tarafından başlatılıp, kesinleştirilen bir takibin varlığına merbuttur²⁷. Kesinleşmiş takip için

tahsilini sağlamaktır. Bu özelliğinin doğal sonucu olarak davanın görülebilmesi için alacağın varlığı diğer bir deyişle tasarrufta bulunun kişinin borçlu olması ve alacağın bir aciz belgesine bağlanmış olması gereklidir. Davalı üçüncü kişiler aciz belgesine bağlanmış olan alacağın gerçekte olmadığını iddia ve ispat edebilirler. Dolayısı ile bu tür davaların dinlenebilmesi için, davacının borçludaki alacağının gerçek olması, dava ön koşuludur. Eğer davalı borçlunun alacaklıya gerçek bir borcu olmadığı iddia ediliyorsa bu durumda öncelikle tasarrufta bulunanın borçlu sıfatı çözümlenmelidir. Aksi takdirde kötü niyetli kişilerin malvarlığındaki bir unsuru iyiniyetle üçüncü kişilere devrettikten sonra işbirliği ile eski tarihl borç senedi vererek elinden çıkardığı malları iptal davası yolu ile geri alması mümkün olabilir. Üçüncü kişilerin yargı eli ile zarara uğratılması mümkün değildir. Tasarrufun iptali davalarında alacaklıya alacağının tahsil imkanı sağlanırken, alacaklının alacağının şeklen varlığı değil gerçekliğinin de amaçlandığını göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Somut olayda, takip konusu senet 22.03.2012 tarihinde düzenlenmiş olup takibe konu alacak 411.476,71 TL dir. Davacı alacaklı N., borçlu S.'in nişanlisunun annesi olduğu ve paranın kuyumcu olan borçluya elden verildiği iddia edilirken, davalı üçüncü kişi E., alacağın gerçek olmadığını senedin sonradan düzenlendiğini ileri sürmektedir. Öte yandan, dosya kapsamından borçlu ve taşınmazın ilk maliki babası arasında bu taşınmazın satışı ile ilgili olarak arasında husumet olduğu, karşılıklı olarak sürekli uyumsuzluk içinde buldukları da sabittir. Bu durumda, mahkemece yapılacak iş, kuyumcu olan borçlunun ticari defterlerinde senedin düzenlendiği tarihte bu miktar bir para girişi olup olmadığı, alacağın gerçek olup olmadığı araştırılarak toplanan ve toplanacak deliller birlikte değerlendirilerek oluşacak sonuca göre karar vermekten ibarettir.” (17. HD., 24.11.2015, 2014/4375, 2015/12653).

26 “Dava, İİK.nun 277. ve devamı maddelerine dayanılarak açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Bu tür davaların dinlenebilmesi için davacının davalı borçluda gerçek bir alacağının bulunması, borçlu hakkında yapılan icra takibinin kesinleşmiş olması, iptal konusu tasarrufun borcun doğumundan sonra yapılması ve borçlu hakkında alınmış aciz belgesinin bulunması gerekli olup bu şartların varlığı mahkemece re’sen değerlendirilmelidir. Somut olayda davalı İhsan Özkan’ın 5.4.2005 tanzim 28.4.2005 vadeli 150.000.00.YTL bono karşılığı davacıya borçlu olduğu, hakkında yapılan icra takibinin kesinleştiği, 10.6.2005 tarihli iptali istenen tasarrufun borçtan sonra yapıldığı ve borçlu hakkında alınan 2.11.2007 tarihli aciz belgesinin dosyaya sunulduğu anlaşılmaktadır. Mahkemece takip konusu senedin dava dışı borçlusu Sates Özel Sağlık Hizm.Petrol San. Tic. Ltd.Şti hakkında ödeme emrinin çıkarılmadığı davalı borçlu adına başka taşınmaz bulunduğu ve tasarruf tarihinde borçlunun malvarlığının yeterli olduğu gerekçesiyle dava şartının oluşmadığı belirtilerek dava reddedilmiş ise de, varılan sonuç dosya içeriğine uygun düşmemektedir. Davacı alacaklı bono borçlusu davalı İhsan hakkında icra takibi yapmış olup davalı borçlu yönünden takip kesinleşmiştir. Ayrıca borçlu hakkında 2.11.2007 tarihli kat’i aciz belgesi de ibraz edildiğine göre davanın esasına girilerek İİK.nun 277 ve devamı maddeleri gereğince inceleme yapıp sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde hüküm tesisi isabetli görülmemiştir.” (17. HD 25.09.2009, 2951/3395).

27 “Dava İİK.nun 277 ve devamı maddeleri uyarınca açılan tasarrufun iptali isteğine ilişkindir. Tasarrufun iptali davasının ön şartı borçlu davalı hakkında yapılmış ve kesinleşmiş bir icra takibinin bulunması, davacı tarafından borçlunun aciz halini gösterir aciz belgesi ibraz edilmesi ve borcun tasarruf tarihinden önce doğmuş olması gerekir. Somut olayda alacaklı davacı tarafından borçlu davalı Anadolu Mesken Yapı Org. Tur. İnş. Taah. San. İç ve Dış Tic. A.Ş.nin aleyhine Ankara 25.İcra müdürlüğünün 2004/2146 sayılı dosyaları ile takip yapılmış

ise alacaklının, borçluya karşı başlattığı takip üzerine kesin haciz işlemi gerçekleşmiş, takibe konu ettiği alacağını elde edememiş ve durumun icra müdürlüğünce tevsik edilmesi gereklidir²⁸. Dolayısıyla takibin kesinleşmesinden anlaşılması gereken, kesin haciz talep hakkının doğmasıdır²⁹. Kesinleşmiş bir icra takibinin varlığı, tasarrufun iptali davası açılması için gerekli olan aciz vesikası ile bağlantılıdır³⁰. Nitekim İİK'nun 277. maddesi gereğince tasarrufun iptali davasının ikamesi, alacaklı elinde kesin ya da geçici aciz³¹ belgesinin varlığına müncerdir³². Zira iptal davası, alacaklının zarar uğramış olması, bir diğer ifadeyle alacağını tamamen ya da kısmen borçlunun malvarlığından tahsil edememiş olmasına bağlıdır³³. Bu sebeple, ihtiyati haciz ya da geçici haciz sırasında tutulan haciz tutanakları aciz vesikasına kaim olmayacaktır. Meğerki kesin haciz yapılsın ve borçlunun malvarlığı alacaklıyı tatmine kifayet etmesin. Biz burada takip usulleri ve kesinleşme şartlarını incelemeyeceğiz. Buna karşın, takip, icra mahkemesince iptal edilmiş ise, kesinleşmiş bir takip şartı gerçekleşmeyeceğinden tasarrufun iptali davası mesmu olmayacaktır. Tasarrufun iptali davası derdest iken takibin iptaline ilişkin bir davanın varlığı kanaatimizce tasarrufun iptali davası bakımından bekletici mesele yapılmalıdır³⁴. Yargıtay, davacı alacaklının, tasarrufun iptali dışında muvazaa hukuki sebebine dayalı olarak iptal isteminde bulunması ihtimalinde dahi, herhangi bir icra takibine gerek olmaksızın İİK'nun 283/1 maddesi kıyasen uygulanarak iptal ve tescile mahal olmaksızın davacının haciz ve satış yetkisi talep edebileceğini

---

olduğu bu takibin Ankara 10. İcra Hukuk Mahkemesinin 2008/1082-1302 sayılı kararı ile İİK.nun 71/2 ve 33/a maddeleri uyarınca zamanasımı nedeniyle icranın geri bırakılmasına karar verildiği anlaşılmıştır. Bu durumda mahkemece davacı tarafından İİK.nun 33a/2 maddesi uyarınca dava açılıp açılmadığının araştırılarak dava açılmış ise sonucunun beklenilmesi, davacı tarafından dava açılmamış olması ve borçlu davalı tarafından açılan icranın geri bırakılmasına dair kararın kesinleşmiş olması halinde geçerli bir icra takibinin varlığından söz edilemeyeceğinden davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu üzere davanın kabulüne karar verilmiş olması doğru bulunmamıştır." (17. HD 03.11.2011, 2228/10229).

28 TUNCER Kazancı, s. 115.

29 ALBAYRAK Hakan, Tasarrufun İptali Davalarında Yargıtay Tarafından Kabul Edilen Özel Dava Şartları, **AÜHF** 2015, s. 64 (4), s. 938.

30 ALBAYRAK, s. 940.

31 ÖZTEK, **Aciz Vesikası**, s. 30. "Muvakkat aciz vesikasının bir tek hükmü vardır ki, o da alacaklının iptal davası açabilmesidir."

32 ÖZTEK, **Aciz Vesikası**, s. 30.

33 ÖZTEK, **Aciz Vesikası**, s. 68.

34 Gerek Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda gerekse İcra ve İflas Kanunu'nda bekletici mesele kararına karşı itiraz ya da kanun yoluna başvuru hususunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Kanaatimizce gerek kamu düzeninden sayılan usul ekonomisi ilkesi, gerekse sübjektif hakların makul sürede himaye altına alınması için Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yapılacak bir değişiklikle ilk derece mahkemelerince bekletici meseleye dair ara kararları üst kanun yoluna (İstinaf) tabi olmalıdır.

kabul etmiştir³⁵. Lakin borçlu hakkında takip yapmadan salt muvazaaya dayalı olarak TBK'nun 19. maddesi marifetiyle alacaklıya haciz ve satış yetkisi tanımak, tasarrufun iptali davasındaki alacaklı ile arasındaki eşitlik ve muvazeneyi bozduğu gibi, ikisi arasında sıra cetvelinin nasıl düzenleneceği ve diğer alacaklıların haczine nasıl iştirak edeceği belirsiz olduğundan dolayı haklı olarak öğretilen eleştiriye maruz kalmıştır³⁶. Kaldı ki, tasarrufun iptali davası, geçerli olan hukuki işlemlere, muvazaaya dayalı iptal davası ise, geçerli olmayan ve hukuki sonuç doğurmayan işlemlere karşı ikame edilecektir.

2. Gerçek Bir Alacağın Mevcudiyeti

İptal davası, yukarıda da bahsettiğimiz üzere, takip hukuku kurallarına uygun ve kesinleşmiş bir alacağın varlığına muhtaçtır. Bu sebeple, kural olarak tasarrufun iptali davasının yargılanmasının yapıldığı mahkeme, icra takibinin kesinleşip kesinleşmediğini şeklen incelemekle iktifa edip, resen alacaklının alacağının varlığını tetkik edemez³⁷. Nitekim Kanun'da da buna ilişkin bir düzenleme yoktur. Yargıtay ise, iptal davasında alacaklının gerçekte alacaklı olmasını aramakta³⁸, salt kesinleşmiş bir icra takibinin varlığını yeterli görmemektedir. İptal davasında davalılar, takip borçlusu ve lehine işlem yapılan üçüncü kişi ve mirasçuları arasında zorunlu dava ortaklığı bulunsa dahi davacı alacaklının gerçek bir alacağının bulunmadığı, davalı takip borçlusu ile davacı alacaklının muvazaalı olarak kendisine zarar verilmek istendiği iddiası üçüncü kişiler tarafından da ileri sürülebilecektir. Böylesi bir iddianın ileri sürülmesi ihtimalinde, alacağın mevcudiyeti, tasarrufun iptali davasında araştırılmasını mucip kılacaktır. Şayet üçüncü kişi, borçlu ile alacaklının işbirliği ve muvazaalı şekilde suni borç oluşturduğu savunmasında bulunursa, aynı dava içerisinde bu savunmanın tahkik edilmesi elzemdir. Zira tasarrufun iptali davasının dinlenilme koşullarından birisi de, gerçek bir borç doğumu, yani alacaklının gerçek bir borç ilişkisi sebebiyle taraf sıfatını haiz olmasını havidir. Tasarrufun iptali davası, İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenmekle birlikte genel hükümlere göre ikame edilen şahsi nitelikteki davalardır.

35 " Dava TBK'nun 19. maddesi gereğince muvazaa hukuksal nedenine dayalı iptal istemine ilişkindir. Davacının iddiasını kanıtlaması halinde iddianın, alacağın tahsiline yönelik bulunduğu da gözetilerek İİK 283 maddesi kıyasen uygulanarak iptal ve tescile gerek olmaksızın davacıya haciz ve satış isteyebilmesi yönünden hüküm kurulması gerekecektir." (17. HD 28.02.2017, 2015/1678, 2017/2111).

36 ERDÖNMEZ, s. 406.

37 YILDIRIM Kamil, **İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları**, İstanbul 1995, s. 253; Albayrak, s. 941.

38 "Dava, İİK.nun 277 ve devamı maddeleri uyarınca açılan tasarrufun iptali isteğine ilişkindir. Bu tür davalarda öncelikle davacının borçludan gerçek bir alacağının bulunması ve yapılan tasarrufun da alacaklılardan mal kaçırma amacına yönelik olması gerekir." (17. HD 05.11.2013, 11822/15085).

Nitekim, İcra ve iflas Kanunu, tasarrufun iptali davalarında senetle ispat kuralından ayrı olarak hakimin delilleri serbestçe değerlendirebileceğini kabul etmiştir³⁹. Her ne kadar davanın düzenlendiği yer, dinlenebilirlik şartları ve etkisi, takip hukuku hükümlerine tabi ise de, davalı alacaklının gerçekte alacaklı olmadığı, borçlu ve alacaklının muvazaalı borç oluşturarak⁴⁰ tasarrufun iptaline konu işlem veya eylemi yaptıkları iddiası ile delillerin değerlendirilmesi⁴¹ takip hukukunun şekli kurallarına göre değil, maddi hukukun ispat kurallarına⁴² göre hayatın olağan akış ile mantık ve tecrübe kuralları⁴³ çerçevesinde yapılmalıdır. Davacı, iptal

39 YILDIRIM, *İptal Davaları*, s. 166.

40 "İptali istenen tasarrufun yapıldığı 17.9.1998 tarihinde davacının doğmuş bir alacağının bulunmadığı, davacı ile davalılardan B. Ş. arasında Bulgaristan'da 1997 yılında yapılan özelleştirme sonucu satın alınan şirket hisseleri nedeniyle kurulu bulunan ortaklığın, alacak borç ilişkisinin temeli olarak değerlendirilemeyeceği, tasarrufa konu taşınmaz üzerinde davacı lehine oluşturulan 9.12.1999 tarihli ipotegün, 27.8.2002 tarihinde davacının talebi üzerine terkin edildiğinin anlaşılması karşısında, taşınmazın devrine ilişkin tasarrufun muvazaalı iddiasıyla iptalinin istenebilme olanağı bulunmamakta olup, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, mahkeme kararında açıklanan gerektirici nedenlere ve özellikle delillerin değerlendirilmesinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, usul ve yasaya uygun bulunan direnme kararının onanması gerekir..." (HGK., 14.02.2007, 4-79/77).

41 "İİK.nun 278.maddesinde akdin yapıldığı sırada kendi verdiği şeyin değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği ve yasanın başlangıçta hükmünde olarak iptale tâbi tuttuğu tasarrufların iptali gerektiğinden mahkemece ivazlar arasında fark bulunup bulunmadığının incelenmesi, satılan taşınmaz üzerinde, ipotek ve haciz kayıtları varsa, alıcı taşınmazı bu kayıtlarla yükümlü olarak satın almış olduğundan, satışın bunların tamamı üzerinden yapıldığının kabulü gerektiği, bu nedenle oransızlığın belirlenmesinde tapu kaydındaki ipotek ve haciz miktarının da göz önünde tutulması gerektiği, aynı maddede sayılan akrabalık derecesi vs. araştırılması gerektiği, keza İİK.nun 280.maddesinde malvarlığı borçlarına yetmeyen bir borçlunun alacaklılarına zarar vermek kastıyla yaptığı tüm işlemler, borçlunun içinde bulunduğu mali durumu ve zarar verme kastının işlemin diğer tarafınca bilindiği veya bilinmesini gerektiren açık emarelerin bulunduğu hallerde tasarrufun iptal edileceği hususu düzenlendiğinden yapılan işlemde mal kaçırma kastı irdelenmeli, öte yandan İİK.nun 279.maddesinde de iptal nedenleri sayılmış olup bu maddede yazılan iptal nedenlerinin gerçekleşip gerçekleşmediği de takdir olunmalıdır..." (17. HD., 10.11.2015, 9744/11888).

42 "Somut olayda, aciz hali sabit olan borçlunun borcun doğumundan sonra dava konusu tasarrufu gerçekleştirdiği bu hali ile dava ön koşullarının mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Dava konusu taşınmazın satışında ivazlar arasında fahiş fark olmadığı ve İİK' nun 278. madde kapsamında davalılar arasında yakın akrabalık bağı olmadığı da tespit edilmiş ise de mahkemece satışın mal kaçırma amacı ile yapıldığının ispatlanmadığı yönündeki tespit yerinde değildir. Dosya içerisindeki tapu kayıt ve diğer belgelere göre dava konusu taşınmaz öncesinde 21.09.2000 tarihinde davalı borçlu, üçüncü kişi ve dava dışı M. T. adına tapuya tescilli iken 19.08.2011 tarihinde anılan şahıs hisselerini davalı borçlu ve üçüncü kişiye satmış, 08.09.2011 tarihinde ise birlikte çekilen kredi karşılığında İş Bankası tarafından her iki davalının hisseleri üzerinde ipotek tesis edilmiştir. Bu maddi bulgular birlikte değerlendirildiğinde İİK'nun 280.maddesi gereğince üçüncü kişinin borçlunun mali durumunu ve alacaklılarını ızar kastını bildiği veya bilmesi gereken kişilerden olduğu sabittir. Bu nedenlerle mahkemece davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır." (17. HD. 22.01.2016, 2014/20934, 2016/10741).

43 YILDIRIM, *Delillerin Değerlendirilmesi*, s. 117.

davasası sabit olduğu takdirde⁴⁴, tasarruf konusu mal üzerinde cebri icra yolu ile hakkını almak yetkisini elde eder ve tasarruf konusu taşınmaz mal ise, davalı üçüncü şahıs üzerindeki kaydın düzeltilmesine gerek olmadan o malın haciz ve satışını isteyebilir (İİK. m.283/1)⁴⁵. Tasarrufun iptali davalarında davacı alacaklının gerçek bir alacağının mevcut olup olmadığı hadisesi usule değil, esasa ilişkin bir husus olduğundan, gerçek bir alacağın bulunmaması faraziyesinde mahkemece tesis edilecek hüküm, sıfat yokluğunu tazammun eden esasa dair bir red kararı olacaktır⁴⁶. Mahkemece alacaklının gerçek bir alacağının bulunmadığına ilişkin itirazın iptal davasında değerlendirilmemesi ya da böyle bir itirazın iptal davasında ileri sürülmemesini müteakip tasarrufun iptali davasının kabulü sonrası tesis edilen hükmün kesinleşmesini müteakip, üçüncü kişinin, borcun gerçek olmadığı, borçlu ve alacaklının muvazaalı olarak yapay borç oluşturdukları iddiasına dayalı olarak ikame edeceği sebepsiz iktisap davası, tasarrufun iptali davasının kesin hüküm oluşturduğu iddiasıyla reddi mucip olacak mıdır? Zira, davacının, borçlunun yapmış olduğu işlemlerden zarar gördüğünün kabul edilebilmesi için en temel ve doğal koşul, alacaklının, borçluya karşı gerçek bir alacağa sahip olmasıdır. Bu sebepten ötürü alacaklının zarar görüp görmediğinin tespitinde borcun doğum tarihi değil, borçlunun tasarrufunun alacaklıya zarar vermesi ehemmiyet kesbedecektir⁴⁷. Acaba, iptal davalarında davaya bakan mahkemece, davacı alacaklının, borçluya karşı gerçek bir alacağa sahip olup olmadığı iddiası araştırılabilir mi? Yoksa alacaklının borçluya karşı yürütmüş olduğu icra takibinin kesinleşmiş olduğundan bahisle,

44 "Dava İİK.nun 277 ve devamı maddelerine dayalı tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Yasanın 280. maddesinde "malvarlığı borçlarına yetmeyen bir borçlunun, alacaklılarına zarar verme kastıyla yaptığı tüm işlemler borçlunun içinde bulunduğu mali durumun ve zarar verme kastının, işlemin diğer tarafınca bilindiği veya bilinmesini gerektiren açık emarelerin bulunduğu hallerde iptal edilebileceğini hükme bağlamıştır. Somut olayda borçlu ile taşınmazı satın alan kişi bacanaktır. Bu yakın akrabalık ilişkisi nedeniyle taşınmazı satın alan davalı Halil İbrahim bacanağı olan borçlunun ekonomik durumunu bilebilecek kişilerdendir. Satış tarihinden sonra dava konusu taşınmazı borçlu ve ailesine kiraya verdiği anlaşılmaktadır. Delillerin takdiri mahkemeye ait olup takdirde de bir isabetsizlik bulunmamaktadır..." (17. HD., 05.11.2007, 4802/3388).

45 "Taraflar arasındaki uyumsuzluk İİK' nun 277 vd. maddelerinde düzenlenen tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Bu tür davalarda, borçlu ve borçlu ile hukuki muamelede bulunan veya borçlu tarafından kendilerine ödeme yapılan kişiler ile bunların mirasçıları ve kanıtlanması koşuluyla kötü niyet sahibi üçüncü(dördüncü) kişiler davalı gösterilir (İİK. m.282). Yasanın 283.maddesi uyarınca, iptal davası sabit olduğu takdirde, alacaklı, dava konusu taşınmaz mal ise, bunun üzerinde tapu kaydının tashihi gerekmeksizin haciz ve satışını isteyebilir. Somut olayda olduğu gibi, iptal davasının konusunu borçlu ile tasarrufta bulunan üçüncü kişinin elinden çıkardığı mallar yerine geçen değer oluşturmakta ise (İİK. m.283), bu değerler üzerinden borçlu değil, üçüncü şahıs -davacının alacağından fazla olmamak üzere nakden tazmin ile sorumlu tutulur..." (15. HD. 07.02.2002, 2/577).

46 ALBAYRAK, s. 947.

47 ERDÖNMEZ, s. 90.

artık kesinleşen takibe dayalı bir alacağın mevcut olduğu belirtilerek, böyle bir iddia dikkate alınmayacak ve davalı üçüncü kişinin dilerse menfi tespit davası açabileceğinde muhtar olduğu mu? kabul görecektir. Kanaatimizce, burada her iki davada taraflar aynı ise de davanın sebebi ve konusu farklı olduğu için, kesin hüküm husule gelmeyecektir. Özellikle, takip borçlusu ve alacaklının üçüncü kişinin zararına olarak işbirliğine girmesi, tasarruf sonrası kambiyo senedi düzenlemesi ya da icra takibine itiraz edilmeyerek kesinleştirme ihtimallerinde mal iktisap eden üçüncü kişilerin yargı marifetiyle zarara uğratılması söz konusu olur ki, buna kesin hüküm engeli ile cevaz vermemek gerekir⁴⁸. Aksinin kabulü, adalete ve hakkaniyete aykırı olarak kanunun, yani tasarrufun iptali davasının amaçladığı duruma da aykırılık oluşturacaktır. Çünkü bu davaların ön şartı, borcun, tasarruftan önce doğmasıdır⁴⁹. Bu sebeple, tasarruf sonrası

48 İYİLİKLİ Ahmet Cahit, **Hukuk Yargılamasında Kesin Hüküm**, Ankara 2016, s. 466.

49 "Hükmüne uyulan bozma ilamında, 1086 sayılı eski HUMK.nun 237. maddesi, 6100 sayılı yeni HMK.nun 303. maddesi uyarınca bir davada kesin hükümden söz edilebilmesi için davanın taraflarının, dava nedenlerinin ve davanın konusunun aynı olması gerektiği, somut olayda mahkemece kararın gerekçe bölümünde kesin hüküm nedeniyle, hüküm fıkrasında ise kanıtlanamaması nedeniyle davanın reddine karar verildiği ancak kesin hüküm olarak kabul edilen Bursa 3.Asliye Hukuk Mahkemesinin 2008/326 – 2009/270 sayılı dosyasının incelenmesinde o davanın davalıları ile iş bu davanın davalıları aynı kişiler ise de davacılarının farklı olduğunun görüldüğü kaldı ki tasarrufun iptali davalarında davanın konusu aynı olduğu halde alacaklı davacılar, borcun doğum tarihi, borcun kesinleşip kesinleşmemesi, aciz belgesinin ibraz edilip edilmemesi gibi etkenler nedeniyle verilen kararların farklılık arz edebileceği nitekim kesin hüküm olarak kabul edilen dosyanın incelenmesinde borcun doğum tarihinin tasarruf tarihinden sonra olduğu bu nedenle mahkemece verilen red kararının yerinde olması nedeniyle hükmün onandığı görülmüş olmakla iş bu davada kesin hükmün olmadığı anlaşıldığı bu durumda mahkemece işin esasına girilmesi, dosya arasında bulunan Bursa 4.Ağır Ceza Mahkemesinin 2008/380 Esas sayılı dava dosyasının bir kısım suretlerinde üçüncü kişi konumundaki davalı İsmail Gümüş'ün ifadesinde borçlu davalı Kadir'in eski arkadaşı olması nedeniyle tanıdığını, piyasaya borçlu olduğunu bildiğini, ayrıca davalı İbrahim ile de işyerlerinin bitişik olduğunu bildirmesi karşısında İİK.nun 280/1-2 maddesinde belirtildiği gibi davalılar İbrahim ve İsmail'in borçlu davalının mali durumu ile alacaklıları ızzar kastını bilen veya bilmesi gereken kişilerden olup olmadıklarının tartışılması, yine tasarrufa konu taşınmazın fabrika binası olması nedeniyle olayda aynı yasanın 280/son maddesini uygulama imkanı olup olmadığına irdelenmesi, İİK.nun 278/III-2 maddesi uyarınca ivazlar arasında fahiş fark olup olmadığına tesbiti amacıyla yerinde uzman bilirkişiler marifeti ile keşif yapılarak taşınmazın tasarruf tarihindeki gerçek değerinin saptanması ondan sonra tarafların toplanan ve toplanacak tüm delillerinin birlikte değerlendirilerek hasil olacak sonuca göre bir karar verilmesi gereğine değinilmiştir. Mahkemece, bozmaya uyularak yapılan yargılama sonunda taşınmazın satış bedeli ile gerçek değeri arasında fahiş fark bulunduğu ayrıca davalı İsmail ve davalı İbrahim'in de davalı borçlunun alacaklılarından mal kaçırmak ya da alacaklılarını ızzar kastı ile hareket ettiğini bilebilecek kişilerden olması nedeniyle de tasarrufun iptali gerekeceği kanaati ile davanın kabulüne karar verilmiş hüküm davalı İbrahim ve davalı İsmail vekili tarafından temyiz edilmiştir. Dosya içeriğine, kararın dayandığı delillerle yasaya uygun gerektirici nedenlere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına, davalı İsmail açısından İ.İ.K'nun 280/son fıkrasına göre ticari işletmenin veya işyerindeki mevcut ticari emtianın tamamını veya mühim bir kısmını devir veya satın alan yahut bir kısmını iktisapla beraber işyerini sonradan işgal eden şahsın,

kötü niyetli ve muvazaalı şekilde borç oluşturmak, bu davaların özüne aykırılıktır. Yargıtay'da tasarrufun iptali davasında borcun gerçek olmadığı ya da borcun muvazaalı ve hile marifetiyle oluşturduğuna yönelik itiraz ve savunma bulunmasa bile, söz konusu sebeplere dayalı olarak ikame edilen sebepsiz iktisap davasının mesmu olduğunu, tasarrufun iptali davasının, bu davaya, yani haksız zenginleşme davasına kesin hüküm itirazı oluşturmayacağına içtihat etmiştir⁵⁰. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

borçlunun alacaklılarını ızzar kasdını bildiği ve borçlunun da bu hallerde ızzar kasdiyle hareket ettiği kabul olunmasına bu karinenin, ancak iptal davasını açan alacaklıya devir, satış veya terk tarihinden en az üç ay evvel keyfiyetin yazılı olarak bildirildiğini veya ticari işletmenin bulunduğu yerde görülebilir levhaları asmakla beraber Ticaret Sicili Gazetesiyle; bu mümkün olmadığı takdirde bütün alacaklıların ıttılarnı temin edecek şekilde münasip vasıtalarla ilan olduğunu ispatla çürütülebilmesine dava konusu fabrika binasının ticari işletme olduğu nazara alındığında davalı İsmail tarafından anılan madde gereklerine uygun bir alım yapılmadığı da açık olmasına davalı İbrahim'in de işyeri komşusu olan borçlu Kadir'in alacaklılarından mal kaçırmak ya da alacaklılarını ızzar kası ile hareket ettiğini bilebilecek kişilerden olması nedeniyle tasarrufun iptali gerekeceğine (İİK. 280/I) ve kararda yazılı diğer gerekçelere göre davalı İsmail ile davalı İbrahim vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile usul ve yasaya uygun bulunan hükmün onanmasına," (17. HD 10.03.2015, 2013/21964, 2015/4047).

- 50 "İİK'nun 277 ve devamı maddelerine dayalı olarak açılan tasarrufun iptali davalarının görülebilmesi için davacının alacağının gerçek olması gerekir. Alacağın gerçek olmadığı iddiasını davalı üçüncü kişi ileri sürebileceği gibi davalı borçluda ileri sürebilir. Bu halde mahkemece bu itiraz ön sorun olarak çözümlenmesi gerekir. Öte yandan bu sorun kesin hükmün etkisiyle de alakalı bir sorundur. Türk Hukukunda kabul edilen görüş kural olarak kesin hükmün hüküm fıkrasını kapsadığı, gerekçenin kesin hükme dâhil olmadığıdır. Davalı üçüncü kişinin alacağın gerçek olmadığı iddiasının aksini davacı alacaklının ispatlaması gerekir, bu halde davalı borçlu böyle bir iddia üzerine kendisini yeterince savunmayabilir. Bu nedenlerle, tasarrufun iptali davalarından üçüncü kişinin alacağın gerçek olmadığı yönündeki iddiası açısından, yargılama sonunda verilen karar için kesin hüküm niteliği taşıdığından söz edilemez. Somut olayda, Ömer Kılıç tarafından borçlu Erciyes Mermer İnş. Taah. San. Tic.Ltd.Şti ve İlkaya Mermer İnş. Taah. San. Tic. Ltd.Şti aleyhine açılan Isparta 1.Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2011/55 Esas 2012/57 Karar sayılı dosyasında davacı şirket üçüncü kişi sıfatı ile alacağın gerçek olmadığı iddiasını ileri sürmüş isede karar gerekçesinde mahkemece bir değerlendirme yapılmadığı, Dairemizin 2013/11972 Esas 2013/12603 Karar sayılı onama ilamında bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmaktadır. Bu halde davacının bu iddiasının yargılaması biten ve kesinleşen tasarrufun iptali davasında kesin hükme ulaştığından söz edilemez. Ancak güçlü delil niteliğinde olabilirse de bunun aksini davacının ispat etme hakkı ve olanağı bulunmaktadır. Bu nedenlerle, üçüncü kişinin dayandığı ancak irdelenmeyen alacaklı Ömer Kılıç'ın borçlunun iş yerinde çalışıp çalışmadığının sosyal güvenlik kayıtları da getirtilerek, dava dayanağı takip konusu alacağın gerçek olup olmadığı bir başka ifadeyle muvazaalı olarak yapıldığı iddiasının yeniden ayrıntılı olarak taraf delilleri toplanıldıktan sonra, değerlendirilerek oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken aksi düşüncelerle reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır." (17. HD 05.06.2018, 2017/4533, 2018/5858); "Dava, sebepsiz zenginleşme hukuksal nedenine dayalı alacak istemine ilişkindir. Davacı/ üçüncü kişi, davalılar arasındaki icra takibinin davalı/borçlunun itiraz etmemesi üzerine kesinleştiğini, alınan aciz vakasına istinaden davalı/alacaklı tarafından davalı/borçlu ve üçüncü kişi olarak kendisi aleyhine tasarrufun iptali davası açıldığı ve bu dava sonunda verilen karar üzerine davalı/borçludan satın aldığı taşınmazın borca yeter miktarının satışına karar verildiğini, taşınmazın satışını önlemek amacıyla davalı/borçlunun icra dosyası borcunun tamamını ödediğini, ancak ödediği borcun, davalı/borçlunun takibe ve faize itiraz etmemesi nedeniyle aslında yasal dayanağı olmayan temerrüt faizini de içerdiğini beyanla, davalı/borçlunun yasal dayanağı olmadığı için aslında borçlu olmadığı ve icra tehdidi altında ödemek zorunda kaldığı temerrüt faizi miktarının sebepsiz

zenginleşen davalılardan tahsilini talep ve dava etmiştir. Yerel Mahkemece, davalı/alacaklı tarafından takip tarihine kadar işlemiş faiz isteğinin yasal dayanağı bulunmadığı gerekçesiyle sebepsiz zenginleşme hukuksal nedenine dayalı davanın kısmen kabulüne dair verilen karar, davalı/alacaklı vekilinin temyizi üzerine Özel Daire tarafından yukarıda açıklanan gerekçelerle bozulmuş, Yerel Mahkemece önceki gerekçe tekrarlanmak suretiyle, direnilmiştir. Direnme hükmü davalı/alacaklı Serap Balcı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık, tasarrufun iptali davasının aleyhine sonuçlanması üzerine, adına kayıtlı taşınmazının satışını önlemek amacıyla icra dosyası borcunu yatıran üçüncü kişinin, icra dosyasına yatırdığı miktardan yersiz olduğunu iddia ettiği kısmını takip alacaklısından sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca talep hakkı bulunup bulunmadığı noktasında toplanmaktadır. Hukuk Genel Kurulu'nda yapılan görüşmeler sırasında öncelikle davanın hukuki dayanağının ne olduğu hususunda tartışmalar yapılmış, çoğunluk tarafından davanın yasal dayanağının Borçlar Kanunu'nun sebepsiz zenginleşme hükümleri olduğunun kabulü ile uyuşmazlığın çözümü bu doğrultuda yapılmıştır. Bu nedenle, uyuşmazlığın çözümünde öncelikle sebepsiz zenginleşme hükümlerinin incelenmesi ve somut uyuşmazlıkta uygulama yerinin bulunup bulunmadığı hususlarının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Bilindiği üzere, iki veya daha fazla kişiler arasında mevcut olan ve bunlardan birisini diğerine karşı edimde bulunmakla yükümlü kılan hukuki bağa, borç bağı denir. Borç bağı, alacaklı bakımından bir alacak, borçlu bakımından bir borç veya yükümlülüktür. (Andreas Von Tuhr, Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Cevat Edege çevirisi. 1.cilt. Ankara 1983 s:9)818 sayılı Borçlar Kanunu'nda (BK) "Borçların Teşekkülü" başlığı altında, sözleşmeden doğan borçlar (m.1-40) ve haksız fiilden doğan borçlar (m.41-60) düzenlenmiş; yine aynı başlık altında, borçların üçüncü genel kaynağı olarak, haksız (sebepsiz) iktisap (m.61-66) öngörülmüştür. Borçlar Kanunu sisteminde, diğer borçların açıkça tayin edilmiş yeri yoktur. Borçların esaslı kaynağını teşkil eden sözleşmeden başka, tek taraflı bir irade beyanından veya tek taraflı hukuki bir işlemde doğan alacaklar da düzenlenmiştir. Bunların dışında, ne hukuki bir işlemde açıklanan bir iradeye, ne de hukuka aykırı bir iradeye dayanmayan, diğer bir ifadeyle, kanundan doğan borçlar bulunmaktadır; örneğin, aile hukukundan doğan nafaka borcu gibi. Kısaca belirtmek gerekirse, borçların kaynağı, sözleşme, haksız fiil, sebepsiz iktisap ya da bir kanun hükmüdür. Sorumluluğun üçüncü genel kaynağı olarak öngörülen sebepsiz zenginleşmeden söz edilebilmesi için; bir taraf zenginleşirken diğerinin fakirleşmesi, zenginleşme ve fakirleşme arasında uygun nedensellik bağının bulunması ve zenginleşmenin hukukun geçerli bir nedene dayalı olmaması gerekir. Borçlar Kanunu'nun konuya ilişkin 61 ve ardından gelen maddelerindeki düzenlemelere göre, sebepsiz zenginleşme; geçerli olmayan veya tahakkuk etmemiş yahut varlığı sona ermiş bir nedene ya da borçlu olunmayan şeyin hataen verilmesine dayalı olarak gerçekleşebilir. Sebepsiz zenginleşme bunlardan hangisi yoluyla gerçekleşmiş olursa olsun, sebepsiz zenginleşen, aleyhine zenginleştiği tarafa karşı, geri verme borcu altındadır. Sebepsiz zenginleşmenin borç doğurmasının nedeni, kişinin iradesi dışında malvarlığında bir eksilmenin meydana gelmesidir ve sebepsiz zenginleşmede, malvarlığındaki eksilmenin giderilmesinin talep edilmesi söz konusudur. Bütün bu açıklamalara göre, sebepsiz zenginleşme, ikinci derecede (tali nitelikte) bir dava hakkı temin eder. Malvarlığındaki azalmanın başka asli nitelikteki davalarla önlenmesi mümkün ise, sebepsiz zenginleşme davası gündeme gelemez. Amaç; davalının edindiği çoğalma sonucu, tüm malvarlığında meydana gelen artışın iadesinden ibarettir. O nedenle, zenginleşmenin kapsamını tayinde, müktesibin malvarlığında oluşan çoğalma ile azalmanın karşılaştırılması yapılmalı, böylece, kazanç ve farkın oluşturacağı sonuç, zenginleşmeyi ortaya koymalıdır (Ulusan İlhan, İyiniyetli Sebepsiz Zenginleşmenin İade Borcunun Sınırlanması Sorunu; BK. m. 63/1 İstanbul 1984, s. 34, 35). Sebepsiz zenginleşmeye konu şeyin, hakkın veya hizmetin zenginleşme (iktisap) tarihindeki miktar veya değeri; kısaca, sebepsiz zenginleşmenin miktarı, fakirleşen tarafından tespit edilmelidir. Geri verilecek miktarın belirlenmesinde, zenginleşenin iyiniyetli veya kötüniyetli olması da, göz önünde tutulması gereken bir olgudur. Yukarıda yapılan açıklamaların ışığında davacı/üçüncü kişinin talebinin, yasal dayanağı aslında borçlu olmadığı bir miktarın ödendiği iddiasına dayalı sebepsiz zenginleşme olduğu, malvarlığında meydana gelen eksilmenin giderilmesinin davalılardan talep edildiği açıktır. Bu aşamada, uyuşmazlığın çözümü açısından davacı/üçüncü kişinin tasarrufun iptali davasında borcun miktarına itiraz etmemesine rağmen aynı konuda sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayalı olarak

talepte bulunup bulunamayacağı hususunun da açıklığa kavuşturulması gerekir. Bu yönde, öncelikle tasarrufun iptali davalarının niteliği belirlenmelidir. Bilindiği üzere, tasarrufun iptali davaları 2004 sayılı İcra Ve İflas Kanunu'nun 277 ve devamı maddelerinde özel olarak ve tüm ayrıntıları ile düzenlenmiş olup, tarafları, yargılama usulü ve nitelikleri kendine özgü olan bir dava türüdür. Nitekim anılan Kanunun "İptal davası ve davacılar" başlıklı 277. maddesinde; "İptal davasından maksat 278, 279 ve 280 inci maddelerde yazılı tasarrufların butlanına hükmettirmektir. Bu davayı aşağıdaki şahıslar açabilirler: 1- Elinde muvakkat yahut kati aciz vesikası bulunan her alacaklı, 2- İflas idaresi yahut 245 inci maddede ve 255 inci maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı hallerde alacaklıların kendileri." denilmekte; "İadenin şümulü" başlıklı 283. maddesinde ise; "Davacı, iptal davası sabit olduğu takdirde, bu davaya konu teşkil eden mal üzerinde cebri icra yolu ile, hakkını almak yetkisini elde eder ve davanın konusu gayrimenkulse, davalı üçüncü şahıs üzerindeki kaydın tashihihine mahal olmadan o gayrimenkulün haciz ve satışı isteyebilir. İptal davası, üçüncü şahsın elinden çarışmış olduğu malların yerine geçen değere taalluk ediyorsa, bu değerler nispetinde üçüncü şahıs nakden tazmine (Davacının alacağından fazla olmamak üzere) mahkum edilir. İptal davası üzerine üçüncü şahıs da, mamelekinde hasıl olacak eksikliğin borçludan tahsilini aynı davada isteyebilir. Bu talep, iptal davasının tefrik edilerek daha önce hükme bağlanmasına mani değildir. İptal davasının kaybeden üçüncü şahıs, karşılık olarak şeyi veya bedelini borçludan veya iflas masasından geri isteyebilir. Batıl bir tasarruf neticesinde kendisine ödenilen şeyi geri veren alacaklı eski haklarını muhafaza eder. Kendisine başı yapılan iyi niyetli ise yalnız dava zamanında elinde bulunan miktarı geri vermeye mecburdur." hükmü yer almaktadır. Anılan hükümler uyarınca, iptal davası hukuki niteliği itibarıyla, dava konusu malın aynına ilişkin olmayıp, şahsi bir davadır. Bunun doğal sonucu olarak da dava ve tasarrufa konu mal devir alanın mal varlığından çıkartılarak borçlunun mal varlığına iade edilmez. Sadece alacaklıya malın bedelinden alacağını alma imkanı sağlar. Hakkında iptal davası açılan üçüncü kişi, malvarlığında oluşacak eksikliğin borçludan tahsilini İİK.nun 283/3. maddesi uyarınca aynı davada isteyebilir. Bu dava iptal davası ile birlikte karara bağlanır. Ancak, üçüncü kişinin açtığı bu dava ile tasarruf iptal davasının birlikte incelenmesi iptal davasının uzamasına neden olacaksa, mahkemece, istem üzerine veya kendiliğinden davaların ayrılmasına karar verilerek iptal davası daha önce karara bağlanabilir. İptal davasının amacı, İİK 277 ve devamı maddelerinde öngörüldüğü gibi borçlunun mevcudunu azaltmaya yönelik tasarruflarını iptal ettirmektir. Yukarıda açıklanan İİK.nun 283. maddesi hükmüne göre iptal davasının konusu taşınmaz mal olduğu takdirde, davalı üçüncü kişi üzerindeki kaydın düzeltilmesine gerek olmadan bu taşınmazın haciz ve satışı istenebilir. Diğer söyleyişle bu dava alacaklıya borçlunun mal kaçırma amacıyla yaptığı tasarrufla ilgili mal üzerinde alacağın tahsilini sağlama yetkisini verir. Bu yetki de alacak miktarı ile sınırlıdır. Ayrıca, bu davalarda taşınmaz, borçludan taşınmazı satın alan davalı elindeyse tasarrufun iptaline hükmedilir. Şayet elinde değilse yani davaya konu mal elinden çıkarmışsa İİK. nun 283/2. maddesinin açık hükmü gereğince dava o mal yerine geçen değere taalluk eder ve iptal davasını kaybeden davalı bu değer oranında tazminat ödemekle yani nakden tazminle yükümlü olur. Bu özelliklerin doğal sonucu olarak davanın görülebilirlik şartlarından birisi alacağın varlığı diğer söyleyişle tasarrufta bulunan kişinin borçlu olması, bir diğeri de alacağın aciz vesikasına bağlanmış olmasıdır. Bu özelliği nedeniyle aciz nedenine dayalı tasarrufun iptali davasında davalı üçüncü kişi aciz belgesine dayanan alacağın gerçekte olmadığını iddia ve ispat edebilir (Prof D. Baki Kuru, İcra Ve İflas Hukuku, c:4, sh: 3506 v.d). Çünkü dava şartlarından birisi de tasarrufta bulunan kişinin borçlu olması gereğidir. Eğer tasarrufta bulunanın alacaklıya gerçek bir borcu olmadığı iddia ediliyorsa bu durumda tasarruf sahibinin öncelikle borçlu sıfatı çözümlenmelidir. Bu nedenledir ki üçüncü kişi davalının borcun gerçek olmadığı iddiası ve muvazaanın varlığı yönündeki savunmasının mahkemece incelenmesi gerekir. Konu diğer bir yönden konu ele alındığında, İİK.277. vd maddelerine göre açılan iptal davalarında takip borçlusundan hak iktisap eden üçüncü kişilerin, davacının takip borçlusundan alacaklı olmadığına ilişkin savunmasının araştırılmasına zorunluluk vardır. Aksi takdirde takip alacaklısıyla anlaşarak veya nasıl olsa kendisinin borca batık olmasını nedeniyle gerekli çabayı göstermeyerek icra takibine itiraz etmeyen, itiraz üzerine durması söz konusu olmayan kambyo senetlerine dayalı takibe karşı menfi tespit davası açmayan takip borçlusunun bu davranışı karşısında borçludan mal edinen 3. kişilerin yargı eliyle zarara uğratılması söz konusu

bir kararında, davalı üçüncü kişinin, davacının borçludan gerçek bir alacağa sahip olmadığı (muvazaa bulunduğu), yönündeki iddialarının, iptal davasına bakan mahkemece araştırılması ve bir sonuca ulaşılması gerektiğini içtihat etmiştir⁵¹. Kaldı ki, aksinin kabulü, üçüncü kişi davalının; davacının gerçek bir alacağa sahip olmadığı yönündeki iddialarının dinlenmemesi anlamını tevhit ederek, savunma hakkı kapsamında hukukî dinlenilme hakkının ihlaline sebebiyet vereceği gibi, takip alacaklısıyla anlaşarak veya borca batık olması nedeniyle gerekli çabayı göstermeyerek icra takibine itiraz etmeyen, itiraz üzerine durmayan kambiyo senetlerine dayalı takibe karşı menfi tespit davası açmayan borçludan mal edinen üçüncü kişilerin yargı eliyle zarara uğratılması sonucunu doğuracaktır⁵². Üçüncü kişinin muvazaa ve hile marifetiyle borç oluşturulduğu iddiası;

olur ki bunun kabulüne olanak yoktur. Hatta tasarrufta bulunurken borçlu olmayan kötü niyetli kişilerin malvarlığındaki bir unsuru iyi niyetli üçüncü kişilere devrettikten sonra hileli işbirliği halinde olduğu kimselere eski tarihli borç senedi vererek elinden çıkardığı malları iptal davası yoluyla dolaylı olarak geri alması dahi imkan dahiline sokulabilir. Elbette ki bunlar yasaca amaçlanan durumlar değildir. Tasarrufun iptali davalarında alacaklıya alacağını tahsil olanağı sağlanırken bu alacaklının alacağının şeklen varlığının değil, gerçekliğinin amaçlandığını göz ardı etmemek gerekir. Nitekim, somut olayda da davacı/üçüncü kişi, aleyhine açılan tasarrufun iptali davasında cevap dilekçesinde, taşınmazı satın alırken haberdar olmadığı ve satış protokolünde yer almayan borçlardan sorumlu tutulmasının hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğunu belirterek genel anlamda takibe konu borca itiraz etmiş ve hakkındaki davanın kabulüne ilişkin kararın temyiz etmiş ise de, anılan tasarrufun borca yetecek miktarının iptaline ilişkin karar, üçüncü kişinin temyiz talebinin süreden reddi ile usulen kesinleşmiştir. Hal böyle olunca; Yerel Mahkemenin, Borçlar Kanunu'nun sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca davacı/üçüncü kişinin fazladan ödemek zorunda kaldığını belirttiği temerrüt faizi miktarının, davalı/alacaklıdan tahsili gerektiği yolundaki gerekçesi ve buna göre vardığı sonuç isabetli olup, Yerel Mahkemenin direnme kararı yerindedir." (HGK, 19.09.2012, 3-101/597).

- 51 "Davanın görülebilirlik şartlarından birisi alacağın varlığı diğer söyleyişle tasarrufta bulunan kişinin borçlu olması, bir diğeri de alacağın aciz vesikasına bağlanmış olmasıdır. Davalı 3. kişi aciz belgesine dayanan alacağın gerçekte olmadığını iddia ve ispat edebilir. dava şartlarından birisine de tasarrufta bulunan kişinin borçlu olması gereğidir. Tasarrufa bulunanın alacaklıya gerçek bir borcu olmadığı iddia ediliyorsa öncelikle borçlu sıfatı çözümlenmelidir. Takip borçlusundan hak iktisap eden 3. Kişilerin davacının takip borçlusundan alacaklı olmadığına ilişkin savunmasının araştırılmasında zorunluluk vardır. Aksi takdirde takip alacaklısıyla anlaşarak veya nasıl olsa kendisinin borca batık olması nedeniyle gerekli çabayı göstermeyerek icra takibine itiraz etmeyen, itiraz üzerine durması söz konusu olmayan kambiyo senetlerine dayalı takibe karşı menfi tespit davası açmayan takip borçlusunun bu davranışı karşısında borçludan mal edinen 3. Kişilerin yargı eliyle zarara uğratılması söz konusu olur. Hatta tasarrufta bulunurken borçlu olmayan kötü niyetli kişilerin malvarlığındaki bir unsuru iyi niyetli 3. Kişilere devrettikten sonra hileli işbirliği halinde olduğu kimselere eski tarihli borç senedi vererek elinden çıkardığı malları iptal davası yoluyla dolaylı olarak geri alması dahi imkan dahiline sokulabilir alacaklıya alacağını tahsil olanağı sağlanırken alacağının şeklen varlığının değil, gerçekliğinin amaçlandığını göz ardı etmemek gerekir. Davacının gerçekten alacaklı olmadığına ilişkin 3. Kişilerce ileri sürülen savunmanın bu davalarda tartışılmayacağına ilişkin düşüncenin kabulüne olanak bulunmayıp, bu düşünce hukukun temel ilkelerinden olan iki kişinin 3. Kişi aleyhine açık veya zımnı biçimde anlaşmasının 3. Kişiyi bağlamayacağı prensibine de aykırıdır." (HGK, 19.06.2002,15-495/528); Aynı yönde bkz. (15.HD 03.03.2003, 338/1021).

- 52 GÜNEREN, Ali, *İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları ile Tasarrufun İptali Davaları*, Ankara 2004, s. 1058.

davacı alacaklı ile davalı borçlunun yakınlık ve tanışıklık rabitası, borcun doğum sebebi ile tarihi, dava ve takip prosedürünün başlatılma ve ilerleme işlemleri, davalı borçlunun dava ve takiplere karşı hukukî çarelere başvurmadaki samimiyet ve gayreti birlikte değerlendirmeyi gerekli kılar. Tasarrufun iptali davası, İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenmekle birlikte genel hükümlere göre ikame edilen şahsi nitelikteki davalardır. Her ne kadar davanın düzenlendiği ve dava şartı olan aciz vesikası takip hukuku hükümlerine tabi ise de, geçerli bir alacağın bulunup bulunmadığı; borçlu ve alacaklının muvazaalı olarak yapay borç oluşturdukları iddiası ile takibin gerçekte olmayan bir alacağa yönelik başlatıldığı savı ve delillerin değerlendirilmesi takip hukukuna göre şekli değil, genel hükümlere⁵³ ve maddi hukuk kurallarına göre yapılması gerekecektir⁵⁴. Öyle ki, alacaklının, borçlunun yapmış olduğu işlemlerden zarar gördüğünün kabul edilebilmesi için en temel ve doğal koşul, borçluya karşı gerçek bir alacağa sahip olmasıdır. Kanaatimizce üçüncü kişinin söz konusu savunmaları, karşı ve bağımsız bir dava açılmasına mahal olmadan kamu düzeninden olan usul ekonomisi gereği tasarrufun iptali davasının görüldüğü mahkeme tarafından değerlendirilmelidir⁵⁵. Nitekim tasarruf

53 “Mahkemece, iddia, savunma, deliller ve tüm dosya kapsamından; şikâyetin şikâyet olunan alacağın doğumuna ve gerçek miktarına ilişkin olduğu ve açılan şikâyete bakma görevinin genel mahkemelere ait olduğu gerekçesiyle, dava şartı noksanlığı sebebi ile şikâyetin usulden reddine karar verilmiştir. Kararı, şikâyet olunan vekili temyiz etmiştir. Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere göre, şikâyet olunan vekilinin temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.” (23. HD 07.12.2016, 7193/5308).

54 “Cebrî icra yoluyla yapılan satışlara karşı tasarrufun iptali davası açılmayacağı genel ilkedir. Ancak alacaklısından mal kaçırma amacına yönelik bir alacak borç ilişkisi tesisi ile takip yapılmak suretiyle alacaklıdan mal kaçırmak sağlanabilir. Bu gibi hallerde mal kaçırma amaçlı veya muvazaalı takiplere karşı iptal davasının açılabilmesi gerekir. Açıklanan olgular doğrultusunda hüküm verilmesinde isabetsizlik görülmemiştir.” (17. HD 16.09.2008, 1246/4471).

55 “Davanın görülebilirlik şartlarından birisi alacağın varlığı diğer söyleyişle tasarrufta bulunan kişinin borçlu olması, bir diğeri de alacağın aciz vesikasına bağlanmış olmasıdır... davalı 3. kişi aciz belgesine dayanan alacağın gerçekte olmadığını iddia ve ispat edebilir. dava şartlarından birisi de tasarrufta bulunan kişinin borçlu olması gereğidir. Tasarrufta bulunanın alacaklıya gerçek bir borcu olmadığı iddia ediliyorsa öncelikle borçlu sıfatı çözümlenmelidir. Takip borçlusundan hak iktisap eden 3. Kişilerin davacının takip borçlusundan alacaklı olmadığına ilişkin savunmasının araştırılmasında zorunluluk vardır. Aksi takdirde takip alacaklısıyla anlaşarak veya nasıl olsa kendisinin borca batık olması nedeniyle gerekli çabayı göstermeyerek icra takibine itiraz etmeyen, itiraz üzerine durması söz konusu olmayan kambyo senetlerine dayalı takibe karşı menfi tespit davası açmayan takip borçlusunun bu davranışı karşısında borçludan mal edinen 3. Kişilerin yargı eliyle zarara uğratılması söz konusu olur. Hatta tasarrufta bulunurken borçlu olmayan kötü niyetli kişilerin malvarlığındaki bir unsuru iyi niyetli 3. Kişilere devrettikten sonra hileli işbirliği halinde olduğu kimselere eski tarihli borç senedi vererek elinden çıkardığı malları iptal davası yoluyla dolaylı olarak geri alması dahi imkan dahiline sokulabilir... alacaklıya alacağını tahsil olanağı sağlanırken alacağının şeklen varlığının değil, gerçekliğinin amaçlandığını göz ardı etmemek gerekir. Davacının gerçekten alacaklı olmadığına ilişkin 3. Kişilerce ileri sürülen savunmanın bu davalarda tartışılmayacağına ilişkin düşüncenin kabulüne olanak bulunmayıp, bu düşünce hukukun temel ilkelerinden olan iki kişinin 3.

sonrası kötü niyetli ve muvazaalı şekilde borç oluşturmak bu davaların özüne aykırılıktır. Kaldı ki, def'i mefasidi hamil yargı marifetiyle kişilerin zarara uğratılması da eşyanın tabiatına ve dahi ahkâmın esasına mugayir muhal bir vaziyete davetiye çıkartmak ve böylece abes iş tutmak manasına gelir ki, ukula muvafık olmayanın, hukuka vusulü umulamayacağı için kanuni himaye görmeyeceği izahtan varestedir.

3. Borcun Tasarruftan Önce Doğması

Yukarıda da bahsettiğimiz üzere, tasarrufun iptali davasının bir diğer dinlenilme koşulu, borcun tasarruftan önce doğması⁵⁶. Borcun tasarruftan önce doğma ön koşulu mahkeme tarafından re'sen dikkate alınması icap eden bir husustur⁵⁷. Borçlu ile hukuki işlemde bulunan alacaklının onun malvarlığına güvenerek daha önce devrettiği malvarlığı değerlerini bilmesi⁵⁸ ve buna göre hareket etmesi hukuki işlem güvenliği bakımından önem arz edecektir⁵⁹. Etüdümüzün de temelini oluşturan,

-
- Kişi aleyhine açık veya zımnî biçimde anlamasının 3. Kişiyi bağlamayacağı prensibine de aykırıdır." (HGK, 19.06.2002,15-495/528); Aynı yönde bkz. (15.HD 03.03.2003, 338/1021).
- 56 "Tasarrufun iptali davalarının dinlenebilmesi için borcun, iptali istenen tasarruftan önce doğması dava önkoşulu olup, mahkemece re'sen araştırılmalıdır. Dava koşulu gerçekleşmediği takdirde işin esası hakkında hüküm kurulamaz." (17. HD 19.09.2011, 1539/7809).
- 57 "Mahkemece, tasarrufun, takibe konu çeklerin keşide tarihinden önce yapıldığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiş; hüküm, davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Tasarrufun iptali davalarının dinlenebilmesi için borcun, iptali istenen tasarruftan önce doğması dava önkoşulu olup mahkemece re'sen araştırılmalıdır. Dava koşulu gerçekleşmediği takdirde işin esası hakkında hüküm kurulamaz." (17. HD 22.02.2012, 1172/1979).
- 58 "Dava, tasarrufun iptali istemiyle açılmış davanın kabulüne karar verilmiştir. Oysa takibe dayanak yapılan çek, 25.4.2001 tarihinde tanzim edilmiş ve aynı gün takas odasına ibraz olunmuştur. İptali istenen satışlar ise bu tarihten öncesine aittir. Tasarrufun iptali davasının kabulü için tasarrufun borcun doğumundan sonra yapılmış olması gerekir. İİK.nun ilgili maddesinin mecliste görüşülmesi sırasındaki açıklamalarda ve madde gerekçesinde bu husus vurgulanmış ve alacaklının, alacağı doğuran işlemi yaptığı sırada borçlunun mevcut mal varlığına güvenerek tasarrufta bulunduğu kabul edilerek, alacak ilişkisini doğuran işlem tarihinden önceki tasarrufların iptal davasının konusu dışında bırakılması kabul edilmiştir. Dava konusu olaya gelince; 25.4.2001 günlü çekteki alacak aynı tarihte doğmuş sayılabilir ise de, tatbikatta ileri vadeli (tabir edilen) çeklerin de düzenlendiğine sıkça rastlanmaktadır. Bu nedenle mahkemece davacı alacaklıya, icra takibine koyduğu alacağın çekte yazılı tarihten önce doğduğuna dair iddia ve delilleri varsa bu delilleri ibraz ettirilmeli ve alacağın doğduğu tarih saptanmalı, alacak tasarruftan önce doğmuş ise şimdiki gibi davanın kabulüne karar verilmeli, aksi takdirde (diğer davalı karar temyiz etmediğinden) davalı Ali yönünden dava reddedilmelidir. Hüküm fıkrasında 79 nolu parselin 70 parsel olarak yazılması maddi hatadan kaynaklandığından bu hatanın mahkemece her zaman düzeltilmesi mümkün olup bozma nedeni yapılmamıştır." (15. HD 12.02.2004, 2003/6690, 2004/689).
- 59 "Tasarrufun iptaline karar verilmesi için borcun, tasarruf tarihinden önce doğmuş olması şarttır. Yasanın gerekçesinde, bir hukuki işlemde bulunurken o tarihte borçlunun mevcut mali durumunun gözetildiği, bu nedenle işlemde önce yapılmış tasarrufların iptal edilemeyeceği görüşlerine yer verilmiştir. Dairemizde de borcun doğduğu tarihten evvelki tasarrufların iptale tabi olmadığı istikrarlı biçimde kabul edilmektedir. Somut

mücerret borcun doğumu mu? Yoksa somut ve münferit olarak davacı alacaklının, alacağının tasarruftan önce doğması hadisesi midir? Alacaklı davacı, kendi alacağının doğum tarihinden önce yapılan tasarrufların iptalini isteyebilecek midir? Şayet mücerret borç doğum hadisesini esas alırsak bu soruya olumlu cevap vermek gerekecektir. Öğretide, borçlunun borçlanmadan önce yaptığı bütün tasarruflar hakkında iptal davası açılmaz şeklinde mutlak bir kural konulamayacağı, bu hususun TMK'nun 2. maddesi çerçevesinde ele alınması gerektiği savunulmuştur⁶⁰. Bir diğer görüşe göre ise iptal davasının ikamesi cihetinden borcun tasarruftan önce doğmuş olmasının bir ehemmiyeti olmadığı ileri sürülmüştür⁶¹. Bu görüşe göre; alacaklının alacağı iptale konu işlemten sonra dahi doğsa alacaklı, alacağının doğumundan önce yapılan işlemin iptalini talep edebilecektir⁶². Zira İİK'nun 280. maddesinin lâfzî yorumundan da borcun, tasarruftan önce doğmasının iptal davası için zorunlu bir ön şart kabul ettiği anlamı çıkmayacağı⁶³, nitekim tasarrufun borcun doğumundan sonra yapılması şartı, kötü niyetli borçluların korunması sonucunu doğuracağı vurgulanmıştır⁶⁴. Yargıtay ise tasarrufun mutlaka borcun doğumundan sonra yapılması gerektiğini yerleşik içtihatlarında hükme bağlamıştır⁶⁵. Yargıtay'ın bu içtihadı, yani borcun tasarruftan önce doğması gerekliliği⁶⁶, doktrinde, sadece ivazsız tasarruflar ve bağışlamalara ilişkin İİK'nun 278. maddesi yönünden aranması gerektiği, diğer iptal sebepleri bakımından böyle bir gerekliliğin bulunmadığı

---

olayda davacı tarafından borç ilişkisinin çekin keşide tarihinden önce oluştuğu ispat edilememiş, mahkemece bu durum tespit edilmiş olmasına rağmen davanın reddi yerine tasarruf işleminin karı- koca arasında yapılmış olması nedeniyle davanın kabulü doğru olmadığından bozmayı gerektirmiştir.” (15. HD 12.09.2005, 1960/4597).

60 UYAR, T, Tasarrufun İptali Davaları, Ankara 2018, s. 800, 801, 802.

61 BERKİN Necmettin, *İflas Hukuku*, İstanbul 1972, s. 499; ÜSTÜNDAĞ Saim, *İflas Hukuku*, İstanbul 2009, s. 291.

62 YILDIRIM, İptal, s. 288; UYAR Talih, *İİK'nun 278. Maddesi Uyarınca İptale Tabi Kimi Tasarruflar*, ABD 2014, S. 3, s. 423; ERDÖNMEZ Güray, *Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali*, İstanbul 2019, s. 97; SARİSÖZEN Serhat, *Tasarrufun İptali Davasının İpotek Alacaklısı ve Dördüncü Kişiyi Etkisi*, *TBB Dergisi*, 2016, S. 125, s. 242.

63 ERDÖNMEZ, s. 97.

64 ERDÖNMEZ, s. 91, 103.

65 “Tasarrufun iptali davalarının dinlenebilmesi için borcun, iptali istenen tasarruftan önce doğması dava önkoşulu olup, mahkemece res'en araştırılmalıdır. Dava koşulu gerçekleşmediği takdirde işin esası hakkında hüküm kurulamaz. Somut olayda, davanın dayanağı takipteki çekin keşide tarihi şeklen tasarruf tarihinden sonra olsa da davacı vekili tarafından dava dilekçesine eklenen çek tevdi bordrosuna göre takip konusu çekin tasarruf tarihinden önce düzenlendiği anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca, davanın diğer koşullarının araştırılması ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir.” (17. HD 09.05.2011, 2010/9851, 2011/4454).

66 “İİK'nun 277. maddesi gereğince tasarrufun iptaline karar vermek için borcun tasarruftan önce doğması dava ön koşuludur. Somut olayda davacı banka alacağı 24.4.2002 ve 29.4.2002 tarihli kredi sözleşmelerinden doğmuştur. Bu haliyle alacağın doğumu 18.8.2003 tarihli tasarruftan önce olduğundan davalı vekilinin bu yöndeki temyiz itirazları da yerinde görülmemiştir.” (17. HD 11.12.2007, 4361/4188).

vurgulanmıştır⁶⁷. Bu görüş çerçevesinde İİK'nun 279 ve 280. maddeleri bakımından borcun tasarruftan önce doğması şartı, borçlunun bilinçli olarak mal kaçırmak saikiyle yaptığı tasarrufları iptal kapsamı dışında bırakacağı gerekçesiyle kabul görmemiştir⁶⁸. Bu sebeple, İİK'nun 278. maddesi kapsamına giren uyuşmazlıklarda kanun açıkça öngördüğü için davacı alacaklının alacağına, iptal konusu tasarruftan önce doğmuş olması, İİK'nun 279 ve 280. maddeleri kapsamına giren uyuşmazlıklarda ise davacı alacaklının alacağına, iptal konusu tasarruftan önce ya da sonra doğmuş olmasının önemli olmadığı öğretilerde taraftar bulmuştur⁶⁹. Kaldı ki, borçlunun malvarlığını eksiltmesi, tasarruf öncesi alacaklı olanları doğrudan, tasarruf sonrası alacaklı olanları ise dolaylı olarak zarara uğratmaktadır⁷⁰. Buna mukabil, Yargıtay'ın alacağın her halükarda, tasarruftan önce doğması gerekliliğine ilişkin görüşünün⁷¹ gerçekçi ve hakkaniyete denk düştüğünden ötürü isabetli olduğu da benimsenmiştir⁷². Bu görüş çerçevesinde, borçlunun malvarlığı, alacaklıların alacağına tahsili noktasında rehin mesabesinde olup, borcun doğumundan sonra borçlunun malvarlığının aktifini azaltan tasarruf işlemlerinde bulunması gerekir⁷³. Dolayısıyla İİK 277 ve devamı maddelerine mebni iptale tabi tasarruflar borcun doğumundan sonrakileri havi ve şamil olmalıdır. Yargıtay tarafından kabul edilen borcun, tasarruftan önce doğmuş olması şartı sebebiyle red edilen davanın esasa ilişkin bir durum olduğundan⁷⁴,

67 OLGAC Senai, Yargıtay İçtihatlarının Işığında İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları, **Dr. Recai Seçkin'e Armağan**, Ankara 1974, s. 467; KALE Serdar, Aciz Halindeki Borçlunun Bir veya Birkaç Alacaklısını Kayıran Hukuki Fiileri Dolayısıyla İptal Davası, **Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan, İstanbul** 2003, s. 193; AKKAYA Tolga, İcra ve İflas Hukukunda İptale Tabi Tasarruflar, **Eskişehir Barosu Dergisi**, Ekim 2006, S. 11, s. 22, 23.

68 UYAR, Tasarrufun İptali Davasını Tarafları, **Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan**, Ankara 2010, s. 2258; ALBAYRAK, s. 966.

69 UYAR, İptalin Tarafları, s. 2258.

70 ERDÖNMEZ, s. 98.

71 "Dava İİK'nın 277 vd. maddelerine dayalı tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Bu tür davalarda iptal kararı verilebilmesi için kural olarak borcun tasarruf tarihinden önce doğmuş olması gerekir. Alacaklının, borçlanmanın gerçekleştiği tarihteki borçlunun malvarlığına güvenerek işlem yapması göz önüne alınarak borcun doğumundan önceki tasarruflar iptal davasına konu edilemez. Bu nedenle borcun hangi tarihte doğduğu ve borcun doğumuna ilişkin hukuksal nedenin kaynağının araştırılması gerekir. Borcun doğumu haksız bir eylemden kaynaklanıyor ise haksız eylem tarihinin, hukuki bir işlem ise hukuki işlemin gerçekleştiği tarihin borcun doğum tarihi olarak kabulü gerekir. Mahkemece davalı borçlu Ateş Akyeli'nin taşınmaz takip tarihinden önce satmış olduğunun anlaşıldığı ve koşulları oluşmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ise de verilen karar dosya kapsamına uygun düşmemektedir. Somut olayda, davacının takip konusu yaptığı alacak kredi sözleşmesine dayalı ve 05.09.2003 akit tarihli, iptale konu edilen taşınmaz satışı ise 28.09.2005 tarihli'dir. Bu hali ile tasarruf tarihinin borcun doğumu tarihinden sonra olduğu görülmektedir." (17. HD 02.05.2012, 3802/5475).

72 MUŞUL Timuçin, **Tasarrufun İptali Davaları**, Ankara 2017, s. 122.

73 MUŞUL, s. 123.

74 "Tasarrufun iptali davalarında takip konusu alacağın (borcun) tasarruftan önce doğmuş olması da davanın ön koşullarından biridir. Somut olayda davacının dava dilekçesinde açıkladığı ve ödenmediği gerekçesiyle ihtarname keşide edilen kredi sözleşmesi 16/01/2008 tarihinde imzalanmıştır. Dava konusu tasarruf ise 23/01/2007 tarihinde gerçekleşmiştir.

aynı vakıalara dayanılarak yeniden ikamesinin mümkün olmadığı, zira bu eksikliğin sonradan ikmal edilecek bir durum olmadığı, bu yönüyle, aciz vesikası eksikliği sebebiyle red edilen davanın müteakiben aciz vesikasının ikmal edilerek yeniden dava açılmasına nazaran daha ağır ve farklı bir sonuç doğuracağı gerekçesiyle eleştiriye maruz kalmıştır⁷⁵.

İİK 277 ve devamı maddelerine dayalı hukuki müessesede, tasarrufun iptale tabi olup olmayacağı, borcun doğum tarihine merbut olduğundan, borcun, yani alacaklının alacağının doğum tarihinin isabetli ve tereddüde mahal bırakmayacak şekilde tespiti elzemdir. Bu tespit ise her somut hadisenin ayrıntıları dikkate alınarak yapılacaktır. Borç, taraflar arasındaki hukuki ilişkinin niteliğine göre belirlenecektir⁷⁶. Dolayısıyla hukuki işlemin niteliğine göre taşınır/taşınmaz satışı, kredi sözleşmesi⁷⁷, fatura, cari hesap⁷⁸ ya da kıymetli evrakın düzenlendiği tarihte borç

Hal böyle olunca davanın ön şartının gerçekleşmediği gerekçesiyle davanın reddine karar vermek gerekirken yazılı şekilde davanın kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.” (17. HD 12.10.2010, 5012/8161).

75 ALBAYRAK, s. 968.

76 “Olayda incelenmesi gereken husus; davalı (İİK. 89. madde gereğince borçlu durumuna düşen) şirketin borcunun hangi tarihte, yani tasarruf (araç satışı) işleminden önce mi, sonra mı doğmuş olduğunun tespitidir. Çünkü tasarrufun iptali davalarının dinlenebilmesi için borcun tasarruf işleminden önce doğmuş olması gereklidir. Borcun doğumundan önce gerçekleştirilen tasarrufların iptale tabi olmayacağı kanunun gerekçesinde de yer almıştır. Mahkemece satış işleminin borcun doğumundan önce olduğu kabul edilmiş ise de bu görüşte isabet yoktur. Çünkü üçüncü kişiye gönderilen haciz ihbarnamesinden önce mevcut bir borç yoksa esasen üçüncü kişi, borca itiraz edecek veya işletilecek prosedür gereğince borcun varlığı veya yokluğu belirlenecektir. Üçüncü kişinin haciz ihbarnamesine itiraz etmesi veya suskun kalması üzerine yapılacak işlemler borcun varlığını ispat açısından kanunla getirilmiş şekli hükümlerdir. Bu işlemler borcun varlığının kesinleştirilmesi için gereklidir. Borcun varlığının ileriki bir tarihte kesinleşmesi, üçüncü kişinin takip borçlusuna daha sonra borçlandığını göstermez. Borç ve alacak ilişkisinin tespiti daima birinci haciz ihbarnamesinin tebliğ tarihi baz alınarak saptanır. Bu hususun mahkemece kabul edildiği şekilde değerlendirilmesi, adil olmayan sonuçlara da götürür. Birinci haciz ihbarnamesini aldıktan sonra mallarını kaçıran (89.) borçlularının aleyhinde hiçbir şekilde tasarrufun iptali davası açılmaz. Çünkü böyle bir kabulde borç her zaman tasarruftan sonra doğmuş olacaktır. Bu nedenle borcun ikinci haciz ihbarnamesinden önce doğduğu dair görüşte isabet bulunmamaktadır. Dosyaya örneği konulan karar da Dairemizin çoğunluk görüşünü yansıtmamaktadır. Bu şekilde borcun doğumu, tasarruftan öncesi olarak kabul edilince davalı şirketler arasında organik bağın bulunması, takip borçlusu Mustafa'nın davalı satıcı şirketin ortağı ve müdürü, diğer davalının (unvan değiştiren) eski hissedarı olması nedeniyle İİK.nun 280. maddesindeki şartların oluştuğu da kabul edilmelidir. O halde mahkemece tasarrufun alacak ve ferilerine yetecek miktarda iptaline karar verilmesi gerekirken, davanın reddi doğru olmamış, kararın bozulması uygun bulunmuştur.” (15. HD 15.11.2005, 5284/6096).

77 “Somut olayda takip konusu alacak 12.11.2010 düzenleme tarihli genel kredi ve teminat sözleşmesine dayalıdır. Tasarruf ise bu tarihten sonra 22.06.2012 tarihinde gerçekleşmiştir. Bu durumda, kredi sözleşmesinin tanzim tarihi alacağın doğum tarihi sayılacağından, alacağın tasarruf tarihinden önce doğduğunun kabulü ile işin esasına girilerek, İİK'nun 278.-279. ve 280. madde koşullarının somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediği araştırılarak oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” (17. HD 05.04.2018, 2015/17130, 2018/3875).

78 “Somut olayda davalı Mehmet Emin Özdoğru; davacı şirkete borçlu olan Kar AŞ'nin kurucu ortağı ve yönetim kurulu üyesidir. Davalıların 17.11.2006 tarihli savunma dilekşesinden de anlaşıldığı üzere davalı Mehmet Emin Özdoğru ortağı olduğu borçlu Kar AŞ'nin borcuna karşılık şirket hakkında yapılan icra takibi sırasında şahsi çek ve senet vermiş, 23.11.2005 tarihli protokol ile şirket borcuna kefil olmuştur. O halde davalı Mehmet Emin Özdoğru yönünden borcun

doğmuş sayılır. Alacağın ilama dayanması faraziyesinde, ilam ya da dava tarihi değil⁷⁹, ilama dayanak davaya vücut veren hukuki ilişki ya da hukuki fiilin⁸⁰ gerçekleştiği tarih⁸¹ dikkate alınacaktır⁸². Şayet ilam, katkı

doğum tarihi ortağı ve kefil olduğu Kar AŞ'nin borçlandığı tarih olarak kabulü gereklidir. Davacı vekili borcun 2005 yılı başlarında başlayan ticari ilişkiden doğduğunu iddia etmiş, fatura ve cari hesap dökümlerini delil olarak bildirmiştir. O halde mahkemece borcun doğumuna ilişkin temel ilişki konusunda tarafların bildireceği delilleri toplamalı ve gerektiğinde şirket defteri üzerinde inceleme yaptırılarak borcun iptali istenen tasarruftan önce doğduğunun ispatlanması halinde işin esasına girilip sonucuna göre bir karar verilmelidir. Eksik incelemeye dayalı hüküm tesisi doğru görülmemiştir." (17. HD 07.04.2009, 2008/4841, 2009/2160).

- 79 "Dava İİK 277 ve devamı maddeleri gereğince açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Bu tür davaların dinlenebilme koşullarından biri de mahkemenin de kabulünde olduğu gibi iptali istenen tasarrufun takip konusu borçtan sonra yapılmış olmasıdır. Bunun dışında alacaklının borçluda gerçek bir alacağının bulunması, borçlu hakkındaki icra takibinin kesinleşmiş olması, borçlunun aciz halini gösteren geçici (İİK 105) veya kati (İİK 143) aciz belgesinin sunulmuş olması gereklidir. Somut olayda takip konusu alacak 25.9.2001 tarihli trafik kazasından (Haksız fiilden) doğduğundan mahkemece borcun doğum tarihi olarak kaza tarihi olan 25.9.2001 tarihli kaza tarihinin esas alınması gerekirken bu kaza nedeniyle davacı alacaklılar tarafından davalı borçlular aleyhine trafik kazasından kaynaklanan tazminat davasının karar tarihi olan 14.7.2005 tarihinin esas alınması doğru görülmemiştir. O halde borcun doğumu 25.9.2001 tarihli trafik kazası olduğundan dava konusu iptali istenen 26.12.2003 ve 23.2.2005 tarihli araç satışına ilişkin tasarruflar borçtan sonra yapılmış olması nedeniyle bu yöndeki dava şartının gerçekleştiğinin kabulü gereklidir. Aksi düşünce dosya kapsamı ve mevcut delil durumuna uygun düşmemektedir." (17. HD 11.06.2012, 1710/7561).
- 80 "Dava İİK.nun 277 ve devamı maddeleri uyarınca açılan tasarrufun iptali isteğine ilişkindir. Tasarrufun iptali davalarında kural olarak, tasarrufun iptal edilebilmesi için borcun doğum tarihinin iptali istenilen tasarruf tarihinden önce olması gerekir. Somut olayda mahkemece davacı alacaklının icra takibi sırasında dayandığı mahkeme kararının tasarruf tarihinden sonra verilmesi nedeniyle davanın reddine karar verilmiştir. Ancak alacaklı davacının dayandığı mahkeme kararında yoksulluk nafakasının yanı sıra maddi ve manevi tazminata da hükmedilmiş ve nafaka ile birlikte tazminat alacağı da icra takibine konu edilmiştir. Hükmedilen tazminatın dayanağının ise davalı Ahmet'in davacı Çiğdem'i evden kovmaya kadar varan haksız eylemler olduğu ve bu eylemler sonucu boşanma karar verildiği, boşanma kararına gerekçe teşkil eden haksız eylemlerin ise iptali talep edilen tasarruf tarihinden önce oldukları anlaşılmıştır. Bu durumda mahkemece borcun doğumunun tasarruf tarihinden önce olduğunun kabulü ile davalıların kardeş olmaları nedeniyle davanın İİK.nun 278/III-1 ve 280/1-2 maddeleri uyarınca kabulüne karar verilmesi gerekirken yanlış değerlendirme sonucu yazılı olduğu davanın reddine karar verilmesi doğru bulunmamıştır." (17. HD 22.09.2011, 739/8021).
- 81 "Tasarrufun iptali davalarının dinlenebilmesi için borcun, iptali istenen tasarruftan önce doğması dava önkoşulu olup mahkemece res'en araştırılmalıdır. Dava koşulu gerçekleşmediği takdirde işin esası hakkında hüküm kurulamaz. Somut olayda davacının takibine dayanak olan alacakların boşanma ilamındaki alacaklar olduğu anlaşılmaktadır. Davacının kazandığı tazminatların boşanma ilamının verilmesinden önce gerçekleşen olaylardan kaynaklandığı ancak ilam sonrasında takibe konu edildiği açıktır. Bu durumda davacı alacağının yapılan tasarruftan önceye ait olduğu kabul edilmeli ve borçlunun aciz ya da iflasından önce yaptığı iptale tabi tasarrufları üç grup altında ve İİK.nin 278, 279 ve 280. maddelerinde düzenlendiği ancak bu maddelerde iptal edilebilecek bütün tasarruflar sınırlı olarak sayılmadığı, Kanun'un, iptale tabi bazı tasarruflar için genel bir tanımlama yaparak hangi tasarrufların iptale tabi olduğu hususunun tayinini hakimnin takdirine bıraktığı (İİK. m. 281)bu nedenle de davacı tarafından İİK.nin 278, 279 ve 280. maddelerden birine dayanılmış olsa dahi mahkemenin bununla bağlı olmayıp diğer maddelerden birine göre de iptal kararı verebileceği (Y.H.G.K. 25.11.1987 Tarih, 1987/15-380 Esas ve 1987/872 Karar sayılı ilamı) de nazara alınarak hasıl olacak duruma göre bir karar verilmesi yerine yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi isabetli değildir." (17. HD 21.10.2013, 2012/11144, 2013/13949).
- 82 "Dava İİK'nun 277 ve devamı maddelerine dayalı olarak açılan tasarrufun iptali davasına

ya da katılma alacağına ilişkinse, ilam lehtarının taşınmaz ya da taşınır malvarlığının iktisap tarihine göre belirlenecektir⁸³. Bir diğer ifadeyle, tasarrufun iptali davasının ön şartı, borcun tasarruftan önce doğmuş olmasına merbut olduğundan⁸⁴, mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona ereceğinden (TMK m. 225), ölüm tarihi ya da boşanma ile birlikte boşanma davasının ikame edildiği tarih yahut mal rejimi tasfiyesine konu taşınmazın iktisap tarihi, borcun doğum tarihi⁸⁵ olarak göz önüne alınacaktır. Buna karşın, alacağın bir kambyo senedine dayanması ihtimalinde, şayet alacaklı alacağının daha önce doğduğu, kambyo senedinin daha sonra düzenlendiğini ispat etmek şartıyla kambyo senedinin düzenlendiği değil⁸⁶, taraflar arasındaki temel ilişkinin kurulduğu tarih borcun doğum tarihi⁸⁷ olarak kabul göreceği hem

ilişkindir. Tasarrufun iptali davalarının dinlenebilmesi için borcun, iptali istenen tasarruftan önce doğması dava önkoşulu olup mahkemece res'en araştırılmalıdır. Dava koşulu gerçekleşmediği takdirde işin esası hakkında hüküm kurulamaz. Somut olayda, dava konusu alacağın dayanağı trafik kazasından doğan tazminata ilişkin olduğundan borcu doğumu 24.08.2009 tarihli kaza olup tasarruf ise 25.09.2009 tarihinde yapılmıştır." (17. HD 21.10.2014, 2013/11132, 2014/13891).

- 83 "Mahkemece toplanan deliller ve tüm dosya kapsamına göre, davacı ile davalı Ali Rıza arasındaki boşanma davasının 2010 yılında açıldığı, davalılar arasındaki iptali istenen tasarrufun ise tapu kaydından da anlaşılacağı üzere, 03/04/2008 tarihinde yapıldığı, iptale konu tasarrufun, alacağın doğumundan önce yapılmış olduğu, katkı payı alacağına ilişkin davanın ise halen sonuçlanmadığı göz önüne alındığında bu yönden davanın reddine karar verilmiş; hüküm, davacı vekili tarafından süresi içerisinde temyiz edilmiştir. Dava BK'nun 19.maddesine dayalı olarak açılan muvazaalı işlemin iptaline ilişkindir. Davacı dava dilekçesinde ile davalı borçlu arasında İstanbul Anadolu 12. Aile Mahkemesi'nin 2012/651 E sayılı dosya ile görülen katkı payı davası olduğunu ileri sürmüş, yargılama sonrasında dava konusu gayrimenkulde davacının da katkısı olduğu kabul edilerek davacı lehine davanın kabulüne karar verilmesine göre İstanbul Anadolu 12. Aile Mahkemesi'nin 2012/651 E sayılı katkı payı davasının kesinleşip kesinleşmediğinin araştırılarak karar içeriğine göre alacağın doğum tarihi belirlenip sonucuna göre karar verilmesi gerekirken katkı payı dava dosyası incelenmeksizin yazılı olduğu şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir." (17. HD 11.04.2018, 2015/7260, 2018/4019).
- 84 "Dava, İİK.nin 277 ve devamı maddelerine dayalı tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Tasarrufun iptali davalarında kural olarak, tasarrufun iptali edilebilmesi için borcun doğum tarihinin iptali istenilen tasarruf tarihinden önce olması gerekir." (17. HD 28.03.2013, 2012/14204, 2013/4372).
- 85 (17. HD 11.04.2018, 2015/7260, 2018/4019).
- 86 "Somut olayda,6 adet takip dosyası yönünden dava açılmış, 2009/59 ve 2009/60 sayılı takip dosyalarındaki borç 06.11.2008 ve 10.01.2008 tarihlerinde keşide edilen çeklerden kaynaklanmış olup tasarruf tarihi ise 06.11.2008 olduğundan, tasarruf borcun doğumundan sonra gerçekleşmiş olmakla karar yerindedir. Diğer 2009/348-74-58 ve 393 sayılı takip dosyalarındaki çek tarihleri tasarruftan sonraya aittir. Ancak, uygulamada temel ilişkinin çekin keşide tarihinden evvel kurulduğu halde borçlu tarafından borca karşılık ileri tarihli (vadeli) çekler keşide edildiği sıkça görülmektedir. Nitekim davacı alacaklı verdiği dilekçelerinde temel ilişkinin çeklerin keşide tarihlerinden önce var olduğunu ileri sürmüştür. Bu durumda davacı ile davalı borçlu arasındaki temel ilişkinin ve bunun doğum tarihine ilişkin bilgi ve belgelerin nelerden ibaret olduğu araştırılarak gerektiğinde ticari defterlerden de yararlanılarak bilirkişi keşide edilmesini yapılarak oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır." (17. HD 27.10.2014, 2013/7882, 2014/14410).
- 87 "Somut olayda takibe dayanak çeklerin keşide tarihine göre iptali istenen tasarruftan sonra düzenlendiği anlaşılmakta ise de bu durumun gerçekten tasarruftan sonra doğmuş bir borç ilişkisini mi yoksa daha önce yapılmış bir ticari ilişkiden kaynaklanan vadeli çek uygulaması olarak da bilinen bir vakıayı mı gösterdiği hususu yeterince araştırılmamıştır. Takip dosyasına konu çekler 30/09/2013,30/10/2013, 30/11/2013 keşide tarihli olup; iptali istenen tasarruflar ise

taleplerinde haksız fiilin vuku bulduğu tarih⁹³, kefalet sözleşmelerindeki kefilin borcu ise, kefalet tarihi değil⁹⁴ Yargıtay tarafından da kabul gördüğü üzere⁹⁵ alacaklı ve asıl borçlu arasında akdedilen sözleşme tarihidir⁹⁶. Kambyo senetlerine dayalı takiplerde ise, kıymetli evrak vasfındaki poliçe, bono ve çek'in keşide, yani düzenlendiği tarih değil, muhatap banka ya da takas odasına ibraz edildiği tarih olduğu taraftar bulmuştur⁹⁷. Hatta Yargıtay, kıymetli evraka dayalı olarak kesinleştirilen tasarrufun iptali

doğumundan sonra yapıldığı kabul edilerek diğer deliller birlikte değerlendirildikten sonra oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır." (17. HD 25.05.2015, 2013/21071, 2015/7629).

93 "Dava İİK'nın 277 vd. maddelerine dayalı tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Dosya içerisindeki bilgi ve belgelerden, borcun doğumunun boşanma davası değil, bu davaya açmayı gerektirir fiillerin başladığı tarih olarak kabulü gerekir. Bu ise boşanma davasında belirlenen 27.07.2004 tarihli müşterek çocuğun doğumunda gerçekleşen haksız fiil tarihi olduğundan borcun doğumu konusundaki mahkeme tespiti hatalı ise de, bu tarihte dava konusu işyeri davalı 3.kişiyi ait olduğundan borcun doğumundan sonra işyerinin devrinden söz edilemez.

Bu nedenlerle, karar sonuç itibarı ile doğru bulunduğundan, davacı vekilinin yerinde görülmeyen tüm temyiz itirazlarının reddiyle hükmün onanmasına." (17. HD 13.01.2015, 2013/14349, 2015/224).

94 "Somut olayda, takip konusu borç davacının, davalı borçluya kefilliğinden dolayı ödemediği bedele ilişkin olup davacının kefilliği dayalı ödemeleri 19.1.2009-17.8.2009 tarihleri arasında yaptığı anlaşıldığından borcun doğumunun 13.4.2010 tarihli tasarruftan önce olduğunun kabulü ile davanın esasına girilerek davalılar arasındaki dava konusu tasarrufların İİK 278.279.280 maddeler gereğince iptale tabi olup olmadığı değerlendirilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken dosya kapsamı ve mevcut delil durumuna uygun düşmeyen gerekçe ile davanın reddi isabetli görülmemiştir." (17. HD 09.12.2014, 15694/18028).

95 "Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık, kefil tarafından açılan tasarrufun iptali davasında dava önkoşulu olan tasarrufun borcun doğumundan sonra yapılmış olması koşulu değerlendirilirken borcun doğum tarihi olarak kefil tarafından borcun ödendiği tarihin mi yoksa asıl borçlanma (kredi sözleşmesi) tarihinin mi esas alınacağı noktasında toplanmaktadır. Bilindiği üzere tasarrufun iptali davası, borçlu tarafından alacaklısını zarara uğratmak kastıyla gerçekleştirilen tasarruftan zarar gören alacaklının, borçlunun mal varlığından çıkarmış olduğu, mal ve hakların veya bunların yerine geçen kıymetlerin, tekrar borçlunun mal varlığına geçmesini sağlamak ve bu yolla alacağını elde etmek amacıyla ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 277. maddesine dayalı olarak açtığı davadır. Tasarrufun iptali davasının dinlenebilmesi için; alacaklının borçluda gerçek bir alacağının olması, borcun tasarruftan önce doğması, borçlu hakkındaki icra takibinin kesinleşmiş olması ve borçlu hakkında alınmış aciz belgesinin bulunması gereklidir. Nitekim, tasarrufun iptali davasının görülebilirlik şartlarından biri olan "borcun tasarruftan önce doğması" koşulu yönünden bir uyuşmazlık bulunmamaktadır. Uyuşmazlığın çözümünde kefilin ödeme yaptığı tarihin borcun doğum tarihi olarak kabul edilip edilmeyeceği hususu açıklığa kavuşturulmalıdır. 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun "Kefilin hakları" başlıklı 496. maddesinde kefilin eda ettiği şey nispetinde alacaklının haklarında ona halef olacağı öngörülmüş; 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Kefilin rücu hakkı" başlıklı 596. maddesinde de kefilin alacaklıya ifade bulunduğu ölçüde onun haklarına halef olacağı düzenlenmiştir. Buna göre somut olaya dönüldüğünde dava dışı alacaklı-Denizbank ile borçlu - davalı Rüstem Karanfil arasında imzalanan 10000 TL kredi verilmesine ilişkin sözleşmenin 15.06.2009 tarihinde imzalandığı, davacı İsmail Şahin' in sözleşmeyi müşterek borçlu ve müteselsil kefil olarak imzaladığı görülmektedir. Davacı-kefil borcu 31.3.2011 tarihinde ödeyerek davalı Rüstem'in diğer davalı Eyüp'e 12.01.2010 tarihinde satış suretiyle devrettiği taşınmazdaki hisse yönünden eldeki davayı açmıştır. Buna göre, davacı-kefil ödeme yaptığı 31.03.2011 tarihinde alacaklı - bankanın haklarında ona halef olmuştur. Tasarrufun iptali istemi de alacaklının haklarındadır. Bu durumda kefil yönünden borcun doğum tarihinin asıl borcun doğduğu; diğer bir ifade ile kefil olduğu kredi sözleşmesinin imzalandığı tarihin borcun doğum tarihi olarak kabul edilmesi gerekir. Uyuşmazlığa konu olayda davacı - kefilin ödeme yaptığı kredi borcunun doğum tarihi 15.06.2009, iptali istenen tasarruf tarihi 12.01.2010 olduğuna göre dava ön koşulu gerçekleşmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 13.10.2010 tarihli ve 2010/17-398 Esas ve 2010/497 Karar numaralı ilamında da aynı ilke benimsenmiştir." (HGK, 16.09.2015, 2013- 17/2350, 2015/1759).

96 UYAR, *Tasarrufun İptali Davaları*, s. 805.

97 UYAR, *Tasarrufun İptali Davaları*, s. 805.

davalarında tarafların isticvap edilerek borcun doğumuna sebep temel ilişkinin ve borcun doğum tarihinin açıklığa kavuşturulması gerektiğini içtihat etmektedir⁹⁸. Öğretide, İİK'nun 278. maddesindeki durum hariç alacaklı, borçlunun muamelesini müteakiben alacaklı sıfatını kazanmış olsa dahi iptal davası açabileceği savunulmuştur⁹⁹. İİK'nun 89. maddesi gereğince haciz ihbarnamesine itiraz etmeyen ya da borçluya ait mal, hak yahut alacak zimmetinde sayılan üçüncü kişi, borçlu mesabesinde olacağından¹⁰⁰, İİK 277 ve devamında düzenlenen hükümlerin inzımanı ihtimalinde, tasarrufun iptali davasına maruz kalacağı ve borcun doğum tarihinin belirlenmesinde birinci haciz ihbarnamesinin tebliğ tarihinin dikkate alınması gerektiği¹⁰¹ savunulmuştur¹⁰².

98 "Dava, İİK.277 ve devamı maddelerine dayanılarak açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Tasarrufun iptali davalarının dinlenebilmesi için borcun, iptali istenen tasarruftan önce doğması dava önkoşulu olup mahkemece res' en araştırılmalıdır. Dava koşulu gerçekleşmediği takdirde işin esası hakkında hüküm kurulamaz. Somut olayda davanın dayanağı takipteki çeklerin keşide tarihi şeklen tasarruf tarihinden sonra olsa da davacı vekili tarafından bu çeklerin vade tarihlerinden önce ibraz edildiği açıktır. Bu durumda uygulamada, temel ilişkinin çekin keşide tarihinden evvel kurulduğu halde borçlu tarafından borca karşılık ileri tarihli (vadeli) çekler keşide edildiği sıkça görülmektedir. Nitekim davacı alacaklı, aşamalarda verdiği dilekçelerinde temel ilişkinin çeklerin keşide tarihlerinden önce var olduğunu ileri sürmüştür. Bu durumda davacı ile davalı borçlu arasında temel ilişkinin ve borcun doğum tarihine ilişkin bilgi ve belgelerin nelerden ibaret olduğu araştırılmadan, gerektiğinde dava dışı borçlu Alternatif Sistem Özel Eğitim Merkezi Danışmanlık Hizmetleri Ticaret Ltd. Şti. ticari defterlerinden de yararlanılarak bilirkişi incelemesi yaptırılmadan, yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi isabetli değildir." (17. HD 02.05.2011, 2010/9032, 2011/4190).

99 UMAR, **İptal Davası**, s. 7.

100 "Hükmüne uyulan bozma ilamında, Mersin 4.İcra Müdürlüğü'nün 2010/4437 esas sayılı takip dosyası açısından davalı İbrahim'in takip dosyasında asıl borçlu olmadığı halde asıl takip borçlusu Bayram'dan olan alacağı nedeniyle gönderilen haciz ihbarnamelerine itiraz etmemek suretiyle borçlu durumuna gelmiş olduğu, takipteki sorumluluğunun haciz ihbarnamesindeki miktar kadar olacağı, asıl borçlu Bayram'ın davalı İbrahim'den olan alacağının ne zaman doğduğu hususunun da araştırılarak davanın diğer şartları da değerlendirilmesi gereğine değinilmiştir. Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılama sonunda alacağın doğum tarihine ilişkin bir delil sunulmadığından haciz ihbarnamesinin tebliği üzerine borcun doğacağından hareketle belirtilen icra dosyası yönünden davanın reddine karar verilmiş; hüküm, davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gereğince dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davacı vekilinin yerinde görülmemeyen tüm temyiz itirazlarının reddiyle usul ve yasaya uygun bulunan hükmün onanmasına." (17. HD 27.10.2014, 10496/14310).

101 "Olayda incelenmesi gereken husus; davalı (İİK. 89. madde gereğince borçlu durumuna düşen) şirketin borcunun hangi tarihte, yani tasarruf (araç satış) işleminden önce mi, sonra mı doğmuş olduğunun tespiti. Çünkü tasarrufun iptali davalarının dinlenebilmesi için borcun tasarruf işleminden önce doğmuş olması gereklidir. Borcun doğumundan önce gerçekleştirilen tasarrufların iptale tabi olmayacağı kanunun gereğince de yer almıştır. Mahkemece satış işleminin borcun doğumundan önce olduğu kabul edilmiş ise de bu görüşte isabet yoktur. Çünkü üçüncü kişiye gönderilen haciz ihbarnamesinden önce mevcut bir borç yoksa esasen üçüncü kişi, borca itiraz edecek veya işletilecek prosedür gereğince borcun varlığı veya yokluğu belirlenecektir. Üçüncü kişinin haciz ihbarnamesine itiraz etmesi veya suskun kalması üzerine yapılacak işlemler borcun varlığını ispat açısından kanunla getirilmiş şekli hükümlerdir. Bu işlemler borcun varlığının kesinleştirilmesi için gereklidir. Borcun varlığının ileriki bir tarihte kesinleşmesi, üçüncü kişinin takip borçlusuna daha sonra borçlandığını göstermez. Borç ve alacak ilişkisinin tespiti daima birinci haciz ihbarnamesinin tebliğ tarihi baz alınarak saptanır. Bu hususun mahkemece kabul edildiği şekilde değerlendirilmesi, adil olmayan sonuçlara da götürür. Birinci haciz ihbarnamesini aldıktan sonra mallarını kaçıran (89.) borçlularının aleyhinde hiçbir şekilde tasarrufun iptali davası açılmaz. Çünkü böyle bir kabulde borç her zaman tasarruftan sonra doğmuş olacaktır. Bu nedenle borcun ikinci haciz ihbarnamesinden önce doğduğuna dair görüşte isabet bulunmamaktadır. Dosyaya örneği konulan karar da Dairemizin çoğunluk görüşünü yansıtmamaktadır." (15. HD 15.11.2005, 5284/6096).

102 Uyar Talih, Alacaklının Gönderdiği Haciz İhbarnamelerine İtiraz Etmeyen Üçüncü Kişi Hakkında Hangi Koşullarda Tasarrufun İptali Davası Açılabilir, Yargıtay Dergisi Temmuz 2018, S. 3, (s. 1375- 1404), s. 1398, 1399.

B. Alacaklı Sıfatı

Tasarrufun iptali davasının ikamesi için takibin kesinleşmesi ve kural olarak aciz vesikasının ibrazı gereklidir¹⁰³. Zira iptal davası, özel bir dava şartı olarak geçici ya da kesin aciz vesikasının yargılama süresi içerisinde ibrazına muhtaçtır¹⁰⁴. Dolayısıyla iptal davasının esastan karara bağlanması, haciz işleminin kesin ya da geçici aciz vesikası ile nihayet bulmasına merbuttur¹⁰⁵. Asıl borçlunun iflas etmemiş olması faraziyesinde her münferit alacaklı iptal davası ikame edebilecektir. Lakin bu alacaklının geçici veya kesin bir aciz vesikası hamili olması şartı öngörülmüştür¹⁰⁶. Dolayısıyla davacı sıfatının belirlenmesi, takibin semeresiz kalması ve müteakiben düzenlenecek aciz vesikası ile doğrudan ilişkilidir¹⁰⁷. Nitekim davacı sıfatı, mahkeme tarafından yargılamanın her aşamasında resen dikkate alınacaktır¹⁰⁸. Uygulamada genellikle takibi kesinleştirip, aciz vesikası hamili alacaklı tarafından iptal davasının ikame edildiği de tecrübe edilmektedir. Zira kural olarak borçlu aleyhine takibi yürütmüş ve alacağını tahsil edememiş geçici ya da kesin aciz vesikası lehtarını iptal davacısı sıfatını haizdir¹⁰⁹. Bu sebeple, aciz vesikasının dava şartı olmayıp, alacaklıya aktif taraf sıfatı kazandırdığı da savunulmuştur¹¹⁰. Ne var ki söz konusu dava ikamesi, alacağı kesinleştirip, aciz vesikası lehtarının şahsına bağlı bir husus değildir. Aciz vesikası, kıymetli evrak olmadığı gibi¹¹¹ teknik anlamda bir ikrar¹¹², yenileme¹¹³ ya da borcun hukuki sebebini değiştiren¹¹⁴ yahut alacağın varlığını ispata yarar bir belge değil, takibin semeresiz kaldığını tevsik eden bir niteliği haizdir¹¹⁵. Zira alacak temlik edildiği sürece davacı alacaklı sıfatının değişmesi de kaçınılmazdır. Bu sebeple, başka bir alacağa ya da alacaklıya ait aciz vesikası ile de iptal davası açılması mümkün olduğu gibi, dava hakkının alacaklının halefleri tarafından kullanılması da mümkündür. Borcun kaynağı, kural olarak haksız fiil, sözleşmeye aykırılık, sebepsiz iktisap ve vekâletsiz iş görme

103 “Dava, İİK.nun 277 ve devamı maddelerine dayalı tasarrufun iptali istemine ilişkin olup, bu tür davaları elinde kat’i (İİK.nun 143.md) yada geçici (İİK.nun 105.md) aciz belgesi bulunan alacaklılar tarafından açılabilir. Bu husus davanın görülebilme koşulu olup mahkemece re’sen (kendiliğinden) göz önüne alınması gerekir. Aciz belgesinin dava açılmadan dava açıldıktan sonra veya temyiz aşamasında ve hatta hükmün Yargıtay’ca onanmasından veya bozulmasından sonra bile sunulma olanağı vardır.” (17. HD 27.10.2011, 8922/9874).

104 TUNCER Kazancı, s. 37; Öztekin, **Aciz vesikası**, s. 67

105 TUNCER Kazancı, s. 128.

106 UMAR, İptal, s. 35; TUNCER Kazancı, s. 44.

107 TUNCER Kazancı, s. 44.

108 TUNCER Kazancı, s. 46.

109 YILDIRIM, s. 251.

110 ERDÖNMEZ, s. 57.

111 ÖZTEK, **Aciz Vesikası**, s. 19.

112 ÖZTEK, **Aciz Vesikası**, s. 15.

113 ÖZTEK, **Aciz Vesikası**, s. 14.

114 ÖZTEK, **Aciz Vesikası**, s. 18.

115 UMAR, İptal, s. 41; ÖZTEK, **Aciz Vesikası**, s. 12.

hükümlerine dayanacaktır. Nitekim hukuki işlem olarak her alacak/borç münasebetinin sebepten yoksun olması da düşünülemez¹¹⁶. Dolayısıyla bir hukuki işlem, herhangi bir hukuki sebep olmaksızın, salt kendi varlığı için oluşturulamayacağından, sebepten mücerret olan kambiyo borcunun da bir sebebi mevcut olup, bu sebep, kambiyo borcunun hukuki bütünlüğünden bağımsızdır¹¹⁷. Zira mücerret borç ikrarı ya da vadinin hukuken tanınması, hukuki sebebi olmayan ya da geçerli olmayan borçların tanınmasını tazammun etmeyeceği gibi¹¹⁸, kambiyo senetleri bağlamında geçerli bir hukuki sebebin bulunmasını da zorunlu kılacaktır. Kanaatimizce bu hukuki sebepler tahdidi olmayıp, herhangi bir borcun doğumu, yukarıda saydığımız sebepler dışında, başka bir hukuki ilişkiden de borç rabitası doğabilecektir. Kaldı ki, mücerret borç ikrarı dahi geçerlidir (TBK m. 18)¹¹⁹. Borcun ilk doğumuyla tesis edilen kurucu alacaklı ve borçlu ilişkisi borç ile kaim ve şahsa sıkı sıkıya bağlı bir ilişki olmayıp, özellikle alacaklı sıfatı, borçlunun rızasına ihtiyaç olmaksızın değişime maruz kalabilecektir. Nitekim kaynağı her ne olursa olsun bütün alacaklar kural olarak temlike konu olabilecektir¹²⁰. Dolayısıyla borcun kurucu süjesi alacaklının takip ve davadan önce ya da sonra alacağını temlik etmesine hukuki bir engel bulunmadığı gibi tasarrufun iptali davası ikame etme sıfatı da takibi kesinleştiren alacaklı yahut aciz vesikası hamiline merbut ve münhasır değildir. Tasarrufun iptali davasının dinlenilme şartı olan borcun tasarruftan önce doğması hususunda, borcun doğumu olarak milat kabul edilecek tarih de, davacı alacaklının alacaklı sıfatını iktisap ettiği an değil, ilk kurucu borcun doğduğu vakittir. Zira iptal davası açma hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olmayıp, bu hak, miras, kanuni ya da iradi temlik yahut yasal halefiyet yolu ile sonradan aciz belgesine sahip olan kişiye intikal edebilecektir¹²¹. Kaldı ki borç ödmeden aciz vesikasının dahi bir üçüncü kişiye devri mümkün olup, söz konusu devir, alacağın temliki hükümlerini tazammundur¹²². Nitekim iptal davasının muhatabı, aciz vesikasına karşı yolsuz verildiği ya da geçerli olmadığını ileri sürebileceği gibi, alacaklının takip ettiği alacağın var olmadığı savunmasında da bulunabilecektir¹²³. Alacak ilama dayansa dahi alacağın

116 SAYHAN İsmet, **Kambiyo Senetlerinde Mücerretlik İlkesi ve Bedel İlişkisi**, Ankara 2006, s. 47.

117 SAYHAN, s. 112.

118 SAYHAN, s. 166; SUNGURBEY İsmet, **Borç İkrarı ve Borç Vaadi**, İstanbul 1957, s. 37.

119 Mücerret borç ikrarı ya da vadinin hukuken tanınması onu hukuki sebepten yoksun hale getirmez. Ancak hukuki sebep ile ilgili sakatlıklar borçlu tarafından ileri sürülmedikçe borcun varlığı ve geçerliliği etkilenmeyecektir. Şayet mücerret borç ikrarı ya da vaadi hukuken tanınmasaydı, alacaklının öncelikle hukuki sebebin varlığı ve geçerliliğini ispat etmesi elzem olacaktı.

120 DAYINLARLI Kemal, **Alacağın Temliki**, Ankara 2010, s. 58.

121 UYAR, **İptalin Tarafları**, s. 2264.

122 ÖZTEK, **Aciz Vesikası**, s. 21.

123 UMAR, **İptal**, s. 41.

var olmadığı dikkate alınması icap eder, zira kesin hükmün üçüncü kişiler bakımından bağlayıcılığı ve infazı söz konusu değildir¹²⁴.

1. Alacaklı Sıfatının Alacağın Temliki İle İktisabı

Borç münasebetinin üç asli unsuru alacaklı, borçlu ve edimdir. Kural olarak, borçlu edimini alacaklıya ifa etmekle beraber, alacaklı tarafın değişmesi mümkündür. İşte alacaklı tarafın değişmesi alacağın temliki ile mümkündür. Alacağın temliki, temlik edilen alacağın bütün teferruatı ile birlikte içeriğinde ve borç münasebetinde hiçbir değişiklik olmaksızın temlik eden alacaklıdan temellük eden yeni alacaklıya intikal etmesidir. Alacağın temliki alacaklının iradesine bağlı borçlunun rıza ve katılımını gerektirmeyen¹²⁵ yazılı sıhhat şartına tabi bir tasarruf işlemidir¹²⁶. Alacağın temliki, adi alacakların tabi olduğu devir yolu mahiyetiyle¹²⁷ borçlandırıcı değil, bir tasarruf işlemidir¹²⁸. Dolayısıyla alacağı temlik eden kişinin temlik vaktinde tasarruf yetkisini de haiz olması gerekir¹²⁹. Alacağı temellük alan, temlik edenin halefi durumuna gelip, bir diğer ifadeyle, temlik edenin yerine geçtiğinden, onun tüm haklarına sahip olmakla borçludan ifayı talep edebilecektir. Buna karşın borçlu, temlik eden alacaklıya karşı haiz olduğu itiraz ve def'ilerini temellük alan yeni alacaklıya karşı da ileri sürebilecektir. Zira temlik yapılır iken rızası aranmayan borçlunun durumu temlikten sonra ağırlaştırılmayacaktır. Nitekim borçluya geniş def'i olanakları bahşedilmesinin altında bu sebep yatmaktadır. Alacağın temlikinin konusu, borç münasebeti olmayıp, bir borç münasebetinden doğan alacaktır¹³⁰. Hakikatte, temlikin konusu daha önce herhangi bir hukuki ilişkiden doğmuş alacağın devridir. Bu sebeple,

124 UMAR, İptal, s. 41.

125 KILIÇOĞLU, s. 21; DAYINLARLI, s. 105.

126 DAYINLARLI, s. 86.

127 ŞAHİN Ayşe, Kambyo Senetlerinde Gecikmiş Ciro'ya Bağlı Hukuki Sonuçlar, **Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan**, Ankara 2010, s. 1929.

128 "Davanın temelini oluşturan icra takibinin alacaklısı Hüseyin Arslanbaş tarafından imzalanan 03.08.2010 tarihli belgede; "Ankara 4. İcra Müdürlüğü'nün 2009/14750 Esas sayılı dosyasında borçlu Güneş Bazancir'den herhangi bir alacağım (faiz, anapara, icra masrafı, avukatlık ücreti dahil) kalmamıştır. Borçlu tarafımdan ibra olunur." denilmektedir. Takip alacaklısı Hüseyin Arslanbaş tarafından 21.06.2011 tarihinde alacağın diğer davalı Umut Uçar'a temlik edildiği dosya içeriği ile sabittir. Görüldüğü gibi alacağın temliki işlemi ibraname tarihinden sonra gerçekleşmiştir. Önceki alacaklı Hüseyin Arslanbaş dava konusu alacakla ilgili olarak temlikten önce borçluyu ibra ettiğine göre, ibra ile borç sona ereceğinden alacakla ilgili tasarruf yetkisi ortadan kalkmıştır. Tasarruf hakkı kalmayan önceki alacaklının, alacağın temlikinde yetkisi olmadığı düşünülmeden ve 03.08.2010 tarihli ibranamenin davaya etkisi üzerinde durulup tartışılmadan eksik inceleme sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir." (19. HD 01.06.2017, 2016/19015, 2017/4426).

129 ERDOĞAN İhsan, Alacağın Temliki ve Kıymetli Evrakın Devri, **Prof. Dr. Jale Akipek'e Armağan**, Konya 1991, s. 482, 485.

130 ERDOĞAN, s. 486.

temlike konu alacağın sözleşme, haksız fiil, sebepsiz zenginleşme ya da bir başka hukuki sebepten doğması önem arz etmez. Ancak, alacak hakkı niteliğinde olmayan aynı hakların ve yenilik doğuran hakların alacağın temlikli hükümlerine göre devredilmesi mümkün değildir. Alacağın temlikli sadece sözleşme ile değil, kanun ya da mahkeme hükmü ile de mümkündür. Biz burada sözleşmeye dayalı alacağın temlikini tetkik edeceğimizden, kanuni ve kazai temlik ayrı tutuyoruz. İptal davası, takibi kesinleştiren ve aciz vesika lehtarının şahsına bağlı devredilmez bir dava hakkı olmadığından, müteakiben de temlik edilmesi faraziyesinde, temlik alan, alacaklı sıfatıyla iptal davası açabilecektir. Zira alacağın temlikli marifetiyle alacak, temlik edenin malvarlığından, temellük edenin malvarlığına intikal edeceğinden, temellük eden kişi alacaklı yerine kaim olur. Dolayısıyla temlik eden kişinin alacak ile hukuki ilişkisi kesildiğinden, alacağın tahsilini dava ve takip hakkı onun maliki konumuna geçmiş olan temellük eden kişiye ait olacaktır. Kaldı ki, davacı sıfatı, dava ikame eden kişinin dava konusu hak üzerinde tasarruf yetkisi bulunmasına elzem ve müncerdir. Davadan önce alacağını temlik eden kişinin alacak üzerinde bir tasarruf yetkisi bulunmayacağından, söz konusu alacağı dava ya da takip yoluyla tahsilini talep edemeyecektir. Sıfat meselesi, mahkeme tarafından re'sen göz önüne alınacaktır¹³¹. Bu ihtimalde, alacaklı, selefî konumundaki temlik edenin aldığı aciz vesikasına dayanabileceği gibi, bu eksikliği sonradan ikmal etmesi de mümkündür. Bu ihtimalde, temlik edenin alacaklıları da temliğin muvazaalı ve işbirliğine dayalı olduğunu ileri sürerek temlik işleminin iptali isteyebilirler. İşte yukarıda da izah ettimiz üzere, alacağın temlikinin konusu borç münasebeti olmadığı, bilakis daha önce doğmuş bir alacağın devrini tazammun ettiğinden, temlik alanın alacaklı sıfatıyla dava ikame etmesi ihtimalinde, temlik tarihi değil, borcun ilk doğum tarihi esas alınacaktır. Dolayısıyla borcun ilk doğduğu tarihe göre tasarruf tarihi daha sonra ise, borcun önce doğma şartı ispatlanmış olacaktır.

131 "Bir alacak davasında, davalı olma sıfatı (pasif husumet) o alacağın gerçek borçlusuna aittir. Alacak davası, o alacağın borçlusundan başka bir üçüncü kişiye karşı açılırsa, davalının davalı sıfatına sahip olmadığından (sıfat yokluğundan, husumetten) dolayı reddedilir. Bir kişinin belli bir davada, gerçekten davacı veya davalı sıfatına sahip olup olmadığı hususu, usul hukuku sorunu olmayıp, dava konusu hakkın özüne ilişkin bir maddi hukuk sorunudur. Bu nedenle de, taraflardan birinin taraf sıfatına sahip olmaması halinde dava usulden değil esasen reddedilir ve bu karar o davadaki taraflar arasında maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder. Mahkemenin, sıfat (husumet) yokluğunu kendiliğinden gözetmesi gerekir. Somut olayda, davalı kooperatif başkanı olup, talep edilen nakliye ücreti de, dava dışı kooperatife ait bir borç olduğundan dolayı mahkemece, yukarıdaki ilke ve esaslar gözetilerek, yapılacak yargılama neticesinde hâsıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, yanılığlı değerlendirme sonucu yazılı şekilde karar tesisi bozmayı gerektirmiştir." (3. HD 21.04.2009, 4046/7544).

2. Alacaklı Sıfatının Halefiyet Ya da Rücu Marifetiyle İktisabı

Halefiyet borçlar hukuku anlamında bütün hak ve borçların değil, sadece alacaklıya ait belirli bir alacak hakkının intikali sonucunu doğuracağı için külli değil, cüz'i halefiyet mahiyetindedir¹³². Yasal halefiyetin doğumu için de alacaklı ve borçlu arasında geçerli bir borç ilişkisinin varlığı gereklidir¹³³. Alacaklı, tatmin edildikten sonra alacağı bir başka müteselsil borçluya temlik ederek halefiyetin doğumuna engel olamaz. Zira temlik, tasarruf işlemi mahiyetiyle alacak üzerindeki tasarruf yetkisi yitirildiğinden geçerli olmayacaktır¹³⁴. Rücu ise, başkasına ait borcu yerine getiren kişinin malvarlığında meydana gelen kaybı gidermeye matuf tazminat niteliğinde bir talep hakkıdır¹³⁵. Rücu hakkı, hak sahibi olan kişinin şahsında doğan yeni ve alacaklının hakkından bağımsız ve yeni bir haktır¹³⁶. Halefiyette ise alacaklıya ait hak, kanundan dolayı olduğu gibi devralınmaktadır¹³⁷. Dolayısıyla halefiyette, alacak hakkı ile ona bağlı haklarla birlikte intikal söz konusu iken, rücu hakkında alacağına bağlı hakların intikali mevzuubahis olmayacaktır. Üçüncü bir kişiye ait borcu alacaklıya ödeyen kişi, vekâlet, vekâletsiz iş görme ya da sebepsiz iktisap kurallarına göre borçluya rücu edebilecektir¹³⁸. Yukarıda ayrı bir başlık altında incelediğimiz temlik kurumu, halefiyete nazaran bazı noktalarda farklılık arz eder. Şöyle ki, alacağın temliki yazılı sıhhat şartına tabi olduğu halde, halefiyette şekil şartı olmadığı gibi, alacağın temliki alacaklının rızasına merbut iken, halefiyet iradeye bağlı olmaksızın kanunen gerçekleşir¹³⁹. Halefiyet asıl alacağın tabi olduğu zamanaşımı süresinde herhangi bir değişiklik meydana getirmeyen iken¹⁴⁰, rücu hakkı, alacaklının hakkından bağımsız yeni bir alacak olduğundan, eski alaktan farklı olarak rücu hakkının doğduğu andan itibaren yeni bir zamanaşımı süresine tabi olacaktır¹⁴¹. Müteselsil borç ilişkisinde alacaklıyı tatmin eden borçlu da diğer borçlulara rücu hakkını kullanılabilecektir. Gerek halefiyet, gerekse rücu hakkında, alacaklı borçluya karşı kesinleştirdiği takibin semeresiz kalması üzerine şartların tahakkuku halinde tasarrufun iptali davası ikame edebilecektir. Burada üzerine hukuki tefekkür edilmesi gereken husus, her iki halde de borcun doğum tarihidir. Dolayısıyla alacaklı, ilk alacak hakkının doğduğu tarihe mi? Yoksa halefiyet ve

132 KILIÇOĞLU, s. 6.

133 KILIÇOĞLU, s. 24.

134 KILIÇOĞLU, s. 11.

135 KILIÇOĞLU, s. 13.

136 KILIÇOĞLU, s. 13.

137 KILIÇOĞLU, s. 13.

138 KILIÇOĞLU, s. 16.

139 KILIÇOĞLU, s. 21.

140 KILIÇOĞLU, s. 135.

141 KILIÇOĞLU, s. 137.

rücu hakkının intikal ettiği tarih mi? Borcun doğum tarihi olarak kabul görecektir. Zira Yargıtay uygulamasına göre borcun tasarruftan önce doğması dava şartı olduğundan, alacaklı, önceki alacaklının alacağının doğduğu tarihe dayanabilecek midir? Kanaatimizce, halefiyet halinde nasıl ki, alacaklının alacağının doğum tarihi dikkate alınıyor ise, rücu ilişkisinde de rücu hakkının doğduğu tarih değil, alacağın ilk doğduğu tarih dikkate alınması gereklidir. Nitekim bankanın, kredi borçlusunu veya kefiline başvurması ya da kefilin, alacaklı bankaya kefil sıfatıyla borcunu ödeyip, asıl kredi borçlusuna rücu etmesi ihtimalinde borcun kredi sözleşmesinin imzalandığı tarihte¹⁴² doğduğu kabul edilmektedir¹⁴³. İlam muadili belgelerden sayılan icra kefaleti, müteselsil kefalet niteliğinde olup¹⁴⁴, aleyhine takip alacaklısı tarafından ikame edilen tasarrufun iptali davasında Yargıtay, borcun doğum tarihi olarak kefilin icra kefaletine¹⁴⁵

- 142 “Kredi sözleşmelerinde borcun doğumu hem asıl borçlu hem de kefiller açısından (gerek asıl borçluya, gerekse kefilin asile rücuu halinde) kredi sözleşme tarihinde doğacağından mahkemece Yapı Kredi Bankası Hayrabolu şubesinden anılan kredi sözleşmelerinin tarihleri net olarak sorularak sözleşme tarihlerinin iptali istenen tasarruftan önce olduğu takdirde davanın esasına girilerek İİK 278, 279 ve 280.maddeler gereğince dava konusu tasarrufların iptale tabi olup olmadığı değerlendirilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken eksik incelemeyle dayalı hüküm tesisi isabetli görülmemiştir.” (17. HD 01.11.2013, 8951/14923).
- 143 “818 sayılı Borçlar Kanununun 487. maddesi “Kefil, borçlu ile beraber müteselsil kefil ve müşterek müteselsil borçlu sıfatı ile veya bu gibi diğer bir sıfatla borcun ifasını deruhte etmiş ise alacaklı asıl borçluya müracaat ve rehinleri nakde tahvil ettirmeden evvel kefil aleyhinde takibat icra edebilir. Bu babın hükümleri, bu nevi kefaletle de tatbik olunur” hükmüne haizdir. Kural olarak kefalet borcu asıl borç ile birlikte muaccel olmaktadır. Bu durumda davacı alacaklının kefaletten kaynaklı alacağının doğum tarihi kredi genel sözleşmesinin imzalandığı tarih olan 31.03.2008 tarihi olmasına göre; davacı ile davalı borçlu arasındaki borç ilişkisinin başlangıcının dava konusu tasarruf tarihinden önceye dayandığı anlaşılmaktadır. Mahkemece bu husus göz ardı edilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru değildir.” (17. HD 23.05.2018, 2016/115, 2018/5391).
- 144 “İİK'nun 38.maddesi gereğince icra dairesindeki, kefaletler ilamların icrası hakkındaki hükümlere tabidir. Üçüncü kişilerin icra dairesi önünde takip borçlusunun borcuna kısmen veya tamamen kefil olması, diğer bir ifade ile borçlunun borcun ödenmesini kısmen veya tamamen üstlenmesi halinde icra kefaleti doğar. Kefaletin geçerli olabilmesi için, kefilin beyanının icra tutanağına geçirilmesi ve tutanağın altının imzalanması gerekir (İİK.m.8). Ayrıca kefilin kefil olduğu miktarın belirli olması (borcun tamamı veya kefalet kısmı ise kısmen kefil olunan miktar) ve kefaletin herhangi bir koşula bağlı olmaması gerekir. Maddede de açıkça belirtildiği gibi buradaki kefalet müteselsil kefalettir. İhtiyati haciz sırasında verilen icra kefaleti de geçerli olup, asıl borçlu hakkında takip iptal edilmediği sürece kefaletin geçerliliği devam eder. Ancak usulüne uygun icra kefaleti olsa dahi hakkında takip yapılan borçlu yönünden takip kesinleşmedikçe icra kefiline icra emri çıkarılmayacağı gibi, borç miktarının kesinleşmemesi halinde takibin devamı da mümkün değildir.” (12. HD 21.02.2011, 2010/21262, 2011/1181).
- 145 “İİK'nun 38. maddesine göre, icra dairesindeki kefaletler, ilam mahiyetini haiz belgelerden olup, ilamların icrası hakkındaki hükümlere tabidir. İİK'nun 39. maddesine göre de, ilama müstenit takip, son muamele üzerinden 10 sene geçmekle zamanaşımına uğrar. Somut olayda, alacaklı tarafından borçlu ESH Gıda İht. Mad. Bebe Ger. Teks. Ot.İnş.San. ve Tic.Ltd.Şti. aleyhinde çeklere dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapılmıştır. Müşteki M.Emin Uçar ise, 05.09.2008 tarihli haciz sırasında icra kefilini oluşturmuştur. İcra kefaleti, kambiyo senedinden ayrı bir taahhüdü içerdiğinden, BK'nun 125.

imza attığı tarihi değil, borcun ilk doğduğu tarihi milat kabul etmiştir¹⁴⁶. Oysaki bonoya dayalı takipte, davacı cirantanın temel borç münasebetine taraf olmadığından dolayı tanzim tarihinden önceki borcun doğum tarihine dayanamayacağını içtihat etmiştir¹⁴⁷. Kaldı ki, kıymetli evrak hukukunda geçerli olan mücerretlik ilkesi gereğince kambyo senedi tanzimi suretiyle oluşturulan alacak hakkı, temel alacak hakkından tamamen bağımsız ve ayrı devredilen bir niteliği haizdir¹⁴⁸. Nitekim ciro marifetiyle yapılan devirden ötürü temel borç ilişkisinden kaynaklı defiler hamile karşı ileri sürülemez¹⁴⁹. Dolayısıyla, borcun doğum tarihi hususunda Yargıtay'ın içtihatları yerleşik ve istikrarlı değildir. Ciro marifetiyle kambyo senedini devralan kişinin temel ilişkiye taraf olmamasından ötürü temel ilişkiden doğan alacağı talep edememesi¹⁵⁰, temel ilişkiden bağımsız olup, kambyo ilişkisinin düzenlenmesiyle vücut bulan alacağın tahsili noktasında borcun doğum tarihine dayanması farklı şeylerdir. Kambyo senedine dolayı şekli ve meşru hamil olana alacaklı¹⁵¹, senette mündemiç alacağının tahsili

maddesine göre, 10 yıllık zamanaşımı süresine tabi olup, icra kefilî yönünden, yapılan son işlem tarihinden şikayet tarihine kadar bu zamanaşımı süresi gerçekleşmemiştir.” (12. HD 29.09.2011, 1876/16986); “Somut olayda, alacaklı tarafından borçlu Bahar İnşaat Nakliyat – Bahar Demirci aleyhine çeke dayalı olarak kambyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip başlatılmış, Ali Akbacak ise, 06.09.2005 tarihinde yapılan ihtiyati haciz sırasında dosya borcu için icra kefilî olmuş, icra müdürlüğüne de gerekli prosedür tamamlanarak kefile icra emri gönderilmiş ve aleyhinde hacizler tatbik edilmiştir. İcra kefaleti kambyo senedinden ayrı bir taahhüdü içerdiğinden Borçlar Kanunu'nun 125. maddesine göre, 10 yıllık zamanaşımı süresine tabi olup, icra kefilî yönünden yapılan son işlem tarihi dikkate alındığında zamanaşımının gerçekleşmediği görülmektedir.” (12. HD 04.06.2012, 2303/19057).

146 “Dava İİK 277 ve devamı maddelerine dayanılarak açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Bu tür davaların dinlenebilmesi için alacaklının borçluda gerçek bir alacağının olması, borcun tasarruftan önce doğması, borçlu hakkındaki icra takibinin kesinleşmiş olması ve borçlu hakkında alınmış aciz belgesinin bulunması gereklidir. Somut olayda davalı Mehmet Emin Özdoğru; davacı şirkete borçlu olan Kar AŞ'nin kurucu ortağı ve yönetim kurulu üyesidir. Davalıların 17.11.2006 tarihli savunma dilekçesinden de anlaşıldığı üzere davalı Mehmet Emin Özdoğru ortağı olduğu borçlu Kar AŞ'nin borcuna karşılık şirket hakkında yapılan icra takibi sırasında şahsi çek ve senet vermiş, 23.11.2005 tarihli protokol ile şirket borcuna kefil olmuştur. O halde davalı Mehmet Emin Özdoğru yönünden borcun doğum tarihi ortağı ve kefilî olduğu Kar AŞ'nin borçlandığı tarih olarak kabulü gereklidir.” (HGK, 13.10. 2010, 17- 398/497).

147 “Tasarrufun iptali davalarının dinlenebilmesi için borcun, iptali istenen tasarruftan önce doğması dava önkoşulu olup mahkemece res'en araştırılmalıdır. Dava koşulu gerçekleşmediği takdirde işin esası hakkında hüküm kurulamaz. Somut olayda davacının takibi bir bonoya dayanmakta ise de bu bonoda davacı ciranta konumunda olup bononun tanzimine dayanak teşkil eden ilişkinin tarafı değildir. Bu nedenle davacının delil listesindeki tüm delillerinin toplanıp alacağın doğum tarihine ilişkin yeterli araştırma yapılmadan yazılı şekilde karar verilmesi isabetli değildir.” (17. HD 07.04. 2014, 2012/15972, 2014/5149).

148 Yılmaz Lerzan, Kambyo senetlerinde Def'iler, İstanbul 2007, s. 60.

149 YILMAZ, s. 61.

150 SAYHAN, s. 128.

151 “Davacı kendinden önceki cirantalar hakkında icra takibi başlatmış, keşidecinin imza itirazı sonucu keşideci hakkında yapılan takip iptal edilmiş ise de, diğer çek borçluların

noktasında temel ilişkiye taraf olmamasından dolayı, temel ilişkiye dayalı hak talep edemese de, senedin düzenlenmesine vücut veren temel borç ilişkisinin doğum tarihine dayanacaktır. Nitekim temel ilişkinin tarafları, borcun doğumuna dayanak ilişkiyi değiştirse ya da ortadan kaldırsa bile kambiyo ilişkisinde vücut bulan alacak bundan etkilenmeyecektir¹⁵². Buna paralel şekilde temel alacak da kambiyo senedi düzenlemesiyle varlığını kaybetmeyecektir¹⁵³. Bu sebeple, Borçlar Kanunu'nda düzenlenen alacağın temlikinden ayrı olarak kıymetli evrakın devri temel alacağın kaderine merbut değildir¹⁵⁴.

3. Alacaklı Sıfatının Kıymetli Evrakın Ciro Edilmesi İle İktisabı

Kambiyo senedi niteliğini de haiz olan kıymetli evrakta mündemiç olan hak, senetten ayrı olarak dermeyeran edilemeyeceği gibi¹⁵⁵, bir başkasına devri de mümkün değildir (TTK m. 645). Dolayısıyla kıymetli evrakta hak ve senet birbirine bağlıdır. Bundan çıkan sonuç, kambiyo senedinin temsil ettiği hak senetle birlikte doğar ve senette mündemiç hak, temel ilişkiden bağımsızdır¹⁵⁶. Nitekim kambiyo alacağının mevcudiyeti, sebebini oluşturan temel alacağın varlığını teyit etmediğinden, kambiyo senedi tanzimi, var olan bir alacağı açıklayıcı değil, yeni ve kendine mahsus kurucu borç doğuran bir hukuki ilişkidir¹⁵⁷. Kıymetli evrakta vücut bulan hakların devri mümkün olup, bu hakların devri bakımından nama yazılı, emre yazılı ve hamile yazılı senetlere göre farklılık gösterecektir (TTK m. 647/2). Zira kambiyo alacağı, içerik ve devredilmesi bağlamında, temel alacaktan bağımsız ve mücerrettir. Kıymetli evrakta tecessüm eden hakkın, devir şekillerinden başka, senet zilyetliğinin de devralana geçmesi asli bir sıhhat şartıdır (TTK m. 648/2). Hamiline yazılı kıymetli evraka bağlanmış hakkın devri, salt zilyetliğin devri ile gerçekleşir. Zilyetliğin devri taraflar arasında hiçbir şekle tabi olmayan devir anlaşması ile gerçekleşeceğinden, Türk Medeni Kanun'da düzenlenen menkul malların zilyetliğinin devrine ilişkin esaslara tabidir. Bu faraziyede, şekli ve meşru hamil¹⁵⁸ kendisine

---

hakkında yapılan takibin hangi aşamada olduğu dosya kapsamından anlaşılammaktadır. Bu durumda öncelikle davacının 6361 tarihli Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu gerekse buna ilişkin Yönetmelik uyarınca, çekleri temlik aldığı tarih itibarıyla meşru yasal hamil olup olmadığının tespiti ile diğer çek borçlularına karşı dava ve takiplerin semeresiz kalıp kalmadığının araştırılması, ayrıca davacının temlik aldığı çekler nedeniyle bir zararının doğup doğmadığının belirlenmesi gerekirken söz konusu hususlar değerlendirilmeksizin eksik inceleme sonucu davanın kabulüne karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir." (11. HD 09.05.2018, 2016/11493, 2018/3365).

152 SAYHAN, s.108.

153 SAYHAN, s. 108.

154 SAYHAN, s. 115.

155 BOZER/GÖLE, s. 13.

156 SAYHAN, s. 113.

157 SAYHAN, s. 108.

158 "Somut olayda, takip dayanağı olan 15.12.2012 keşide ve 24.12.2012 ibraz tarihli, 20.000 TL

ciro edilen bir önceki ciranta olduğundan¹⁵⁹, takip onun tarafından yapılacaktır. Keşideci senetteki borcun asıl ve nihai borçlusu olduğundan, senetten mütevellit diğer borçlulara rücu ve başvurma hakkını haiz değildir. Kural olarak kıymetli evrakın düzenleme tarihi borcun doğum tarihi olarak kabul görecektir. Uygulamada sıkça kullanılan ve hukuki olarak emre muharrer senet olarak tesmiye edilen bono mücerret borç ikrarını içerdiğinden, bononun tanzim tarihi borcun doğum tarihi olarak kabul edilir. Ancak, alacak, kıymetli evrakta mündemiç olsa bile alacaklı ile borçlu arasındaki temel ilişki daha önce kurulmuş olabilir¹⁶⁰. Nitekim mevcut bir borç için kambyo taahhüdünde bulunulması tecdedi tazammun etmeyecektir (TBK m. 133). Dolayısıyla salt kambyo senedi düzenlenmesi temel borç ilişkisinin mevcudiyetini sona erdirmeyecektir. Bu sebeple, hamil, herhangi bir sebeple kambyo hukukuna başvurmama ihtimalinde temel borç münasebetine de dayanabilecektir¹⁶¹. Kambyo

bedelli, 6949598 nolu çek fotokopisinin incelenmesinde; borçlu Berolina Plastik San. ve Tic. A.Ş. tarafından Yavuz Yılmaz'a ciro edilen çek, Yavuz Yılmaz tarafından da alacaklı Rafet Yılmaz'a ciro edilmiştir. Alacaklı Rafet Yılmaz da, takip konusu çeki Ulaşım Motorlu Araçlar Servisi Oto Tur. San. Tic. Ltd. Şti.'ne ciro etmiş olup, devam eden ciro silsilesi neticesinde, takip konusu çek, Ayhan Demirci tarafından bankaya ibraz edilmiştir. Bu durumda, alacaklı Rafet Yılmaz'ın çekin ibrazından önce de cirosunun bulunduğu ve dolayısıyla yetkili hamil konumunda olduğu anlaşılmaktadır." (12. HD 01.11.2017, 2016/21932, 2017/13423).

159 "Somut olayda, takip dayanağı çekin, lehtar Bağdatlı Orman Ürünleri Ltd. Şti.'nin cirosu ile alacaklıya geçtiği görülmekle, anılan ciro, TTK'nun 688/1. maddesinde belirtilen şekilde herhangi bir kaydı içermediğinden tahsil cirosu olarak kabul edilemez. Bu hali ile alacaklının temlik cirosu ile çekin yetkili hamili olduğu anlaşılmaktadır. O halde mahkemece, alacaklı bankanın yetkili hamil olup, borçluyu takip hakkı bulunduğu kabul edilerek, şikâyetin reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile hüküm tesisi isabetsizdir." (12. HD 26.04.2018, 2016/31067, 2018/3767).

160 "Tasarrufun iptali davalarında kural olarak, tasarrufun iptal edilebilmesi için borcun doğum tarihinin iptali istenilen tasarruf tarihinden önce olması gerekir. Somut olayda davacı alacaklı Kadıköy 5. icra müdürlüğünün 2008/15934 sayılı dosyası ile icra takibine girişmiş, takibin dayanağı 16.09.2008 tanzim, 30.10.2008 vade tarihli bono olup davaya konu edilen taşınmaz ise borçlu Fuat tarafından diğer davalı Emin Erol'a 09.06.2008 tarihinde satılmıştır. Bu durum da tasarruf tarihi borcun doğum tarihinden önce olduğu görülmekte ise de uygulamada kambyo senetlerinin tanzim tarihlerinden önceki bir ticari ilişki nedeniyle de düzenlenmiş oldukları görülmektedir. Davacı alacaklı da alacağın kendisine ait şirketler ile borçlu davalıya ait şirket arasındaki ticari ilişkiden kaynaklandığını ileri sürmüştür. Bu durumda mahkemece davacıya ait Sultanlar Ev İht. Mad. Paz. A.Ş. ve Tibet Endüstriyel Ürünler Paz. A.Ş. ile borçlu davalıya ait Yöre Alışveriş Merk. Gıda İnş. İth. İhr. Dağ. Paz. San. A.Ş. arasında tasarruf tarihinden önce ticari bir ilişki olup olmadığı, davacının alacağının dayanağı bononun bu ticari ilişki nedeniyle tanzim edilip edilmediğinin saptanması için ticari defter, belge ve kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi yapılması, gerektiğinde taraflardan bu hususta delillerinin istenilmesi ondan sonra toplanan ve toplanacak tüm delillerin birlikte değerlendirilerek hasil olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken eksik araştırma ve inceleme sonucu yazılı olduğu üzere davanın reddine karar verilmesi doğru bulunmamıştır." (17. HD 28.03.2013, 2012/14204, 2013/4372).

161 "Dava, İİK'nun 277.vd. maddelerine dayalı tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Tasarrufun iptali davalarında kural olarak tasarrufun iptal edilebilmesi için borcun doğum tarihinin iptali istenilen tasarruf tarihinden önce olması gerekir. Somut olayda davacı alacaklı Konya 13.İcra Müdürlüğü'nün 2010/6867 sayılı dosyası ile icra takibine girişmiş olup takibin

taahhüdü, tarafların açık iradeleri ile ifa yerine yapılırsa borç yenilenmiş sayılacağından, asıl borç ilişkisi ve ona bağlı teminatlar ortadan kalkıp, asıl borç ilişkisi yerine kambiyo ilişkisinden doğan borç ikame olur¹⁶². Kaldı ki, bu hukuki sonuç, keşideci ile lehtar arasında geçerli olup, cirantaya karşı ileri sürülemeyeceğinden, şekli ve meşru hamil, alacaklı sıfatıyla kambiyo dan doğan haklarını kullanacaktır. Lakin hamilin, temel borç münasebetine dayanabilmesi, talebinin muhatabı ile doğrudan borç ilişkisi içerisinde olmasına merbuttur¹⁶³. Buna mukabil, hamilin kambiyo senedine dayalı talebi, tedavül niteliği sebebiyle iktisap ettiği kıymetli evraka bağlı olacaktır. Zira kambiyo senedinin tanziminin hukuki temeli temel ilişki değil, tedavül anlaşmasıdır¹⁶⁴. Tedavül anlaşmasının konusu ise temel alacağın ifasına matuftur¹⁶⁵. Bu sebeple, kıymetli evrak vasfı ve borç doğurucu fonksiyonu haiz kambiyo senetleri, temsil ettiği hak ile birlikte doğduğu gibi, senette mündemiç hak, temel ilişkiden bağımsızdır¹⁶⁶. Bundan mütevellit, temel ilişki geçersiz olsa bile kambiyo senedinde vücut bulan alacak geçerliliğini koruyacak ve temel ilişkiden etkilenmeyecektir¹⁶⁷. Nitekim temel hukuki ilişkinin taraflarının değişmesi de kambiyo ilişkisine etki etmeyecektir¹⁶⁸. Kaldı ki, kambiyo senedinin tanzimi ile birlikte temel borcun sona erdiği de kararlaştırılabilecektir. Dolayısıyla, şekli ve meşru hamilin, kambiyo senetlerine dayalı olarak sorumlu kişilere başvurusu halinde, kıymetli evrakin ihdasına sebep

---

dayanağı olduğu anlaşılan senedin keşide tarihi 18.02.2010'dur, başka bir anlatımla borcun doğum tarihi 18.02.2010'dur. Bu husus borcun dayanağını oluşturan aynı tarihli kredi sözleşmesinden de anlaşılmaktadır. Davaya konu edilen taşınmaz ise borçlu tarafından davalı üçüncü kişi Ayşe Karadeniz'e 27.01.2010 tarihinde satılmıştır. Bu durumda tasarruf tarihi borcun doğum tarihinden önce olduğundan davacının davasının reddine karar verilmesi gerekirken bu husus gözden kaçırılarak davanın kabulüne karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir." (17. HD 01.10.2015, 8818/9967).

162 Bozer/Göle, s. 56.

163 "Somut olayda mahkemece borcun tasarruftan sonra doğması ve üçüncü kişinin kötü niyetli olduğunun kanıtlanamaması nedeniyle davanın reddine karar verilmiş ise de verilen karar dosya içeriğine uygun düşmemektedir. Davacının takibe konu ettiği alacağı 10.09.2008 ve 17.09.2008 keşide tarihli çeklere dayanmakta, iptali istenilen tasarruf ise 03.09.2008 tarihlidir. Böylece tasarrufun alacağın doğumundan önce yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak çek bir ödeme vasıtası olup dayandığı hukuki ilişkinin ve borcun doğum tarihinin iptali istenilen tasarruf tarihinden önceye ait olması ve diğer koşulların bulunması halinde tasarruf iptale tabidir. Başka bir anlatımla alacağın çekin keşide gününden önce doğmuş olması her zaman mümkündür. Nitekim alacaklı davacı borçlu ile çekin keşide tarihinden çok öncesinde ticari ilişkilerinin olduğunu bildirmiş, mahkemece yapılan bilirkişi incelemesi sonucu verilen raporda da alacaklı davacı ile borçlu davalı arasında çekin keşide tarihinden önce başlayan ticari ilişki olduğu, aralarında mal ve para alışverişi bulunduğu davacının alacağının tasarruf tarihinden öncesine ait olduğu anlaşılmıştır" (17. HD 15.03.2012, 2011/10220, 2012/3188).

164 SAYHAN, s. 82, 107, 111.

165 SAYHAN, s. 93.

166 SAYHAN, s. 113.

167 BOZER/GÖLE, s. 21.

168 SAYHAN, s. 114.

olan temel borç ilişkisinin doğduğu tarihe dayanması hukuki menfaati gereğidir. Nasıl ki, alacağın temlikinde, temellük alan alacaklının borçluya karşı başvurusunda, tarafı olmadığı temel borç münasebetinin doğduğu tarihe dayanabiliyor ise, kambyo senedine dayalı takipte de hamil, sebepten mücerret olan borcun ilk doğduğu tarihe dayanabilecektir¹⁶⁹. Bu ihtimalde, alacaklı, borcun doğum tarihinin kambyo senedinin tanzim tarihi değil, tanzime dayanak olan hukuki ilişkinin doğduğu tarihi ispat ederek bu tarihin esas alınmasını talep edecektir¹⁷⁰. Zira borcun tasarruftan önce doğmuş olması, iptal davasının özel dava şartıdır. Yine uygulamada sıklıkla kullanılan ve kıymetli evrak niteliğini haiz çek’de bonodan farklı olarak ödeme vaadi değil, bilakis ödeme aracı olduğundan¹⁷¹, borcun doğumu keşide tarihinden ziyade dayanak bir hukuki ilişki sebebiyle daha önce doğması da mümkündür¹⁷². Nitekim çek’de vade olmamasına rağmen uygulamada ileri tarihli çek uygulaması da tecrübe edilen bir husustur¹⁷³.

169 Kambyo senedi borçlusunun, alacaklıya karşı kambyo senedi dışında bir başka hukuki ilişki sebebiyle borçlu olması, kambyo senedinin varlığı ve geçerliliği bakımından elzem bir husus değildir. Zira mücerretlik ilkesi, kambyo senedine vücut veren temel borç ilişkisinden bağımsızdır. Kaldı ki, temel borç ilişkisi bulunmadan mücerret borç ikrarı dahi kambyo senedine vücut verecektir.

170 “Somut olayda mahkemece borcun tasarruftan sonra doğması ve üçüncü kişinin kötü niyetli olduğunun kanıtlanamaması nedeniyle davanın reddine karar verilmiş ise de verilen karar dosya içeriğine uygun düşmemektedir. Davacının takibe konu ettiği alacağı 10.09.2008 ve 17.09.2008 keşide tarihli çeklere dayanmakta, iptali istenilen tasarruf ise 03.09.2008 tarihlidir. Böylece tasarrufun alacağın doğumundan önce yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak çek bir ödeme vasıtası olup dayandığı hukuki ilişkinin ve borcun doğum tarihinin iptali istenilen tasarruf tarihinden önceye ait olması ve diğer koşulların bulunması halinde tasarruf iptale tabidir. Başka bir anlatımla alacağın çekin keşide gününden önce doğmuş olması her zaman mümkündür. Nitekim alacaklı davacı borçlu ile çekin keşide tarihinden çok öncesinde ticari ilişkilerinin olduğunu bildirmiş, mahkemece yapılan bilirkişi incelemesi sonucu verilen raporda da alacaklı davacı ile borçlu davalı arasında çekin keşide tarihinden önce başlayan ticari ilişki olduğu, aralarında mal ve para alışverişi bulunduğu davacının alacağının tasarruf tarihinden öncesine ait olduğu anlaşılmıştır.” (17. HD 15.03.2012, 2011/10220, 2012/3188).

171 Bozer/Göle, s. 180.

172 “Somut olayda mahkemece, borcun doğum tarihinin tasarruf tarihinden sonra olması, muvazaanın kanıtlanamaması ve yasal koşulları oluşmayan davanın reddine karar verilmiştir. Ancak bilirkişi tarafından düzenlenen rapordan davacı tarafın tasarrufun yapıldığı tarih itibarıyla alacağının bulunduğu bildirilmiş olmakla davacı ile borçlu davalı arasında borcun dayanağı olarak gösterilen çeklerin keşide tarihinden önce başlayan bir ticari ilişkinin bulunduğu ve çeklerinde bu ticari ilişki nedeniyle düzenlenmiş olduğu anlaşılmalı, borcun tasarruf tarihinden önce doğmuş olduğunun kabulü gerekir.” (17. HD 14.04.2011, 2010/7347, 2011/3467).

173 “Dava, İİK 277 ve devamı maddeleri gereğince açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Bu davanın ön koşullarından biri de iptali istenen tasarrufun, takip konusu alacaktan sonra yapılmış olmasıdır. Somut olayda davacı vekili takip konusu alacağın, davalı borçlu ile aralarındaki et mamulü tedarikine ilişkin ticaretten doğduğunu takip konusu çeklerden ve iptali istenen tasarruftan önce ticari ilişkinin başladığını, çeklerin vadeli düzenlendiğini belirterek 29.9.2008–3.11.2008 tarihleri arasında düzenlenmiş ve et teslimine ilişkin faturalarını sunmuştur. Çekte vade olmamakla birlikte ticari hayattaki uygulamada çeklerin de bono gibi vadeli kullanıldığı bilinen bir gerçektir. O halde takip konusu borcun gerçek doğum tarihinin tespiti gereklidir.” (17. HD 11.03.2013, 2012/7006, 2013/3209).

Dolayısıyla çek'e dayalı tasarrufun iptali davasında borcun vade, ibraz veya takip tarihinden önce doğduğu ileri sürülürse borcun gerçek doğum tarihinin tespiti gerekir¹⁷⁴. Ne var ki çek'de vade olmamasına karşın, ileri bir tarihin keşide tarihi olarak dercedildiği de sıklıkla uygulamada rastlanıldığından¹⁷⁵, keşide tarihinden önce bankaya ibraz edilen çek, ibraz tarihinde keşide edilmiş sayılır¹⁷⁶. Bu sebeple, borcun tasarruf tarihinden önce doğup doğmadığını belirlemek için çekin bankaya tasarruf tarihinden önce ibraz edilip edilmediğinin de tespiti gereklidir¹⁷⁷. Netice

174 "İİK'nın 277 ve devamı maddeleri uyarınca açılan tasarrufun iptali davalarında, tasarrufun iptaline karar verilebilmesi için borcun tasarruftan önce doğması şart olup, borcun doğumundan sonraki tasarruflar iptal davasına konu edilebilir. Somut olayda: Davacının başlattığı icra takibinin dayanağını 31.08.2003 tarihli çek oluşturmaktadır. Borcun bu çekin bankaya ibraz edildiği 01.04.2003 tarihinde kural olarak doğduğunun kabulü gerekir. Ancak takip konusu çekin üzerinde yazıldığı tarihten önce düzenlendiği çekin daha önce bankaya ibraz edilmesinden anlaşılmaktadır. Bu durumda davacıya çekte dayalı alacağının daha önce doğduğuna dair iddiası varsa bununla ilgili delillerinin ibraz ettirilmesi ve alacak daha önce doğmuş ise şimdiki gibi, aksi takdirde davanın reddine karar verilmelidir. Bu hususlar üzerinde durulmadan eksik incelemeyle davanın kabulü doğru olmayan kararın bozulması gerekmiştir." (15. HD 22.09. 2008, 4491/5508).

175 "Somut olayda takibe dayanak çeklerin keşide tarihine göre iptali istenen tasarruftan sonra düzenlendiği anlaşılmakta ise de bu durumun gerçekten tasarruftan sonra doğmuş bir borç ilişkisini mi yoksa daha önce yapılmış bir ticari ilişkiden kaynaklanan vadeli çek uygulaması olarak da bilinen bir vakiayı mı gösterdiği hususu yeterince araştırılmamıştır. Takip dosyasına konu çekler 30/09/2013,30/10/2013, 30/11/2013 keşide tarihli olup; iptali istenen tasarruflar ise 20/09/2013, 04/07/2013, 27/06/2013 tarihlerinde yapılmıştır. Çekte vade olmamasına rağmen ticari hayatta vadeli çek kullanıldığı bilinen bir gerçek olduğundan davacı vekiline takip konusu çeklere dayanan borcun temel ilişkisinin tasarruftan önce doğmuş ise borcun doğumu konusunda varsa delillerini ve ticari defterlerini sunması ve borcun daha önce doğduğu ispatlandığı takdirde buna ilişkin dava koşulunun gerçekleştiği kabul edilerek işin esasına girilerek iptal nedenlerinin oluşup oluşmadığı araştırılarak sonucuna göre karar verilmesi gerekir. Aksi durumun tespiti halinde ise borcun doğumu tasarruf tarihinden sonra ise şimdiki gibi davanın ön koşul yokluğu nedeni ile reddine karar verilmesi gerekir." (17. HD 02.04.2018, 2015/26375, 2018/3689).

176 "Dava İİK'nın 277 vd maddelerine dayalı olarak açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Takip dayanağı çeklerin keşide tarihlerinin, dava konusu tasarruf tarihinden sonra olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ise de varılan sonuç dosya kapsamına uygun düşmemektedir. Davacı vekili tarafından dosyaya ibraz edilen ve sahtelikleri de iddia edilmemiş çek tevdiat bordrolarından, takip dayanağı çeklerden birinin 15/01/2008 tarihinde AKBANK Konak Şubesine diğerinin ise 21/01/2008 tarihinde FİNANSBANK Işıkent Şubesine tevdi edildiği bellidir. Dava konusu tasarruf ise 14/04/2008 tarihinde gerçekleştirilmiş olup takip dayanağı çeklerin bankalara tevdi edildiği tarihten daha sonradır. Bu durumda tasarruf borcun doğumundan sonra yapıldığı açıktır. Tasarrufun tarafları ise borçlu Necat ile karısı Atike'dir. Adı geçenlerin sonradan boşanmış olmaları tasarrufun iptali davalarında durumu değiştirmez. Hal böyle olunca davanın kabulüne karar vermek gerekirken yazılı olduğu şekilde yanılığın değerlendirme sonucunda davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir." (17. HD 13.04.2010, 710/3424).

177 "Her ne kadar çekte vade olmaz ise de ticari hayatta çekin bono gibi vadeli düzenlendiği ve kullanıldığı bilinen bir gerçektir. Nitekim somut olayda da çeklerin keşide tarihi, ibraz tarihi ve takip tarihi göz önüne alındığında vadeli verildiği anlaşılmaktadır. Uygulamada ve öğretide bu gibi hallerde borcun; vade, ibraz veya takip tarihinden önce doğduğu iddiasının varlığı halinde, borcun gerçek doğum tarihinin tespitinin gerektiği kabul edilmiştir. Somut

olarak, alacaklının takip dayanağının çeki dayanması faraziyesinde kural olarak keşide ya da ibraz tarihi, borcun doğum tarihi olup¹⁷⁸, bu tarihin iptali istenen tasarruftan önce olması elzemdir. Ancak, alacaklı borcun keşide tarihinden önce doğduğunu ileri sürerse, mahkemenin borcun gerçek doğum tarihini re'sen araştırması muciptir¹⁷⁹.

a. Emre Yazılı Senetlerde

Kambyo senetleri, kanunen emre yazılı senetlerdir¹⁸⁰. Kambyo senetleri, kıymetli evrak niteliği ile bir alacak hakkı içerir¹⁸¹. Kanunen emre yazılı senetler Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen poliçe, bono ve çek olup, üzerinde açıkça emre değildir ya da bu anlama gelecek ciro edilemez ve benzeri menfi bir kayıt bulunmaması halinde¹⁸² ciro

---

olayda da, vadeli çek verildiğinden ve davacı vekilince de borcun daha önce doğduğu iddia edildiğinden kural olarak, borcun gerçek doğum tarihinin araştırılması gerekmektedir. O halde, davacı ve davalı borçlu arasındaki ticari ilişki konusunda ihtilaf bulunmadığından davacı tarafından sunulan tahsilat makbuzları, 13.8.2008 tarihli fatura göz önüne alınarak davacı ve davalı borçlunun ticari defterleri üzerinde mali müşavir bilirkişiye inceleme yaptırılarak takip konusu borcun gerçek doğum tarihinin tespiti, borcun gerçek doğum tarihinin tasarruftan sonra olması halinde davanın ön şart yokluğundan reddine karar verilmesi gerekir. Borcun gerçek doğum tarihinin iptali istenen tasarruftan önce olması halinde ise, borçlu hakkındaki icra takibinin kesinleşmiş olması, alacağın gerçek bir alacak olması, borçlunun mal beyanında bildirdiği mallar üzerindeki mevcut haciz ve rehinler, davacının haciz sırası göz önüne alındığında mevcut malvarlığının borçlarını karşılamaya yetmeyeceği, borçlunun eski ve yeni adreslerinde yapılan 14.12.2009,12.3.2009,28.7.2009, 1.4.2011 tarihli haciz tutanaklarından borçlunun haciz adresinin kapalı olmasına rağmen içerisinde boş olduğu tesbit edildiği anlaşıldığından anılan haciz tutanaklarının İİK.nun 105.maddesi anlamında geçici aciz belgesi niteliğinde olduğunun kabulü gerekecektir." (17. HD 24.04.2012, 32/5008).

178 "Dava İİK.nun 277 ve devamı maddeleri uyarınca açılan tasarrufun iptali isteğine ilişkindir. Bu tür davalarda kural olarak davacının alacağının tasarruf tarihinden önce doğması gerekir. Somut olayda mahkemece davacının alacağının dayanağı olan çeklerden bir kısmının tasarruf tarihinden sonra keşide edilmeleri nedeniyle bu çeklere ilişkin davanın reddine karar verilmiş ise de verilen karar dosya içeriğine uygun düşmemektedir. Alacaklı davacının icra takibine konu ettiği çeklerin keşide tarihleri 20.09.2008 – 20.10.2008 – 20.11.2008 – 20.12.2008 ve 20.01.2009 ise de bu çeklerin bankaya ibraz tarihleri 24.10.2008 – 20.10.2008 – 30.10.2008 olup çeklerin en geç bu tarihte keşide edildiklerinin kabulü gerekir.. Bu durumda borcun tasarruf tarihi olan 11.11.2008 tarihinden önce doğması nedeniyle mahkemece icra takibine konu edilen çeklerin tamamı yönünden davanın esasına girerek bir karar verilmesi gerekirken bir kısım çekler yönünden davanın reddine karar vermesi doğru bulunmamıştır." (17. HD 10.04.2012, 2011/7860, 2012/4348).

179 "Tasarrufun iptali davalarının dinlenebilmesi için borcun, iptali istenen tasarruftan önce doğması dava önkoşulu olup, mahkemece re'sen araştırılmalıdır. Dava koşulu gerçekleşmediği takdirde işin esası hakkında hüküm kurulamaz. Somut olayda, davanın dayanağı takipteki çekin keşide tarihi şeklen tasarruf tarihinden sonra olsa da davacı vekili tarafından dava dilekçesine eklenen çek tevdi bordrosuna göre takip konusu çekin tasarruf tarihinden önce düzenlendiği anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca, davanın diğer koşullarının araştırılması ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir." (17. HD 09.05.2011, 2010/9851, 2011/ 4454).

180 BOZER/GÖLE, s. 53.

181 BOZER/GÖLE, s. 53.

182 BOZER/GÖLE, s. 24.

marifetiyle devir olunacağına şüphe yoktur. Böylesi bir menfi kaydın bulunması halinde kambiyo senedi ancak alacağın temliki hükümlerine göre devredilebilecektir¹⁸³. Zira ciro emre yazılı kıymetli evrakın tabi olduğu devir şeklidir. Ciro ile birlikte senedin zilyetliği de devredilmelidir. Ciro ile senetten doğan haklar devredildiğinden¹⁸⁴, cirantanın şahsına karşı ileri sürülebilen def'iler devralana karşı ileri sürülemeyecektir¹⁸⁵. Bunun sebebi, emre yazılı senetler ciro ile devredilmekle beraber, asıl borç ilişkisinden doğan haklar senedi devralana intikal etmemektedir¹⁸⁶. Gerek öğreti, gerekse Yargıtay içtihatlarına göre, kanunen emre yazılı bonoda, tasarrufun iptali davasının dinlenilmesi için borcun, iptali istenilen tasarruftan önce doğması gerekir¹⁸⁷. Ancak, Yargıtay, bonoya dayalı takipte, son cirantanın dayanak sözleşmeye taraf olmadığından, tasarrufun iptali davası açamayacağını belirtmiştir¹⁸⁸. Kıymetli evrakta tecessüm eden alacak ancak ciro ve zilyetliğin teslimi ile devredileceğinden (TTK m. 649), ciro silsilesine göre şekli ve meşru hamil olan cirantanın alacaklı sıfatı ile kural olarak kıymetli evraktaki tanzim, şayet daha önceki bir hukuki ilişkiden doğması halinde bu tarihin dikkate alınması ve alacaklının bu borç doğum tarihine dayanması hukuki menfaati icabıdır¹⁸⁹. Keza hamilin,

183 BOZER/GÖLE, s. 85.

184 HACIÖMEROĞLU, s. 111.

185 BOZER/GÖLE, s. 29.

186 BOZER/GÖLE, s. 29.

187 “Dava İİK’nın 277 vd. maddelerine dayalı tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Tasarrufun iptali davalarının dinlenebilmesi için borcun, iptali istenen tasarruftan önce doğması dava önkoşulu olup mahkemece res’en araştırılmalıdır. Somut olayda davacının takibindeki bononun tanzim tarihi 01/06/2007 olup tasarrufun yapıldığı 14/05/2007 tarihinden sonradır. Ne var ki davacı ile davalı borçlu Hüseyin arasında canlı hayvan alım satımı yapıldığı ve bu alım satım dolayısıyla bir senet de düzenlendiği dosya kapsamından anlaşılmaktadır. Taraflar arasında yapılan alım satım ilişkisinin giderek borcun doğum tarihinin açık olarak belirlenmesi gerekir. Bu amaçla canlı hayvan alım satımının mahalli örfе göre nasıl yapıldığı, hayvanların nakli sırasında menşe-i şahadetnamesi, hayvan pasaportu gibi belgelerin düzenlenip düzenlenmediği araştırılarak var ise tarihinin senet tanzim tarihinden önce olup olmadığı belirlenmelidir. Diğer yandan davalı borçlu Hüseyin’in söz konusu hayvanların alım ve satım tarihlerini belirlenebilecek kayıtlar bulunup bulunmadığı ve o yörede geçerli örf ve adete göre canlı hayvan alım satımlarında senedin nasıl ve ne zaman düzenlendiğinin saptanması gerekir. Eksik inceleme ile hüküm verilemez.” (17. HD 04.10.2010, 4342/7703).

188 “Somut olayda davacının takibi bir bonoya dayanmakta ise de bu bonoda davacı ciranta konumunda olup, bononun tanzimine dayanak teşkil eden ilişkinin tarafı değildir. Bu nedenle davacının delil listesindeki tüm delillerin toplanıp alacağın doğum tarihine ilişkin yeterli araştırma yapılmadan yazılı şekilde karar verilmesi isabetli değildir.” (17. HD 07.04.2014, 2012/15972, 2014/5149).

189 “Dava İİK 277 ve devamı maddeleri gereğince açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Bu tür davaların dinlenebilme koşullarından biri mahkemenin de kabulünde olduğu gibi takip konusu borcun iptali istenen tasarruftan önce doğmuş olmasıdır. Somut olayda takip konusu borç davacı (temlik eden)banka ile dava dışı Ayma Ltd. Şti arasında 15.9.2003 tarihli kredi sözleşmesinin teminatı olarak verilen, keşidecisi davalı Ömür Özgöncü, lehtar Ayma Ltd. Şti olan ve davacı (temlik eden) bankaya BK 162–170 maddeler gereğince devir ve temlik edilen 26.7.2006, 27.7.2006, 26.8.2006, 29.8.2006, 9.9.2006 ve 19.9.2006 keşide tarihli altı adet çeke dayalıdır. Anılan çeklerin bankaya ibraz tarihi ise 5.7.2006’dır. Yani çekler vadeli

kambyo hukuku gereğince avaliste başvurması ihtimalinde de avalistin imza attığı tarih değil, imzaların istiklali ilkesi gereğince bononun tanzim tarihi borç doğum tarihi olarak baz alınması gerekecektir.

b. Nama Yazılı Senetlerde

Belirli bir kişinin adına yazılı olup da onun emrine kaydını içermeyen ve kanunen de emre yazılı senetlerden sayılmayan kıymetli evrak nama yazılı senet sayılır (TTK m. 654). Türk Ticaret Kanunu'na göre, poliçe, bono ve çek kanunen emre yazılı senetlerden olduğundan, söz konusu kıymetli evrakları nama yazılı hale getirmek için açıkça emre değildir ya da bu anlama gelecek menfi ya da ciro edilemez kaydının şerh düşülmesi gerekecektir. Kanunen emre yazılı senetler yukarıda bahsedilen kayıtla nama yazılı hale getirilmeleri devrine engel olmayıp, devir alacağın temlik hükümlerine tabi olacaktır. Böylesi bir ihtimalde, nama yazılı bono ya da çek, bütün kıymetli evrakın devrinde aranan zilyetliğin devri dışında, senet üzerine ya da senedi tasnif ve tasrih eden ayrı bir kâğıda devir beyanı da kayıt altına alınmalıdır. Nama yazılı kıymetli evrakın devri, ciro edilmeksizin sadece alacağın temlik

---

olarak verilmiştir. İptali istenen tasarruflar ise 28.4.2006 – 31.7.2006 – 20.10.2006 tarihlerinde gerçekleşmiştir. Çeklerde vade olmayacağı kural ise de borcun doğum tarihinin tespitinin gerektiği kabul edilmiştir. Somut olayda da vadeli çek verildiğinden ve davacı taraf borcun daha önce doğduğunu iddia ettiğinden kural olarak borcun gerçek doğum tarihinin araştırılması gerekmektedir. Bu durum dava şartı olup mahkemece res'en araştırılması gerekir. Davacı vekili, takip konusu çeklerin müvekkili banka ile dava dışı Ayma Ltd. Şti arasında imzalanan 15.9.2003 tarihli kredi sözleşmesinin teminatı olarak verildiğini davalı borçlunun dava dışı şirketin borcu olduğunu sözleşme tarihinden itibaren bildiğini ve takip konusu çeklerin tasarruf tarihinden önce müvekkili bankaya verildiğini belirterek bu yöndeki delillerini bildirmiştir. İzmir 4.Asliye Ticaret Mahkemesinin 2007/312 E-2010/625K. sayılı dosyasından; davacı ile dava dışı Ayma Ltd. Şti arasında 15.9.2003 tarihli kredi sözleşmesi imzalandığı, 26.6.2006 tarihinde dava dışı borçlu şirketin hesabının katedildiği ve dava dışı şirket aleyhine İzmir 7.İcra Müdürlüğünün 2006/7782 dosyası üzerinden 27.6.2006 tarihinde 648.765,85 TL için icra takibi yapıldığı, dava dışı şirket temsilcisi ve kefil olan Ateş Akyeri'nin davalı Ömür Özgüncü'ye 28.9.2005 tarihinde sattığı taşınmazla ilgili (Ömür tarafından da 28.6.2006 tarihli Muhterem Çelik'e, onun tarafından da 3.8.2006 tarihinde Davalı Kürşat'a satışı yapılan taşınmaz için) 7.5.2007 tarihinde tasarrufun iptali davası açıldığı anlaşılmaktadır. Eldeki dosyada ise takip konusu çeklerin 26.7.2006, 27.7.2006, 26.8.2006, 29.8.2006, 9.9.2006 ve 19.9.2006 tarihlerinde keşide edildiği, bankaya ibraz tarihinin 5.7.2006, ihtiyati haciz tarihinin 10.8.2006, takip tarihinin ise 17.8.2006 olduğu anlaşılmaktadır. Takip konusu çeklere dayalı davalı borçlu ile dava dışı Ayma Ltd. Şti arasındaki alacak borç ilişkisinin tespiti yönünden bilirkişi incelemesi yaptırılmış ise de dava dışı şirkete ve ticari defterlerine ulaşamaması, davalı borçlu Ömür'ün de ticari defter tutmaması nedeniyle sonuca ulaşamadığı anlaşılmaktadır. Davacının delil olarak dayandığı banka kayıtlarından takip konusu çeklerin davacı alacaklı bankanın sistemine giriş tarihlerinin 30.1.2006–18.4.2006 tarihleri arasında olduğu anlaşılmaktadır. Davacı bankanın sistem kayıtlarının doğruluğu kabul edildiğinde takip konusu çeklerin 28.4.2006 ve sonra yapılan tasarruf tarihinden önce keşide edilerek davacı bankaya verildiği dolayısıyla borcun, iptali istenen tasarruflardan önce doğduğunun kabulünü zorunlu kılacaktır." (17. HD 06.11.2012, 2959/12122).

hükümlerine göre devredilip, devir beyanının kayıt altına alınması icap edecektir. Devir beyanının ayrı bir kâğıt yerine senet üzerine yazılması ciro niteliğinde olsa da cironun hukuki sonuçları doğmayacaktır. Nama yazılı kıymetli evraka dayalı olarak kesinleştirilen takip sonrası ikame edilen tasarrufun iptali davasında, alacaklı, kıymetli evrakın tanzim ya da kıymetli evrakın vücutuna esas teşkil eden sözleşmedeki borcun doğum tarihine dayanacaktır. Nitekim borçlu, alacaklısına karşı sahip olduğu tüm kişisel def'ileri devredilen alacaklıya karşı da ileri sürebilecektir. Zira temlik alacağa bağlı olan imtiyaz ve fer'i hakları alacaklıya intikal ettireceğinden, alacağa karşı yapılabilecek itiraz ve def'iler yeni alacaklıya karşı yöneltilecektir¹⁹⁰. Kanuni devir şekilleri yönünden farklı olan iki ayrı kıymetli evrakta, yani takibin dayanağı olan kıymetli evrakın emre yazılı olması ile nama yazılı olması, kıymetli evraktaki şekli ve meşru hamil alacaklının, iptal davası ikamesi faraziyesinde, borcun doğum tarihinin değişmesi hukuk tekniği ve hakkaniyete denk düşmediği gibi, emre yazılı kıymetli evrak, alacaklının dayandığı borç doğum tarihi itibarıyla nama yazılı kıymetli evraka nazaran alacaklının dava hakkını kısıtlamamalıdır.

c. Hamiline Yazılı Senetlerde

Hamiline yazılı senetler, senedin metin ya da şeklinden hamili kim ise o kişinin hak sahipliğine işaret etmektedir¹⁹¹. Bir senedin hamiline yazılabilmesi için herhangi bir gerçek ya da tüzel kişi ismi içermemesi ve Kanun'un buna izin vermesi gerekir¹⁹². Bu senetlerin devri için sadece zilyetliğin devri yeterli olup, senedin borçlusu senedi ibraz edene karşı bedeli ödemekle yükümlüdür¹⁹³. Kambiyo senetleri arasında poliçe ve bonodan farklı olarak sadece çek hamiline düzenlenebilecektir. Hamiline yazılı çek'te borçlu, hamilin yetkili olup olmadığını inceleme yetki ve görevi bulunmadığından, hile ve ağır kusuru bulunmadıkça zilyedi olan hamile ödeme yaparak borcundan kurtulacaktır¹⁹⁴. Hamiline yazılı çek'te zilyed hamil, temel borç ilişkisinin tarafı olmasa dahi, alacağının tahsili noktasında, borcun doğduğu tarihe dayanarak, tasarrufun iptali davası

190 YILMAZ, s. 94.

191 "Somut olayda; takibe konu çekin "Hamiline" düzenlendiği, ciro sıralamasının incelenmesinde; çekin, ilk ciranta Zafer Karagül'ün yaptığı ciro ile Hüseyin Küçükay'a, onun cirosu ile tekrar Zafer Karagöl'e, onun cirosu ile de Türkiye Halk Bankası Elazığ Şubesine geçtiği ve adı geçen bankanın yetkili hamil olduğu, takip dayanağı çekin yasal sürede bankaya ibraz edildiği ve ciro silsilesinde kopukluk bulunmadığı görülmektedir. Buna göre; yetkili hamil olan alacaklı bankanın kendisinden önceki cirantalara müracaat hakkı mevcut olup, yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri karşısında ciranta Hüseyin Küçükay hakkında da takip yapmasında yasaya bir aykırılık yoktur." (12. HD 23.03.2017, 2016/12211, 2017/4547).

192 BOZER Ali/GÖLE Celal, *Kıymetli Evrak Hukuku*, Ankara 2015, s. 30, 230.

193 BOZER/GÖLE, s. 230.

194 BOZER/GÖLE, s. 230.

açabilecektir. Kural olarak düzenleme tarihi borç tarihi ise de yetkili hamil, çek'te tecessüm eden alacağın daha önce doğduğunu ispat ederek, bu tarihten sonra gerçekleşen tasarrufun iptalini alacaklı sıfatıyla talep edebilecektir.

aa. Cironun Vadeden ve İbrazdan ya da Ödememe Protestosu Çekildikten Sonra Yapılması İhtimali

Kambiyo senetlerinin temelinde, tedavül amacı yatmaktadır. Bu amaç, vadeye kadar ciro marifetiyle sağlanır. TTK'nun 690. maddesine göre; vadenin geçmesinden sonra yapılan ciro, vadeden önce yapılan bir cironun hükümlerini doğurur; ancak ödememe protestosundan veya bu protestonun düzenlenmesi için öngörülmüş sürenin geçmesinden sonra yapılan ciro, sadece alacağın temliki hükümlerini doğurur¹⁹⁵. TTK'nun 793. maddesine göre ise; protestonun düzenlenmesinde veya aynı nitelikte bir belirlemeden veya ibraz süresinin geçmesinden sonra yapılan ciro, ancak, alacağın temlikinin sonuçlarını doğurur. İbrazdan sonra yapılan ciro kıymetli evrakın kambiyo niteliğine hanel getirmeyecektir. Hükmün amacının, vadesinde ödenmemiş veya protesto görmüş ya da protesto süresi geçirilmiş bulunan ve devir amacı kalmayan senedin tedavülünün zorlaştırılmasına matuf olduğu savunulmuştur¹⁹⁶. Aynı görüş bağlamında, senedin, borçlunun def'i hakkının bertaraf edilmesi amacıyla devredilmesini, borçlunun zararına hareketi önlemeyi, ödenmediği açıkça belli olan bir senedi iktisap eden yönünden kambiyo korumasının kaldırılması, dolayısıyla bilerek borçlunun zararına hareket imkanını ortadan kaldırmak olduğu vurgulanmıştır¹⁹⁷. Söz konusu cironun teminat fonksiyonu yoktur ve senedi devralan karşı şahsi def'ilerin sürülmesi mümkün olacaktır¹⁹⁸. Zira alacağın temlikinde, devralan, devreden

195 "Dava konusu bononun düzenleyeni dava dışı Sevim Şimşek, lehtar ve ilk cirantası Ayşe Taş, sonraki cirantası Hasan Taş ve en son cirantası ve hamili davalı Emin Uçaktürk'tür. Bononun vadesi ise 30.12.2000 tarihidir. Bono vade tarihinden sonra süresi içinde protesto edilmemiştir. Davalı alacaklı Emin Uçaktürk, Küçükçekmece 9. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2008/69 değişik iş sayılı dosyasında verdiği savunmasında, dava konusu bononun ciro edilerek 2003 yılında kendisine verildiğini, bu senetle ilgili Kadıköy 3. İcra Müdürlüğü'nün 2003/9558 esas sayılı dosyası ile takibe geçildiğini ifade etmiştir. TTK. m. 690 (6762 sayılı TTK. m. 602) uyarınca vadenin geçmesinden sonra yapılan ciro, vadeden önce yapılan bir cironun hükümlerini doğurur; ancak, ödememe protestosundan veya bu protestonun düzenlenmesi için öngörülmüş sürenin geçmesinden sonra yapılan ciro, sadece alacağın temliki hükümlerine tabidir. Davalı-alacaklının hak sahibi olması için alacağın temlikinin TBK. m. 184 (818 sayılı BK. m. 163) uyarınca yazılı şekilde yapılması gerekir. Öncelikle davalı-alacaklı dava konusu bonoda mündemice olan alacağı temlik aldığını ispat etmelidir. İspat edemediği halde cirantalara başvuru hakkı bulunmamaktadır. Mahkemece bu yön gözetilerek ve değerlendirilerek bir karar verilmesi gerekirken, yanlışlığı gerekçe ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir." (19. HD 21.06.2018, 2016/16915, 2018/3466).

196 ŞAHİN, s. 1939.

197 ŞAHİN, s. 1939.

198 HACİÖMEROĞLU Abdülhamid Oğuzhan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre

halefidir. Bu sebeple, borçlu, devredene karşı haiz olduğu şahsi def'lerini iyiniyetli olsa dahi devralana karşı her zaman ileri sürebilecektir¹⁹⁹.

Gecikmiş cironun, alacağın temlik hüükümlerine tabi olması, keşidecinin, lehtara karşı haiz olduğu defi ve itirazları, kıymetli evrakı ciro marifetiyle devralan ciranta ve hamillere karşı da ileri sürebilmesi anlamına geldiğinde şüphe yoktur. Dolayısıyla TTK 793. maddesindeki "Alacağın temlikinin sonuçlarını doğurur" ibaresi, kambiyo senedinin devir şekli anlamında değil, ancak şahsi defi ve itirazların ileri sürülebilmesini amaçlamaktadır. Nitekim, Mülga TTK 705. maddesindeki ibrazdan sonra yapılan cironun ancak alacağın temlik hüükümlerine tabi tutulacağı ve böyle bir temlik neticelerinin doğuracağına ilişkin düzenleme, TTK 793. maddesine bilinçli olarak alınmadığı, zira kambiyo senetlerinde ibrazdan sonra yapılan cironun alacağın temlik hüükümlerinde mevcut olan şekil şartlarından vareste tutarak daha kolay tedavül ettirme amacına yönelik olup, kanun koyucunun seçim hakkını bilinçli olarak alacağın temlikinin sonuçlarını doğurur düzenlemesiyle devrin alacağın temlikinde geçerli olan şekil kurallarına göre değil, sadece keşidecinin asıl borçluya karşı haiz olduğu defi ve itirazları, diğer ciranta ve hamillere karşı da ileri sürebilmesine imkan vermeyi murad ettiği kabul edilmelidir.

Ciro, kural olarak kıymetli evrakın düzenlenip lehtara tesliminden vadeye kadar devam edecektir. Şayet vadede ödenmemişse, müteakiben ödememe protestosu çekme süresine kadar devam eder. Bu sürenin hitama ermesinden sonra yapılan cirolar gecikmiş ciro mesabesinde olup, cironun hukuki sonuçlarını doğurmaz. Kambiyo senedi vasfını koruyan kıymetli evrak vadeden ya da ibraz tarihinden sonra ciro edilmiş ise, söz konusu ciro alacağın temlik sonuçlarını doğurur. Düzenleme sadece ciroya mahsus olduğundan, nama ya da hamiline yazılı kıymetli evrak bakımından uygulama alanı bulmayacaktır²⁰⁰. Nama yazılı senetlerin doğurduğu hukuki neticeler, gecikmiş cironun doğurduğu sonuçların bir kısmı ile özdeştir²⁰¹. Benzer şekilde, şekil noksanlığı sebebiyle adi senet haline tahvil olmuş ve kıymetli evrak vasfını yitirmiş senetler üzerine yapılan cirolar kıyas yoluyla alacağın temlik hüükümleri sonuçlarını doğuracaktır. Lakin şekil eksikliği sebebiyle kambiyo senedi niteliğini kazanamamış senetlerin üzerine yapılan cironun yorum ve kıyas marifetiyle alacağın temlik olarak kabul edilemeyeceği savunulmuştur²⁰². Gecikmiş ciro da alacağın temlik hüükümlerine tabi olduğundan, kambiyo senedinden

Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro, Ankara 2017, s. 82.

199 HACIÖMEROĞLU, s. 87.

200 ŞAHİN, s. 1936.

201 ŞAHİN, s. 1936.

202 ERDOĞAN, s. 489; Aksi yöndeki görüş için bkz. s. 504.

mütevellit ciranta konumundaki hamil, borç ilişkisinin kurulduğu tarihe istinatla, sorumlulara karşı girdiği takibin semeresiz kalması üzerine iptal davası açabilecektir. Bu faraziye, alacaklı cirantanın, temel borç ilişkisine taraf olmadığından dolayı, ilk borç ilişkisinin doğduğu tarihe dayanmayacağı hukuken ileri sürülemeyecektir. Kaldı ki, gecikmiş ciro ihtimalinde, alacağın temlik sonuçları doğacağından, alacaklı cirantanın tasarrufun iptali davasında borcun ilk doğduğu tarihe dayanması, evleviyet kuralı ve maslahat gereğidir.

bb. Kıymetli Evrakın Geriye Ciro Edilmesi

Kambiyo senedinin devredildiği son hamil tarafından tekrar devreden kişiye devredilmesi mümkündür²⁰³. Geriye dönüş cirosu olarak tesmiye edilen bu faraziye, kambiyo senedinin ödenmemesi halinde kendine ciro yapılan kişi, geriye dönüş cirosu yapan kişiden senet bedelini talep edemeyecektir²⁰⁴. Zira geriye ciro ile hamil önceki durumuna geri dönmektedir²⁰⁵. Bu ihtimalde, hamil, gecikmiş cirodan önceki ciro

203 BOZER/GÖLE, s. 121.

204 “Çek, keşideci tarafından lehtar lehine düzenlenip, keşide edildikten sonra, lehtar tarafından tekrar keşideciye ciro edilmesi halinde, keşidecinin 6102 sayılı TTK'nun 788. maddesi koşullarında yeniden çeki tedavüle çıkararak ciro etmesi durumunda, ikinci tedavülden önceki lehtarın sorumluluğu kalmadığından, lehtar hakkında takip yapılamaz. Bu durumda, keşideci ile takip alacaklısı hamil arasında sorumluluk vardır. Zira keşideci, çeki yeniden tedavüle çıkarmakla, lehtar adına keşide etmeden önceki durumuna döndüğünden lehtarın sorumluluk zinciri içinde yer alması mümkün değildir. Bu açıklamalardan sonra, somut olayın incelenmesinde; Somut olayda takip dayanağı çekte ilk cironun lehtar Karabeyoğlu İnş. Ve Taah. San. Tic. Ltd. Şti. ait olduğu, bundan sonraki cironun Üç El Mühendislik Tur. İnş. Taah. İth. İhr. Ve Tic. Ltd. Şti.(keşideci) ait olduğu, daha sonra keşideci tarafından takip alacaklısına ciro edildiği görülmekle, çek tedavüle çıktıktan sonra ödenerek keşideciye döndükten sonra tekrar tedavüle çıktığından ikinci tedavülden önceki lehtarın sorumluluğu açıklandığı üzere bulunmamakta, ancak keşideci ile takip alacaklısı hamil arasında sorumluluk bulunmaktadır. Zira keşideci çeki yeniden tedavüle sokmakla lehtar adına keşide etmeden önceki durumuna dönmüştür. Çek ilk kez tedavüle çıktığı sırada ciranta olarak çek arkasında unvan ve imzaları yer alan kişiler yönünden değil, keşideci ile hamil arasında bir sorumluluk olduğundan, alacaklı ciranta tarafından çek lehdarı (ilk ciranta) hakkında takip yapılamayacağı kabulü gerekir.” (12. HD 15.12.2016, 7337/25464).

205 “Şikayetçi borçluya karşı müracaat borçlusu durumunda olan ilk cirantanın çeki ciro yoluyla eline geçirmesi ve yeniden tedavüle koyarak başkasına ciro etmesi mümkün ise de, hamiline düzenlenen çekin, ilk ciranta tarafından ciro edildikten sonra, ikinci ciranta tarafından tekrar ilk cirantaya ciro edilmesi ve ilk cirantanın da 6102 sayılı TTK'nun 788. maddesi koşullarında yeniden çeki tedavüle çıkararak ciro etmesi halinde, ikinci tedavülden önceki ikinci cirantanın sorumluluğu kalmadığından, ikinci ciranta hakkında takip yapılamaz. Bu durumda, keşideci ve ilk cirantanın takip alacaklısına karşı sorumluluğu vardır. Zira ilk ciranta, çeki yeniden tedavüle çıkarmakla, ciro etmeden önceki durumuna döndüğünden ikinci cirantanın sorumluluk zinciri içinde yer alması mümkün değildir. Bu açıklamalardan sonra, somut olayın incelenmesinde; Somut olayda takip dayanağı çekin hamiline düzenlendiği ve ilk cironun Zafer Karagöl'e ait olduğu, bundan sonraki cironun Hüseyin Küçükay'a ait olduğu, daha sonra ilk ciranta tarafından takip alacaklısına ciro edildiği görülmekle, çek tedavüle çıktıktan sonra ödenerek ilk cirantaya döndükten

zincirinde yer aldığı için kendisine yapılmış gecikmiş ciro önceki ciro ile özdeşleşmekte, dolayısıyla ilk ciro ile meydana gelen durumu esas kabul etmektedir²⁰⁶. Geriye ciro yoluyla bonoyu devralan ciranta, bonoyu devretmeden önceki durumuna döner ve bu şekilde kimlere başvurma hakkı varsa, ancak onlara karşı takip yapma imkânına kavuşur²⁰⁷. Gecikmiş ciro ile ciro zincirinde daha önce yer alan cirantalardan biri müteakiben senedi gecikmiş ciro ile devralırsa alacağın temliki hükümleri uygulama alanı bulmayacağından, borçlu devredene karşı sahip olduğu kişisel def'ileri hamile karşı ileri süremeyecektir²⁰⁸. Yargıtay'ın alacaklı cirantanın temel ilişkiye taraf olmaması faraziyesinde söz konusu borç tarihine dayanamayacak olması içtihadı bağlamında ifade etmek gerekirse, ciranta tarafından geriye ciro yapılması halinde, kendisine geriye dönüş cirosu yapılan ciranta alacaklı sıfatıyla ilk temel ilişkinin tesis edildiği borç doğum tarihine dayanacaktır. Zira geriye ciro yoluyla bonoyu devralan ciranta, bonoyu devretmeden önceki durumuna döner ve bu şekilde kimlere başvurma hakkı varsa ancak onlara karşı takip yapma imkanına kavuşur²⁰⁹.

---

sonra tekrar tedavüle çıktığından ikinci tedavülden önceki ikinci cirantanın sorumluluğu açıklandığı üzere bulunmamakta, ancak keşideci ve ilk ciranta ile takip alacaklısı hamil arasında sorumluluk bulunmaktadır. Zira ilk ciranta çeki yeniden tedavüle sokmakla ikinci cirantaya ciro etmeden önceki durumuna dönmüştür ve alacaklı tarafından ikinci ciranta hakkında takip yapılamayacağına kabulü gerekir." (12. HD 09.11.2017, 4859/13933).

206 Şahin, s. 1950.

207 "Takip dayanağı bono, Ercan Yenice tarafından, alacaklı Selçuk Bozluğ adına keşide edilmiş olup, ciro sıralamasının incelenmesinde, bononun adı geçen lehtarın cirosu ile muteriz borçlu şirket Sene Tekstil Konfeksiyon ve Nakış San. Tic. Ltd. Şti.'ne ve onun cirosu ile tekrar lehtara geçtiği ve lehtar tarafından takibe konulduğu görülmektedir. Yukarıda açıklanan ciro sıralamasına göre; borçlu Sene Tekstil... Ltd. Şti.'ne karşı müracaat sorumlusu durumunda olan alacaklının bonoyu geriye ciro yoluyla alması ve başkalarına ciro etmesi mümkün ise de, bu şekilde bonoyu ciro yolu ile devraldıktan sonra, kendisinin sorumlu olduğu kimselere, müracaat borçlusu olarak başvurması mümkün değildir. Zira geriye ciro yoluyla bonoyu devralan ciranta, bonoyu devretmeden önceki durumuna döner ve bu şekilde kimlere başvurma hakkı varsa, ancak onlara karşı takip yapma imkânına kavuşur." (12. HD 16.01.2018, 2016/26404, 2018/194).

208 Şahin, s. 1950.

209 "Takip dayanağı bono, Emanetoğlu Ltd. Şti. tarafından, alacaklı Elta .. Ltd. Şti. adına keşide edilmiş olup, ciro sıralamasının incelenmesinde, bononun adı geçen lehtarın cirosu ile muteriz borçlu Mehmet Ali Emanet'e, onun cirosu ile 3. kişi Murat Ulaş'a ve onun cirosu ile de tekrar lehtar Elta Ltd. Şti'ne geçtiği, lehtar tarafından takibe konulduğu anlaşılmaktadır. Yukarıda açıklanan ciro sıralamasına göre; borçlu Mehmet Ali Emanet'e karşı müracaat sorumlusu durumunda olan alacaklının bonoyu geriye ciro yoluyla alması ve başkalarına ciro etmesi mümkün ise de, bu şekilde bonoyu ciro yolu ile devraldıktan sonra kendisinin sorumlu olduğu kimselere müracaat borçlusu olarak başvurması mümkün değildir. Zira, geriye ciro yoluyla bonoyu devralan ciranta, bonoyu devretmeden önceki durumuna döner ve bu şekilde kimlere başvurma hakkı varsa ancak onlara karşı takip yapma imkanına kavuşur. Somut olayda, alacaklının senedi geriye ciro yoluyla devralmış olduğu ve muteriz borçlunun da senedin ön yüzünde bulunan avalist imzasına itirazı yerinde olup imzanın adı geçene ait olmadığı belirlenmiş olduğundan, alacaklının muteriz borçluya karşı takip yapma imkânı kalmadığının kabulü gerekir." (12. HD 10.01.2017, 2016/32904, 2017/189).

4. İİK 120. Maddesine Dayalı Alacaklı Sıfatı

İcra ve İflâs Kanunu 120/2. maddesi, üçüncü kişilerdeki alacak haczini düzenleyen bir müessesedir. Alacaklı, icra müdürlüğünden aldığı yetkiye binaen takip borçlusunun üçüncü kişideki alacağı için genel haciz yolu ile icra- iflâs ve ilamlı icra takibi yapabileceği gibi, doğrudan dava da açabilecektir. İİK 120/2. maddenin sadece para alacaklarında uygulanabilmesi ve alacakların paraya çevrilmesini sağlamaya yönelik olması²¹⁰, özne cihetinden, İİK 120/2. maddesi, “aynı suretle hacze iştirak eden alacaklıların tümü ya da birisi üçüncü bir şahıstaki alacağının tahsilini veya dava hakkının kullanılmasını üzerine alabilirler” ifadesiyle, hacze iştirak müessesesinin ön şart olarak kabul edildiği zannı uyandırmıştır. Ancak, çoğunun içinde azı da vardır, yani evleviyet kuralı gereğince tek bir alacaklı dahi, hacze iştirak olmaksızın, İİK 120/2. maddeye başvurabilecektir. Kanun burada, hacze iştirak durumunda, İİK 120. maddeye başvuruyu, haklı olarak diğer alacaklıların muvafakatine bağlamıştır.

İİK 120/2. maddesine dayalı davada da, alacaklı borçlusunun üçüncü kişideki alacağının tahsilini amaçlayan bir dava açmaktadır. İİK 120/2. maddesine istinaden icra dairesinden yetki alan alacaklı, takip borçlusunun borçlusu üçüncü kişiye, icra ve iflâs takibi yapabilecektir. Bu icra takibinin niteliği genel haciz²¹¹ ya da kambyo senetlerine mahsus²¹² haciz yolu olabileceği gibi ilamlı takip²¹³ de olabilecektir. Zira İİK 120/2. maddesi, açıkça borçlunun üçüncü bir şahıstaki alacağı ya da dava hakkından bahsetmiştir. Bu ihtimalde, alacaklı, borçlu nam ve hesabına dava hakkını kullanarak, mahkemeye borçlunun hakkını kabul ettirdikten sonra onu paraya çevirerek alacağını tahsil eder²¹⁴. Kaldı ki, üçüncü kişideki alaktan

210 BULUT Uğur, *İcra Hukukunda Ödeme Yerine Alacakların Devri*, Ankara 2013, s. 76.

211 PEKCANITEZ Hakan/ATALAY Oğuz/SUNGURTEKİN-Özkan Meral/ÖZEKES, *Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku*, Ankara 2010, s.147. “Genel haciz yolu ile takip, sadece para ve teminat alacakları için öngörülmüştür. Ancak, para alacağı bir kambyo senedine bağlanmışsa, bu durumda alacaklı, kambyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip yapabilir.

212 “İİK 120/2. maddesinde haciz alacaklılarından biri borçlunun üçüncü bir şahıstaki alacağın tahsilini veya böyle bir şahsa karşı haiz olduğu dava hakkının kullanılmasını, masraf kendilerine ilişkin olmak ve fakat haklarına halel gelmemek şartı ile üzerlerine alabilirler denmektedir. İcra dairesi alacağın tahsili için devralan alacaklıya gerekli işlemleri yapmaya yetkili olduğuna dair 24.11.1995 günlü belge verildiğine göre, alacaklı bu belge ile üçüncü kişiye karşı dayanak senedin niteliğine göre icra takibi yapabilir. Belirtilen hususlar göz ardı edilerek yazılı biçimde kambyo senetlerine mahsus yolla takip yapılamayacağından bahisle karar verilmesi isabetsizdir.” (12.HD 15.06.1995, 8316/8949).

213 PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN-Özkan/ÖZEKES, s.395. “İlamlı icra takibi yapmak isteyen alacaklının önce mahkemeye başvurması, bu konuda yargılamanın yapılması ve bunun sonucunda lehine bir ilam etmesi gerekir. yani, ilamlı icrada önce mahkemeye, daha sonra icra dairesine başvurulmalıdır. Bunun dışında, kanun koyucunun ilam kuvvetinde kabul ettiği bazı belgelere sahip olan alacaklı da bu yola başvurabilir.”

214 BELGESAY, *Dava Teorisi*, s. 15.

kasıt da para alacağıdır. Bu sebeple, üçüncü kişideki alacak hakkında icra takibi yapılabileceği gibi dava da açılabilir²¹⁵. İİK 120/2. maddesine istinaden verilen yetki, salt takip ya da dava takip yetkisini kapsamakta, hak devri söz konusu olmadığından, yapılan işlem borçlar hukuku anlamında alacağın temlik niteliğinden yoksundur²¹⁶. Bu sebeple, İİK 120/2. maddesine dayalı yetki, maddi hukuk bakımından hakkın özüne tesirli bir tasarruf işlemi söz konusu olmadığından, alacağın temlik hükümlerine tabi değildir. Zira borçluya ait alacak, temlik edilmediği gibi, ifa yerine yapılan bir devir de yoktur; bilakis, alacağa ilişkin takip ve dava hakkı devredilmekte, alacaklı, bu yetkiyi takip borçlusunun vekili sıfatıyla kullanmakta²¹⁷ ve maddi hukuk bakımından hak sahipliği borçlu üzerinde kalmaktadır²¹⁸. İİK 120/2. maddesine dayalı yetki kanundan doğan dava takip yetkisi niteliğindedir²¹⁹. Nitekim borçlu, alacaklının üçüncü kişiden tahsil ettiği miktar nispetinde borcundan kurtulacaktır²²⁰. Takip borçlusu alacaklının aynı alacak için borçlusu üçüncü kişiye başvuramayacak olması, kesin hükmün zorunlu bir sonucudur.

İİK 120/2. maddesine dayalı alacak davasının davacısı, takip borçlusuna karşı haczi kesinleştirmiş alacaklı, davalı ise takip borçlusuna borçlu ya da borçluya ait alacağı mülkiyet dışında herhangi bir sebeple elinde bulunduran üçüncü kişidir. Alacaklı, İİK 120/2 kapsamında; takip borçlusu ile onun borçlusu üçüncü kişi arasında doğmuş bir alacağı dava edebileceği gibi, takip borçlusunun borçlusuna karşı haiz olduğu fakat kullanmadığı dava hakkını da, konusu para alacağı olması koşuluyla ikame edebilmelidir²²¹. Nitekim icra takibi devam ederken de alacağın temlik mümkündür. İcra ve İflas Kanunu'nda takip alacaklısı tarafından takip konusu alacağın temlik edilebileceğine yönelik herhangi bir hüküm bulunmasa da, temlike engel bir hususiyet yoktur. İcra takibi sırasında alacağın temlik ihtimalinde temlik eden alacaklının alacağa ilişkin alacaklı sıfatı mürtefi olacağından, temlik alan alacaklı takibe alacaklı sıfatı ile devam edebilecektir. Temlik eden alacaklının temlik ettiği alacakla ilgili icra takip işlemi yapması mümkün değildir. Zira alacak ile ilgili tasarruf yetkisi ortadan kalkmıştır. Bu husus, cüz'i halefiyetin doğal bir sonucudur.

215 İYİLİKLİ Ahmet Cahit, **Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Üçüncü Kişilerdeki Alacak Hacinde İİK 120/2 maddesinin Uygulanmasına İlişkin Bir Karar Gerekçesi Üzerine Tahliller ve Düşünceler**, Legal Mihder, 201271, S. 21, 68.

216 İYİLİKLİ, İİK 120, s. 74.

217 BERKİN, s. 317.

218 İYİLİKLİ, İİK 120, s. 75.

219 İYİLİKLİ, İİK 120, s. 75; BULUT, s. 216, 238.

220 BERKİN, s. 317.

221 Kanaatimizce, takip borçlusunun üçüncü şahıstaki dava hakkının, İİK 120/2. maddesine istinaden, takip alacaklısı tarafından kullanılabilmesi, söz konusu davanın maddi hukuk bakımından da ikamesinin elverişli olmasına, yani hukuki bir engelin bulunmamasına bağlıdır. Bu bağlamda, şahsa sıkı sıkıya bağlı davalar ile manevi tazminat davaları, İİK 120/2. maddesine istinaden takip alacaklısı tarafından takip edilemeyecektir.

Alacaklının bu maddeye istinaden açacağı dava, takip borçlusunun üçüncü kişide mevcut olduğu iddia edilen alacağın tabii bulunduğu zamanaşımı süresi içinde açılabilir (BK m.125). Dolayısıyla tasarrufun iptali davası bakımından ehemmiyet arz eden alacağın doğum tarihi, ilk borç ilişkisinin yani takip borçlusunun borçlusuna karşı haiz olduğu alacağın doğum tarihi esas alınacaktır. Kaldı ki davacı alacaklının alacaklısına karşı haiz olduğu alacak tarihinin esas alınması devrin daha önce gerçekleşmesi sebebiyle davanın dinlemesine engel oluşturacaktır. Alacaklının İİK 120/2. maddesine istinaden icra müdürlüğünden alınan yetkiyi müteakip takip borçlusu (alacaklı) da, borçlusu üçüncü kişiye yönelerek takip ve dava açamayacaktır. Zira mahcuz alacak üzerinde takip alacaklısının haklarını ihlal eden tasarruf işlemleri batıl olacaktır. İİK 120/2. maddesine dayalı olarak yetki alıp, takibi kesinleştiren alacaklı da şartların tahakkuku halinde tasarrufun iptali davası açabilecektir. Bu ihtimalde, alacaklının aciz belgesine sahip olmasının da gerekmediği savunulmuştur²²². Hatta söz konusu alacak bir başkasına temlik edilmiş ise, bu hukuki işlemin de İİK 277 ve devamı maddelerince iptali mümkün olacaktır. Ne var ki alacaklı, İİK 120 maddesine dayalı olarak aldığı yetkiye binaen borçlunun söz konusu alacak için daha önce yaptığı temlik iptal ettiremeyeceği savunulmuş ve temlikin sıhhat şartının hacze dayandığı, haczin geçerli olması halinde iptal davasının mesmu olmayacağı dile getirilmiştir²²³. Buna karşın, alacaklılarına karşı mal kaçırmak isteyen alacaklılar muvazaalı bir şekilde üçüncü kişilere temlik edebilirler. Bu ihtimalde, temlik edenin alacaklıları muvazaa iddiasını ileri sürerek temlik işleminin iptalini talep edebilir²²⁴. Haczin muteberliği ise, geçerli bir temlikin varlığı halinde, tasarruf işlemi niteliğindeki işlemle, alacak, temlik edenin malvarlığından çıkıp, temellük edenin malvarlığına intikal edeceğinden, pek tabii ki, temlik edenin değil²²⁵, temlik alanın alacaklıları söz konusu alacağı haczettirebilirler²²⁶.

222 YAVAŞ Murat, *Borçlunun Üçüncü Şahıslardaki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi*, İstanbul 2005, s. 82.

223 UMAR, s. 42.

224 ERDOĞAN, s. 496.

225 "Somut olayda şikâyet eden, noter vasıtasıyla ve tarihi kesin olarak saptanabilecek şekilde alacağı temlik almıştır. Alacağını temlik eden kimsenin alacak üzerinde bir tasarruf yetkisi kalmamış olup, söz konusu alacak temlik edenin malvarlığından çıkmıştır. Bu nedenle temlik edenin, temlik tarihinde sonra tasarruf yetkisinin kalmadığı (bulunmadığı) bir alacağın, temlik edenin diğer alacaklıları tarafında haczi de bu alacağı temlik alana karşı ileri sürülemez. Mahkemece, temlikin Büyükşehir Belediyesiye ulaştığı tarih esas alınarak hüküm kurulmuş ise de söz konusu temlik edilen alacağın borçlusuna bildirimde bulunma tarihi, borçlunun sorumluluğu açısından önem taşır. Nitekim Borçlar Kanunu'nun 165'nci maddesinde, borçlunun temlikten haberdar olmaması halinde iyiniyetle yaptığı ödemelerden dolayı sorumlu olmayacağı belirtilmiştir. Bu itibarla; mahkemece, yukarıda açıklanan hukukî esaslar çerçevesinde bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır." (19. HD 04.04.2008, 1366/3451).

226 ERDOĞAN, s. 496.

SONUÇ

İcra ve İflas Kanunu 277 ve devamı maddelerine dayalı olarak ikame edilen tasarrufun iptali davası ikame hakkı, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olmayıp, miras, temlik ya da halefiyet marifetiyle intikali mümkündür. Bu tespit hakikatte, iptal davasının dayanağı olan alacağın (Para) devrinin ve haczinin mümkün olması ile de doğrudan bağlantılıdır. Zira davanın kabulü, alacaklıya hacze devamla satış yetkisi bahşetmektedir. Bu sebeple, alacağın niteliğine uygun şekilde devri mümkün olacaktır. İptal davası ikame hakkı, aciz vesikası hamiline mahsus ve münhasır bir hak da olmayıp, aciz vesikasının temininden sonra dahi dava hakkının temliki mümkündür. Yargıtay tarafından kabul edilen alacağın tasarruftan önce doğması ön şartı, borç ilişkisinin ilk kurulduğu tarih itibarıyla kabul görecektir. Dolayısıyla kurucu borç ilişkisinin doğum tarihi milat kabul edilerek, iptal davası ikame eden kişi, borç ilişkisinin kurulduğu tarihe dayanabilecektir. Zira borcun doğumu özellikli olarak dava ikame eden alacaklının alacağı devraldığı tarih değil, davaya dayanak teşkil eden alacağın ilk doğum tarihidir. Nitekim iptal davası şahsi niteliğiyle haciz ve satış yetkisi bahşedip, alacaklının para alacağı ile tatminini sağlayacaktır. Kaldı ki, iptal davası açma hakkı, kişiye bağlı ve münhasır bir hak olmadığına göre iptal davasının ikame hakkı, miras, temlik, halefiyet ya da kıymetli evrakın ciro ile iktisabı sonuca müessir değildir. İptal davası ikame hakkı, aciz vesikası hamilinin bile şahsına münhasır ve mahsus bir dava hakkı olmadığından, davacı dava ikame hakkını her ne suretle iktisap ederse etsin, borcun doğum tarihi olarak, alacak ilişkisinin ilk doğduğu tarih dikkate alınarak tasarrufun iptali talep edilebilecektir. Bu husus, borçlunun malvarlığını bilmeyen ve bilmesi de beklenmeyen alacaklılara, borçlu ile hukuki ilişkiye girerken hukuki koruma sağlayacağı gibi, hukuki işlem güvenliğine de katkı sağlayacaktır. Hakikatte bu durum borçluların bilinçli olarak alacaklılardan mal kaçırmasına ve icra takibinin akamete uğramasına da engel olacaktır. Kıymetli evrakta mündemiç alacak, ciro edilmekle vasfı ve içeriği değişmemekte, hatta borç yenilenmesi de söz konusu olmayacaktır. Kıymetli evrakta mündemiç alacak, kural olarak poliçe, bono ya da çek'in keşide veya düzenlemesiyle birlikte doğmakta, söz konusu kıymetli evrakın niteliğine uygun olan devir şekli olan ciro ya da alacağın temliki marifetiyle el değiştirmektedir. Dolayısıyla, son şekli ve meşru hamilin, borçluya karşı takibi kesinleştirdiği alacak, son cirantanın nevi şahsına bağlı bir alacak değil, takip dayanağı kıymetli evrakın düzenlenmesiyle vücut bulup, ciro ile kendisine devredilen olacaktır. Kambiyo senetlerinin, sebepten mücerret olması ve mücerret borç ikrar ve vadinin hukuken geçerli olması, hukuki işlem niteliğindeki kambiyo senetlerinin hukuki

sebepten yoksun olduğuna işaret etmeyecektir. Ancak, kambyo senedi düzenlenmesinin hukuki sebebi, temel ilişki değil, borcun ifasına matuf temel ilişki yanında bağımsız bir tedavül anlaşmasıdır. Nitekim kıymetli evraktan doğan tüm mutlak defiler, takip alacaklısı cirantaya karşı da ileri sürülecektir. Kaldı ki, takip konusu alacak, dayanak kıymetli evrakın ilk düzenlenmesiyle doğmuş, devri kabil bir alacak olduğundan, kıymetli evrakta vücut bulan hak, takip yapan cirantanın şahsına özel ona bağlı bir alacak da değildir. Kambyo senedinin nama yazılı ya da cironun alacağın temlik sonuçlarını doğurduğu ihtimallerde, alacaklının, borcun ilk doğum tarihine dayanabilecek iken, kanunen emre yazılı olduğu için ciro ile devredilen bir senetten dolayı takibi kesinleştiren alacaklının, temel borç münasebetine taraf olmadığı için borcun ilk doğum tarihine dayanamaması, hakkaniyetten ziyade evleviyet kuralına aykırılık oluşturacaktır. Alacağın temlikinde, temellük eden alacaklının temlik tarihine değil, borç ilişkisinin ilk doğduğu tarihe istinatla iptal davası açmasına karşın, borçluya karşı daha donanımlı vaziyette bulunan kambyo senedi alacaklısının borç ilişkisinin ilk doğduğu tarihten faydalanamaması silahların eşitliği ilkesine aykırılık oluşturacağı gibi, takip hukukunun amacının gerçekleşmesini de akamete uğratacaktır. Zira iptal davası şahsi mahiyetiyle alacaklıya haciz ve satış yetkisi bahşedeceğinden, alacağı kambyo senedine bağlı olan alacaklının eli zayıflatılmak suretiyle takibin semeresiz ve alacağının tahsilinin akim kılınmasına sebebiyet verilmektedir. Kaldı ki mücerret kambyo taahhüdü ile temel hukuki ilişkinin sona ermeyeceği, ciranta olan hamilin alacağının tahsili noktasında borç ilişkisinin kurulduğu tarihe istinatla iptal davası açması hukuki menfaati icabı olduğu gibi, evleviyet ile nimet- külfet dengesinin bir gereği olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Nitekim geriye ciro halinde, kendisine geriye dönüş cirosu yapılan kişi, ciro yapan kişi dışındaki kişilerden alacağını tahsil yoluna gidebilecektir.

Bir uyuşmazlıkta, vakıaları ve delilleri beyan ve somutlaştırmak, malumu taraflara, hadiseye uygun hukuki nitelendirme hâkime aittir. Dolayısıyla tarafların hukuki nitelendirmeyi doğru yapması bağlayıcı değildir. Somut hadiseye uygun düşen hukuki nitelendirmenin, mantıki ve hukuki gerekçelere dayandırılması hem hukuki himaye hem de tarafların savunma ve yasal yollara başvurusu açısından, hukuki dinlenilme hakkının teminatıdır. Aksi halde, ulaşılan çözüm ve hukuki izahat, hayat icaplarına uygun olmayacağı gibi, toplumsal yaraya merhem ve içtimai karşılıktan varestede olacaktır. Nitekim somut hadiseye ve hukuki mevzuat ve dinamik ile hayat icaplarına denk düşmeyen hukuki çözüm ve gerekçe sübjektif hakları himayeden ve inandırıcılıktan uzak, hukuki barış ve istikrarı sağlamayan sürpriz bir karar mesabesinde kalacaktır.

KAYNAKLAR

AKKAYA Tolga, İcra ve İflas Hukukunda İptale Tabi Tasarruflar, **Eskişehir Barosu Dergisi**, Ekim 2006, S. 11, (s. 13- 49).

ALBAYRAK Hakan, Tasarrufun İptali Davalarında Yargıtay Tarafından Kabul Edilen Özel Dava Şartları, **AÜHFD** 2015, s. 64 (4), (s. 931- 974).

AYİTER Kudret, **Medeni Hukukta Tasarruf Muameleleri**, Ankara 1953.

BERKİN Necmettin, **İflas Hukuku**, İstanbul 1972.

BOZER Ali, GÖLE Celal, **Kıymetli Evrak Hukuku**, Ankara 2015.

BULUT Uğur, **İcra Hukukunda Ödeme Yerine Alacakların Devri**, Ankara 2013.

DAYINLARLI Kemal, **Alacağın Temliki**, Ankara 2010.

DEREN-Yıldırım Nevhis, **Kesin Hükümün Sübjektif Sınırları**, İstanbul 1996.

ERDOĞAN İhsan, Alacağın Temliki Ve Kıymetli Evrakın Devri, **Prof. Dr. Jale Akipek'e Armağan**, Konya 1991.

ERDÖNMEZ Güray, **Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali**, İstanbul 2019.

HACIÖMEROĞLU Abdülhamid Oğuzhan, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro**, Ankara 2017.

İYİLİKLİ Ahmet Cahit, **Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Üçüncü Kişilerdeki Alacak Haczinde İİK 120/2 maddesinin Uygulanmasına İlişkin Bir Karar Gerekçesi Üzerine Tahliller ve Düşünceler**, Legal Mihder, 201271, S. 21, (s. 61- 89).

İYİLİKLİ Ahmet Cahit, **Hukuk Yargılamasında Kesin Hüküm**, Ankara 2016.

KALE Serdar, Aciz Halindeki Borçlunun Bir veya Birkaç Alacaklısını Kayıran Hukuki Fiilleri Dolayısıyla İptal Davası, **Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan**, İstanbul 2003. (s. 191- 204).

KILIÇOĞLU Ahmet, **Türk Borçlar Hukukunda Kanuni Halefiyet**, Ankara 1979.

MUŞUL Timuçin, **Tasarrufun İptali Davaları**, Ankara 2017.

OLGAÇ Senai, Yargıtay İçtihatlarının Işığında İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları, **Dr. Recai Seçkin'e Armağan**, Ankara 1974. (s. 457- 480).

ÖZTEK Selçuk, Tasarrufun İptali Davalarında Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar ve Yargıtay'ın Bu sorunlara İlişkin Uygulaması, **Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan**, İstanbul 2003, (s. 319- 332). (Tasarrufun İptali).

ÖZTEK Selçuk, **İcra ve İflas Hukukunda Borç Ödemededen Aciz Vesikası**, İstanbul 1994, (Aciz Vesikası).

PEKCANITEZ Hakan, ATALAY Oğuz, SUNGURTEKİN-Özkan Meral, ÖZEKES, Muhammet, **İcra ve İflas Hukuku**, Ankara 2010.

SARISÖZEN Serhat, Tasarrufun İptali davasının İpotek Alacaklısı ve Dördüncü Kişiy Etkisi, **TBB Dergisi**, 2016, S. 125, (s. 231- 262).

SAYHAN İsmet, **Kambiyo Senetlerinde Mücerretlik İlkesi ve Bedel İlişkisi**, Ankara 2006.

SUNGURBEY İsmet, **Borç İkrarı ve Borç Vaadi**, İstanbul 1957.

ŞAHİN Ayşe, Kambiyo Senetlerinde Gecikmiş Ciro'ya Bağlı Hukuki Sonuçlar, **Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan**, Ankara 2010, (s.1925- 1966).

TUNCER Kazancı İdil, **Tasarrufun İptali Davalarında İspat**, Ankara 2015.

UMAR Bilge, **Türk İcra- İflas Hukukunda İptal Davası**, İstanbul 1963.

UYAR, T, **Tasarrufun İptali Davaları**, Ankara 2018.

UYAR Talih, **İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davasının Konusu**, ABD 2011/1, (s. 211- 231), (İptalin Konusu).

UYAR, Tasarrufun İptali Davasını Tarafları, **Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan**, Ankara 2010. (İptalin Tarafları)

UYAR Talih, **İİK'nun 278. Maddesi Uyarınca İptale Tabi Kimi Tasarruflar**, ABD 2014, S. (s. 413- 475). (İptal).

UYAR Talih, Alacaklının Gönderdiği Haciz İhbarnamelerine İtiraz Etmeyen Üçüncü Kişi Hakkında Hangi Koşullarda Tasarrufun İptali Davası Açılabilir, **Yargıtay Dergisi** Temmuz 2018, (1375- 1404), (Üçüncü Kişi).

ÜSTÜNDAĞ Saim, **İflas Hukuku**, İstanbul 2009.

ÜSTÜNDAĞ Saim, **Tapu Kütüğünün Tashihi Davası**, İstanbul 1959. (Tapu Kütüğü).

YAVAŞ Murat, **Borçlunun Üçüncü Şahıslardaki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi**, İstanbul 2005.

YILDIRIM Kamil, **İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları**, İstanbul 1995 (İptal Davaları).

YILDIRIM Kamil, **Medeni Usul Hukukunda Delillerin Değerlendirilmesi**, İstanbul 1990.

YILMAZ Lerzan, **Kambiyo senetlerinde Def'iler**, İstanbul 2007.